SYNTAXIS.

¶ Roberti VVhitintoni Lichfeldiensis in florentissima Oxoniensi achademia laureati opusculũ, de Syntaxi, siue constructione recensitũ. xxij. supra sesquimillesimum nr̃æ salutis anno Idi. Erebrua.

Ro. VV. L. in suum zoilũ Heastichon.
Q̃d sum pollicit⁹ cõusto, qd Lyce grũnis,
Denuo ad incudẽ si reuocetur opus.
Hoc fecit Cicero, vates hoc bilbilianus.
Hoc Augustinus diuus, hic, atq; alij.
Q̃n viri illustres fecere hoc ad sibi laudem.
Qua frõte id vitio das syncophãta mihi?

¶ Idem in eundem distichon.
Quã lęta segete hic renouat⁹ noster agell⁹
Pululat, vt videas ruperis ipse Lyce.

HVMILIABIT CALVMNIATOREM.

Arch. p. 98. WH. p. 174.

SYNTAXIS.

¶ Roberti VVhitintoni Lichfeldienſis in florentiſſima Oxonienſi achademia laureati opuſculũ, de Syntaxi, ſiue conſtructione recenſitũ. xxij. ſupra ſeſquimilleſimum nr̃æ ſalutis anno Idi. Erebrua.

Ro. VV. L. in ſuum zoilũ Heaſtichon.

Q d̃ ſum pollicit⁹ cõuſto, qd Lyce grũnis?
Denuo ad incudẽ ſi reuocetur opus.
Hoc fecit Cicero, vates hoc bilbilianus.
Hoc Auguſtinus diuus, hic, atq; aliſ.
Qñ viri illuſtres fecere hoc ad ſibi laudem.
Qua frõte id vitio das ſyncophãta mihi?

¶ Idem in eundem diſtichon.

Quã lęta ſegete hic renouat⁹ noſter agell⁹
Pululat, vt videas ruperis ipſe Lyce.

HVMILIABIT CALVMNIATOREM.

Arch. g. 8. W.H. 174.

Robertus VVhitintonus L. Ioanni Stambrigo olim præceptori Salutem.

COmpertum habes perſpicaciſſime vir, de cõſtructione quoſdã pedeſtri oratione ſcripſiſſe, alios tamẽ iuſto profuſiꝰ, intricatiſſimis multiplicium diuiſionum (velut Herculei nodi) inuolucris, tenera puerorum ingeniola illaqueantes: alios autem ęquo ſuccinctius & obſcurius, arida quadã & cęca breuitate (velut latebroſis labyrinti erroribus) eadem eneruantes: ita vt vix tandem pedem efferentes emergere valeant vſpiam. Conſtructionem legunt pueri relegunt: rariſſime tamẽ poſt lõgos & immenſos: tũ eorum tum præceptorũ ſuorum ſudores ediſcunt. Adeo vt Siſyphi erũnis ſuccũbere, & onꝰ Aethna grauius & æſtuoſius ſuſtinere ſibi videãt grãmaticæ ad vnũ gymnaſiarches. Quare quũ poſt longam multorũ expectationẽ huic graui oneri leuando manum haud apponeret quiſq̃: Ipſe licet minus idoneus, irrefragabilibꝰ, tamen meorũ cõmilitonũ petitionibus, hanc prouinciã non ſine ꝓbatiſſimorũ & ꝓſilijs & auxilijs, virgula (vt ſpero) diuina ſũ aggreſſus pietate in patriã maxime adductꝰ. Ortus enim noſtri (vt plæclare cẽſuit Plato) partẽ vendicat patria, ptẽ amici. Breuitati in hoc opuſculo ſtuduimus ꝓ Flacci monitis in de arte enĩ inquit. Quicquid præcipies eſto breuis, vt cito dicta ꝺcipiãt animi dociles teneãtq; fideles. Oñe ſupuacuũ pleno de pectore manat. Neq; tamẽ adeo affectata eſt ea breuitas: vt odioſam legẽti afferat obſcuritatẽ, licet idem alibi ſcribat. Breuis eſſe laboro, obſcurus fio. Sed ea induſtria ad Ariſtophanis (vt ferũt) lucernam illã dilucidauimus vt interpretis enodatione (niſi in pauciorꝰ locis) vix indigeat. Elucidamẽta tamẽ ſoluto ſermone huic opuſculo addidimus: non igitur ꝙ ea diſcant pueri, ſed ſi quoſq̃ magis iuuat ſoluta oratio q̃ pedeſtris: vel ſi qua forte minus vſitata quibuſdã videantur: probatorum authoritate cõfirmata, maiore fide cenſeantur non indigna inſultent in me (haud dubito) nonnulli qui liuore ſuffecti: arrogãtię crimini me potiꝰ obnoxium q̃ pietatis ſtu-

dio ad ductum condemnabunt, q̄ priſcorum monumētis / vel aliqd ab ijs omiſſum addere, vel ab ijs ſuperuacanee dictū reſecares deniq; vel q̄ breuiore, dilucidiore, & faciliore, tramite grāmaticulos ad frugē p̄ducere ſtudni. Contra quos p̄pugnaculū & defenſorē mihi parem neceſſū eſt reſpōdeat pro me ęquiſſimus ille Seneca, in mediū afferatur ei⁹ ſētētia, q̄ eſt naturaliū li. iiij. Veniet tēp⁹ (inquit) quo iſta quę nūc latent, in lucē extrahat dies: & longioris æui diligentia. Ad inqſitionē tantorū vna ætas nō ſufficit Multa veniētis ęui populus ignota nobis ſciet. Et veniet tempus, quo poſteri noſtri tā aperta nos neſciſſe mirent. Sed quanq̄ tanti viri authoritas, inuidulorū garrulitatem retondere ſatis poſſit: nō deſiſtent tamē apertis (vt aiūt) tibijs, illud mihi obijcere, non paucos eſſe: me & eruditione, & authoritate ſuperiores qui huiuſmodi prouincię ſuſcipiēdæ multo magis ſunt idonei: fateor. Qui tamē quot nos in hoc opuſculo excudendo, lucubrando, & elimādo labores, excubias, ſudores perpeſſi ſumus, vltro ſuſtineret: quis ap̄d noſtrates reperiri poteſt? Quippe q̄ grauiori bus negotijs, illuſtrioribus diſciplinis intenti, grāmatices rudimenta (tanq̄ puerilia) parui curantes, laboris quippiā in his cōterere: inferioris ducūt eē laudis & meriti. Neq; ijs adhuc repreſſi e plauſtro (quod dici ſolet) loquētes illud in me contorquent tādem haud ſatis perfecte me ſcripſiſſe aſſerētes. Id quod licet (cęteris qui me priores fuerūt abſoluti⁹ (nō inficias eo. Audiāt tamē Flaccū in de arte. Quandoq; bonus dormitat Homerus. Audiāt etiā Maronē. Non omnia (inquit) poſſumus oēs. Audiāt deniq; diſſertiſſimū noſtrū Priſcianum: qui p̄logo maioris voluminis ſic ait. Nihil perfectū in humanis inuentionibus. Quāto enim iuniores tāto p̄ſpicatiores ſūt hoies. Et iuniores ſucceſſiōe tēpor⁹ ingrediūtur labores maiorū. Si qd tamē min⁹ p̄fectū & omiſſum ſit: ad incudē limati⁹ elaborandū rediturum promitto. Sep ne plurib⁹ te detineam: exacto iam hoc opuſculo, inter cæteros eruditiſſimos: qui me p̄ charum habēt p̄cipue mihi occurrebat tuæ authoritatis dignitas cui potiſſime hoc exiguū opuſcnlū dedicare de-

syderem. Quare vehemẽti⁹ peto/vt quę tua ì me ab ipsis crepundijs semper fuit pietas hoc tui alũni munusculũ su scipias ì tuã clientelã. et tutelã ascribas. induatur quæso tuo militari insignio. Quod si effectũ curare dignetur tua immẽsa in me benignitas/ quid est q̃ obtrectatorum ĩimi citias formidem? immo sub tuo marte militãti, nobis hęr bam(vt dici solet)dare cogẽtur vel inuiti. Nõ deerũt(sat noui)Homeri mastiges zoili: emũcte naris critici, q̃ super cilia fronte rugosa arcuãtes: hoc opusculũ aquilinis oculis pererratum, aceto(vt dicitur)pfundere, theonino dente rodere, & thita p̃figere(q̃uis cornix scorpiũ)neruos intendent oẽs. Rus⁹ neq; deerũt(spero)ęquissimi Quintilij Aristarchi/ & mecenates/ qui hoc opusculũ ęquo examĩe trutinatum creta(vt aiunt)sunt notaturi. Exeat igitur tandem toties amicis flagitatum, tui militaris insignij stẽmate decoratũ, hoc opusculũ in ęuũ(ęre perennius) posteris euoluẽdum. Id quod efficiat(opto)ille a quo omne bonũ omne validum, omne perfectũ procedit. In quo q̃ felicissime ỽaleas meum dulce decus & prędidium.

¶ Stambrigi in ędendi formidine dehortantis Hexastichon.

Istud opus quanq̃ carpat nasutulus effrons.
Cœptam perge viam, nec iacula extimeas.
Arma parantur enim, tutus tam fortibus armis.
Militeq; inuicto(quo lubet)ipse meas.
Quid refert(cum docta cohors tua dicta probabit)
Latret si inuidulus, nil tibi obesse potest.

¶ Ad litterariam Anglie militiam Tetrastichon.

Tersa quid alternis post fers tui opuscula alumni.
Anglia/an inuidias commoda tanta tuis.
Judice te/pueris si millie volumina voluas.
Hoc tamen vtilius non reperitur opus.

¶ Contra inuidulos Hexastichon.

Inuide quum inuidia rugas: ego rideo. soli.
Pena tibi inuidea est: inuidus esto tibi.
Estuat inuidia turget pectus male sanum.
Eructa inuidiam: rumpe vel inuidia.
Jccirco inuideas: videas quod que tibi visa.
Nolles: ne inuideas meme videre caue.

¶ Nomina authorum quorũ tutela hoc opuſculum confirmatur.

¶ Cicero. Quintilianus. Juſtinus. Oroſius. Suetonius. Hieronimus. Plinius. Valerius maximus. Aulus Gellᵘˢ. Quintus curtius. Titus Liuius. Valla Saluſtius Columella. Cornelius Tacitus. Solinus. Papinius. Ponponius mela. Floᵘˢ. Macrobius. Virgilius. Horatius. Ouidius. Martialis. Statiᵘˢ. Juuenalis. Terentius. Plautus. Boetius. Pacuuius. Auoniᵘˢ. Claudianus. Sillus. Perſius. Diomedes. Seruius. Priſcianus. Sipõtinᵘˢ. Sulpi. Aug. dattus. Nunnita. Mancinellus. ⁊c.

DE SYNTAXI.

Verbũ cũ recto caſu: quinto ve coheret
Perſona & numero, docet vt Maro,
Marce doceto.

¶ Uerbũ cũ ſuo ntõ ſiue vtõ caſu in duobᵘˢ coherere debet pſona ⁊ numero. vt Maro docet o Marce doceto.

Cũ ſubſtãtiuo cõcordat mobile caſu.
Et genere & numero, bonus vt vir, fœmina pulchra.

¶ Actiuũ cũ ſubſtantiuo in tribus cõcordare debet in caſu/gñe/nũero. vt bonus vir/pulchra femina.

¶ Annotatiuncula.

¶ Nugaciſſime cõtra hanc regulã inculcat quidã obiectiones vt i illo Virgiliano. Triſte lupis ſtabulis: quũ ſatis patet. Lupus eſt triſte. i. res triſtis. Etiam in illo Naſonis. Et ſeruatiſſimus equi. i. equitatis. de quibus inferius dicemus ſuo loco.

Antea cedenti debet quadrare relatum.
Subſtantis, genere & ſic perſona numeroq;.

¶ Relatiuũ ſubſtantis cũ ſuo antecedente in tribus cõcordare debet in gñe/nũero et perſona.

¶ Annotatiuncula.

¶ In Cãtico puerorum. Benedicte aque que ſuper celos ſunt dominuo. relatiuũ eſt tertie perſone. antecedens ſecunde contra grammaticam. Sed Valla dicit interpretem deceptum et non imitanda.

Cum ſubſtantiuo iungi comitante relatum.
Vult contingeotis, genere & caſu numeroq;.

¶ Relatiuum accidentis cum ſubſtatiuo ſequente concordabit in caſu/genere/et numero: vt ſum pallidus quales ſunt amantes.

¶ Annotiuncula.

Horatius li. Epodorum dicit. Incitat me pectus et mãme putres: equina equales ſunt hubera. vbi dicere it qualia. Sed hoc dixit poetica licentia/in ſoluta oratione non imitandum.

Cum rectus ſitus eſt inter verbum atq; relatum.
Subſtantis quærens, infinitum ve erit illud
Eius quem verbum caſus poſt ſe rogitabit.
Cum interſit nullus, tunc rectus verbo erit illud.
Si impерſonale eſt verbum cui iungitur, illo.
Tunc caſu id ponas, quem impерſonale repoſcit.

Cũ ntũs eſt ſitus inter relatiuum ſubſtantis interrogatiuum aut infinitũ et vbũ relatiuũ interrogatiuum aut infinitum erit eius caſᵘˢ quẽ verbũ poſt ſe regit. Cũ ntũs inter relatiuũ interrogatiuum aut infinitiuum et verbum interſit/tunc illud

relatiuum interrogatiuum aut infinitū erit ntūs casus ꝟbo: siu verbum cui relatiuum interrogatiuum aut infinitum tūgatur sit impersonale tūc relatiuū interrogatiuum aut infinitum erit eius casus quem impersonale postulat.

Exceptiones.

A verbo haud semper, quis, qui, comitante regetur.
Sed de infinito quandoq; modo comitante.
Nunc a participo, nunc nomine nuncq; gerundo.
Nunc ex aduerbo, nunc prępositō sibi iuncto.
Nunc fixo quadrat genere & casu numeroq;.
Ponitur & sexto casu quandoq; soluto.
Intellecto siue expresso participante.

Cictro. ¶ Hoc nomen quis que non semper a verbo sequente regitur: sed interdū ab infinitiuo mō comitante. vt apud Cice. Quibus voluisti me agere grās egi. Aliqñ a participio. Ci. Quibus rebus adductus rem causamq; defenderim. Aliquando a nomine. Cice. Cuiꝰ cū patre magna tibi fuit amicitia. Aliqñ a gerūdio. Terē. Que nūc narrādi nō est locus. Aliqñ ab aduerbio. Cice. Cui vtrū obuiā procedam incertū est. Aliqñ a prepositione sibi opposita. Cicero. Quid dulcius ꝙ habere quo cuz omnia audeas sic loqui vt tecum. Aliqñ cū substātiuo in casu/gñe/ɔ nūero/iungit̄ Salustius. Nos nō imperiū neq; diuitias petimꝰ: quarū rerum causa/bella/ɔ certamina omnia inter mortales sunt. Aliquando ponitur in ablatiuo casu absoluto expresso participio vel intellecto. Cicero de amicitia. Quo mortuo me ad Sceuolā coutuli.

Cicero.

Terentius.

Salustius.

Cicero.

De verbo mediante inter duos ntōs.

Si binos inter rectos numerum variorum.
Qui spectant ad idem verbum medium est id vtriuis.
Cum recto quadret melius sed proximiori.

Terentius. Prophet̄a. Ouidius. Linius. ¶ Qñ verbum est medium inter duos nominatiuos diuersorum numerorum ad idem spectantes/illud verbum cum nominatiuo vtrolibet quadrare potest. vt i illo Terentiano. Amantium ire amoris redintegratio est. Prophet̄a in psalmis. Mandata tua meditatio mea est Ouidius meta. Gaudia principium nostri sūt Phoce dolorꝭ. Lin. deca. iij. Captiui militum preda fuerant. Sed vsitatius ɔ ornatius cum proximiori ntō conuenit.

¶ De adiectiuo mediante inter duo substantiua.

¶ De adiectiuo mediante inter duo substantiua.

Mobile si quando medium est inter duo fixa.
Diuersi generis, quę ad rem referuntur eandem.
Hoc verbo est, medio: debet quadrare sequenti.
Mobile participans si verbi sit, similes quod
Connectit casus: fixo quadrabit vtriuis.

¶ Quoties adiectiuū nomē est posituz inter duo substantiua diuersi gñis que ad candē rem referūtur/ hoc verbo substātiuo est interposito. adiectiuum cōcordabit cū sequēti substantiuo. vt asinus est rude animal/nō autez rudis. Unum est meus potꝰ. alliū est rusticana tiriaca. ɔ. Sed quādo adiectiuum illud est participium alicuius verbi/quod similes casus copulat: vt appellatus/visus/factus/dictus. ɔ. illud adiectiuū indifferēter cū vtrolibet substātiuo concordare poterit. Linius. vj. iij. decados. Ludos megalesia appellatos. Idem primo ab vbe. Gens vniuersa veneti appellati. Idem li. ix. iij. decadis. Ludi fuerunt megalesia appellati. Terētiꝰ. Numq̄ eque ac modo paupertas mihi onus visum/ est et miserum et graue

Linius.

Terentius.

Apu. iiij. meta. Fortissimũ socĩũ nostrum prorsus bestiã factũ immittim⁹. Idez in eodem. Ego infelicis rapine preda et mãcipium effecta. Hieronymus in Joane. Ut aũt gustauit architriclinus aquã vinũ factũ. Plini. iij. natu. hist. ca. v. Puteoli colonia decearchea dicti. Justi. li. j. de Semiramide. Sexã mẽtita puer credita est. Cicero de diuinatione. ij. Nõ omnis error: stulticia est dicenda. Hieron. Johannis primo. Et verbum caro factum est.

Apuleus. Hieronymus. Plinius. Justinus Cicero. Hieronymus.

Diuersi generis si inter duo fixa relatum.
Substantis medium est, si sint communia, vtriuis.
Illud tunc fixo poterit quadrare relatum.
Sin proprium est altrum. huic semper coniunge relatum.

¶ De relatiuo mediãte inter duo substãtiua.

¶ Qñ relatiuũ est mediũ inter duo substãtiua diuersorũ gñm/si appellatiua sint: relatiuum cum vtrouis substãtiuo cõuenire põt. vt apud Cicero. j. tusculanarum questionũ. Studio sapiẽtie que philosophia vr. Sin alterum substantiuũ est proprijũ/relatiuũ cũ illo sp̃ coordabit. Salust. Est locus in carcere qõ Tullianũ appellatur. Hoc preceptum tam Datti Ascensijq̃ Seruij est.

Cicero. Salustius.

Ad totum sensum prẽeuntem quando relatum.
Substantis referas vel mobile ponito neutro.
Singlari numero, sic persona quoq; terna.
Si ad varios sensus referas plurale erit illud.

¶ De relatiuo ꝛ adiectiuo ad totaz orationẽ p̃cedẽtẽ relato.

¶ Qñ relatiuũ vel adiectiuũ ad totã orationẽ precedẽtẽ referr/in neutro genere singulari nũero/ꝛ tertia persona ponetur: vt in illo Terentia. Ego quoqꝫ vna pereo quod mihi carius est. Sin ad duas vel plures orationes referatur/erit pluralis numeri. Cicero in epistolis. Uereor aut ne eripatur a nobis causa regia/aut deferatur quoum vtrum minus velim non facile possim existimare. Exempla de actiuo. vt Salusti. in Jugur. Nam vi quidem regere patriam quanq̃ possis/et delicta corrigas tamen inportunum est. Furtum committere/aut furo consentire e quo supplicio sunt digna.

Terẽ. Cicero. Salu.

Ad totum sensum verbum si quando refertur.
Vel vocem quamuis quę sumpta est materialis.
Personæ id ternæ singlaris erit numeriq̃,
Ad varios sensus, vel voces materiales.
Si quando referas verbum, plurale erit illud.

¶ De verbo qõ ad orõnẽ p̃cedẽtẽ refertur.

¶ De verbo qõ ad varias orationes refertur

¶ Si verbum referatur ad totam orationem precedentez/ vel ad orationem quã cũq̃ materialiter sumptã: verbũ erit tertie persone ꝛ singularis numeri. Salusti. Frustra aũt nitꝛ/ꝛ nihil aliud se fatingando/q̃ odium querere est extreme demẽtie. A est vocalis Ego est pronomen. Quod si ad varias orationes: vel voces materiales referatur verbum erit pluralis numeri. vt bonam famã cuiq̃ detrahere/ aut detrahẽtem licenter audire: sunt eque damnabilia. Cicero. Quasi enim ipsos induxi loquentes ne inquit/ꝛ inquam/ssepius interponerentur.

Salu. Cicero.

Ad totum sensum comitantem quando refertur
Demonstratiuum singlari, id ponito neutro.
Si ad varios sensus referas plurale erit illud.

¶ De pnoĩe demõstratiuo ad orationẽ sequẽtem relato.

¶ Qñ pronomen demonstratiuũ ad totam orationẽ subsequentem refertur/ erit singularis numeri ꝛ neutrius gñis. Terentius. Nã id arbitror apprime esse vtile vt nequid nimis. Quod si ad varias orationes referatur erit pluralis numeri. Terẽtius. An hec dicent mihi. Inuitus feci/lex coegit.

Terẽ. Idem.

Rectus vt esse potest verbo quandoq; relatum

¶ De relatiuo qđ tã ꝓbo ntũs casus/q̃ substãtiuum adiectiuo est.

Sic adiectiua fixum esse potest aliquando.

¶ Quẽadmodũ relatiuũ potest esse ntũs casus verbo/sic potest aliquando cẽ substãtiuũ adiectiuo. Cicero de amicitia. Nihil enim stabile est quod infidum est.

In genere ornate neutro quandoq; reponi.

Substantiuato sine fixo mobile possit.

Terentius.

¶ Adiectiuum sine substantiuo positum/aliquando non inuenuste in neutro genere substantiuato locabitur. Terentius. Equum postulat. i. equitatem. Et huiusmodi adiectiuum resolui tur per abstractiuum.

¶ De adiectiuo in neu. gñe substantiuato.

Adiectiuum iunctum cum sensu nominis huius.

Res, genere in neutro substantiuato aliquando.

Ornate ponas, hoc nomen res remouendo.

Uergilius.

¶ Adiectiuũ cũ significato huius nominis res coniunctũ venuste interdũ in neutro gñe substantiuato (hoc noĩe res amisso) poni potest. Uerg. Nõ oia possumus oẽs.

Quum duo conueniunt fixa aut plura immediate.

Quę spectant ad idem casu ponetur eodem.

Uirgilius. Appositio. Uergilius.

¶ Quoties duo aut plura substantiua immediate (hoc est sine cõiũctione/aut alia parte orationis connexa) conueniunt/que ad idem pertinent: in eodẽ casu ponuntur. Uerg. Formosum pastor Corydõ ardebat Alexim: Delicias dñi. ꝛ accidit Appositio figura: que est cõtinua coniunctio duorũ substantiuorũ: quorũ alterũ declarat alterum. Uerg. Nate/mee vires/mea magna potentia solus.

¶ Annotatio.

¶ Quãq; leges apud Gellũ li. ſ. ca. vj. Quod genus homines luguaces appellati. vbi duo substantiua diuersa ponũtur in eodem casu: id genus loquẽdi est per figuram Entiptosin. pro eius gñis hoies. Leges ꝛ apud alios probus. omne genus/ponnis generis. Id genus pro eius generis. Id temporis. Id etatis. ꝛc.

Uarro. Orosius. Florus. Curtius. Uergilius.

¶ An hec oratio sit latina. Ex tribu Juda duodecim millia signati. Etiã ẽquis ornatius (vt sentit Uarro) diceretur: duodecim millia signatorũ. Nam hic est appositio: homines signati duodecim millia. Paulus Orosius. i. Anni duo millia. Idẽ. xv. Sexcenta millia modia frumẽti acceperũt. Flor⁹ de bello ciuili Macedonico: duo millia electi/qui mori iuberentur. Curtius li. 4. duo millia crucibus affixi. Uergi. tot millia gentes arma ferent Itali.

Vult partitiuum partitiueq; locatum.

In genere adiungi tantum fixo domitanti.

De partitiuo substuntiuo sequente concordante in gñe.

¶ Omne nomen partitiuum ꝛ partitiue positũ cũ substantiuo sequente in gñe t. Ttum conuenire debet: vt aliquis virorum/partitiue positũ/vt distributiuũ. Uergi. Nullã tuarũ audita mihi nec visa sororum. Infinitũ vt quicunq; deorum. Interrogatiuũ: vt quis hominũ. Cõparatiuũ: vt duorũ fratrum maior est. Manilius. Superlatiuum: vt maxima natarum Priami. et sic de ceteris.

¶ Annotatio.

Aristoteles.

¶ Partitiue positum: vt pnoia illa. Hec volucrum. illa sororum. multi sunt pauperes quorũ ego quotidianũ victũ querito. Crudeles sunt noũerce: quarũ mea/tua sua. ꝛc. seuitia ceteris prestet. Aristoles in Ethicis. Laudamus quidẽ iuuenũ eos qui sunt verecundi. Partitiue ponitur comparatiuus gradus/quoties inter duo eiusdez generis fit comparatio. Ut manuum fortior est dextera. Illud in sacris. Fides/spes/charitas/maior horum est charitas. Latinꝰ diceretur/horum maxima est charitas.

¶ Annotatio de genere partitiuorum.

Vult partitiuum genere annectipręeunti.

Si collectiuum vel vox heteroclita subsit.

Siue ad præcedens partitio forte relata

Quanꝯ nomen partitiue positum cuꝫ grō sequenti concordare debet. Tribus tamen modis cū nomine precedēti in gñe conuenire potest. Primo si nomen collectiuum sequatur. Terentius. An quisꝑ gentium/est eque miser vt ego: gēs enim collectiuum est. Secundo si dictio heteroclita sequatur: vt infimum celorū lunam cōtinet. Tertio vbi partituum precedens substantiuū respicit. Terē. Est genus hominū qui se primos oim rerū esse volunt. Hora. Quid agis dulcissime rerū. Plini. li.xj.ca.xxxvij. Ullosissimus animaliū lupus. Pompinius mela. Aetna preci: pua montium. Leo est fortissimū animaliū: grāmatice dicitur. Leo est fortissimꝰ animaliū latine proferes: vbi adiectiuū ad precedēs refertur. Et in sacris. Et valde mane vna sabbatorū veniunt ad monumentū: quod per subaudition̄e excusatur/vna.s.die. Quare ad virū loquens non dicaꝫ. Quid agis dulcissima rerū neꝯ dulcissima res/sed dulcissime rerum.

Terentius.
Horatius.
Plinius.
Pompo. mela.

Pingularis rectus collecti vult aliquando
Post se subiungi verbum plurale venuste
Quod cum intellecto recti non voce cohæret.

De nole collectiuo singulari iuncto ꝟbo plī.

¶Ntūs casus sigularis nominis collectiui verbū plurale aliqñ post se ornate habere potest. Virg. Pars in frustra secant. Illud verbū secāt nō cū voce(qō est pars) sed cū intellecto(qō est alij)cōuenit. Idē. Romana iuuentus conuenunt. Piero. in psal. Domus Israel benedicite domino. Et accidit Synthesis figura: que est attributio ꝓprietatis(hoc est verbi adiectiui vel relatiui)sub diuerso gñe aut numero vni vel pluribus copulatis qō non fit gratia vocis sed significati: qō genus loquēdi poetis et hystoricis permittitur/ oratoribus parce: non est credo imitandus.

Virgilius.
Idem.
Hieronymus.
Synthesis figura.

Nominir interdum collecti siue epicœni
Et vocis sumptæ cuiusuiius materialis.
Intellecto non voci vult mobile iungi
Atq; relatiuum tantum genere in numeroq;.

De adiectiuo ꝛ relatiuo cū intellecto / ꝛ non voce collectiuꝰ nois epiceni gñis iunctis.

¶Per eandem Synthesim adiectiuum(id est relatiuū) interdum in gñe et numero cū intellecto/ꝛ non voce nois collectiui/epiceni gñis: cuiusuis vocis materialiter sumpti pulchre cōuenit/vt in illo Virg. Pars hominū validi. Anser fera lupus grauida. Exemplum relatum. Terē. Scelus qui ludificatus est virginē. Apuleus. met. iiij. Tūc vulgus ignobile ꝗs iculcat paupies cogit. psal. Domꝰ israel speauit in dño adiutor eoꝝ. ꝛc. Terē. vbi est scelꝰ ꝗ me ludificatꝰ est. i. abstractū ꝓ cōcreto.

Virgilius.
Terē.
Apuleius.
Prophetæ.
Terentius.

Bini velplures recti quos copula nectit,
Subiungi post se verbum plurale reposcunt.

¶Duo velplures nominatiui cōiunctiōe cōnexi verbū plurale flagitant: vt Virgi. et Horatius contemporanei erant: et est Synthesis in numero.

Copula quæ nectit duo pluraue fixa requirunt
Pluralis numeri sibi mobile siue relatum.

Duo vl plura substantiua cōiunctiōe cōnexa adiectiuū vl relatiuū plalis nūeri flagitāt vt orestes ꝛ pylades ꝗ amicissimi fuerūt memoria(ꝑ ceteros) maxie sūt digni.

Virgilius.

Cum, sexto adiuncto: vult & vice poni aliquando.

De conceptiōe gñm.

¶Hec prepositio cū (ablō sibi adiuncto)loco cōiunctiōis ꝛ/ aliqñ ponitur: vt in illo Virg. Remus cum fratre quirino iura dabant. per eandē Synthesim.

Si adiungi adiectiuum contingat siue relatum
(Copula quæ nectit)variis fixis animatis,
Quorum aliud gñis maris est, aliud muliebris,
Vel neutrius: erit maris adiectiuum ve relatum.

¶ Qñ cõtingit adiectiuũ vel relatiuũ referri ad diuersa substantiua animata cõ
Cicero. Virgilius. Idem. Cõceptio figura. ſtructione copulata: quorũ aliud eſt maſ. gñis/aliud feminei vel neutrius: tũc adiectiuũ vel relatiuũ erit maſ. gñis. Cicero de ſomno Scipionis. Conſilio cetuſq; hominũ iure ſociati: metaphorice dictũ. Uir. Aſcaniũq; patrẽq; meũ: iuxtaq; Creuſa. Alterũ in alterius mactatos ſanguine cernã. Idem ſupereſt ne Creuſa Aſcanę uſq; puer: quos omnes vndiq; gariẽ: circuierant acies. Et accidit cõceptio figura q̃ eſt adductio indignioris ad dignius. Fit aũt gñe/numero/et perſona. qñ maſc. genus cõcipit femi. et neu. et femi. neu. Et qñ pluralis numerus concipit ſingularẽ Similiter prima perſona cõcipit ſecũdam et tertiam: et ſecunda tertiam.

Si iungi adiectiuum contingat ſiue relatum.
(Copula quæ nectit) varijs fixis animatis
Quorum fœminei eſt aliud: neutri eſt aliudq;
Fœmineo pones adiectum, ſiue relatum.

¶ Quando contingit adiectiuum vel relatiuum referri ad diuerſa ſubſtantiua animata coniunctione annexa: quorum aliud eſt fe. ge. aliud neutrius: adiectiuum ſiue relatiuum erit femi. generis: vt ancilla et mancipium ſunt morigere eademq; frugales.

¶ Annotatio.

Lucanus. ¶ Lucanꝰ. Meſuraq; iuris. Uir erat hinc leges et plebicita coacte: ſed in his inanimatis: intelligũtur per ſyntheſin res aſiate. Item in ſacris. Sol et luna obtenebrati: ſi ad intellectũ referas latine dictũ. Sin ad voces: nõ imitandũ eſt. Eſt vbi Sulpitius. Sulpitius dicit veſtis q̃ aurũ ſunt preciose. Latinus dixiſſet preciosa.

Neutrũ genus cõcipit femininũ in rebus inanimatis. Diuerſis fixis ſi mobile ſiue relatum
Copula que nectit iungatur non animatis,
Cuiuſuis generis fuerint: plerumq; erit illud.
Neutrius generis, tunc mobile ſiue relatum.

¶ Qñ adiectiuũ vel relatiuũ iũgitur diuerſis ſubſtãtiuis nõ aiatis cõiũctiõe cõnexis cuiuſcũq; ſunt gñis vel diuerſi/vel eiuſdẽ: adiectiuũ/vel relatiuũ: vt plurimum erit neu. gñis. Salu. Diuitie/decus/gloria/in oculis ſita ſunt. Teren. Spes opeſq; in te vno ſunt ſita. Virg. Arcum freguſti et calamos que tu donata vidiſti.

Saluſtius. Terentius. Uergilius. Ad rectos verbum diuerſos quando refertur.
Quorum alius primę eſt perſonę, aliuſq; ſecundæ,
Vel ternæ verbum in perſona ponito prima.

De cõceptione perſonarum in verbis. ¶ Quoties verbum ad diuerſos ntõs refertur: quorũ alius eſt prime perſone/alius ſecunde vel tertie: verbum erit prime perſone: vt tu et ego legimus. Ego et tu ſcribimus. Per conceptionem.

Ad rectos verbum diuerſos quando refertur
Quorum alius ternæ eſt perſonæ, aliuſq; ſecundæ,
Illud tunc verbum in perſona pone ſecunda.

¶ Qñ verbum ad diuerſos ntõs refertur: quorũ alius eſt ſecũde perſone/alius tertie: verbum ponetur in ſecunda perſona: vt tu et ille ſcribitis.

De cõceptione perſonarũ in relatiuis. Quando relatiuum fixa ad diuerſa refertur
Quorum aliud primæ eſt perſonæ: aliudq; ſecundæ
Vel ternæ, prima in perſona pone relatum.

¶ Qñ relatiuũ refertur ad diuerſa ſubſtãtiua antecedẽtia: quorũ aliud eſt prime perſone/aliud ſcõe vel tertie. relatiuũ erit prime perſone: vt ego et tu qui ab ipſis crepũdijs amiſimus: nõ facilem ab amicitia conglutinata diuelli poſſumus.

Quando relatiuum fixa ad diuersa refertur.

Quorum aliud ternæ est personæ, aliudq; secundæ:
Tute relatiuum in persona pone secunda.

¶ Quando relatiuum refertur ad diuersa substantiua: quorum aliud est secunde persone/aliud tertie: relatiuum erit secunde persone. vt tu et frater qui vterum estis mutuo amore debetis.

Ad rectos verbum diuersos quando refertur
Vel diuersa ad fixa adiectum siue relatm
Interdum recto verbum tu proximiori,
Et fixo iungas adiectum siue relatum.

¶ Qñ verbum refertur ad diuersos ntōs: vel adiectiuum aut relatiuum ad diuersa substātiua. ꝟbū qñq; primiori ntō: siue adiectiuum siue relatiuū primiori substātiuo quadrabit: vt hic illius arma/hic currus fuit. hebrei sunt et ego. Cōtristat⁹ ē rex: q ois hierosolyma cū eo. Aut ego aut tu: q̄ potior es id efficies. Et accidit zeugma q̄ē reductio vni⁹ ꝟbi vel adiectiui vel relatiui ad diuersa substantiua. Uergilius. hieronymus. Zeugma figura.

Sæpe relatiuo postponitur antea cedens
Ornate casu sibi coniunctum sub eodem.
Pulchrius & sequitur: lectum est quandoq; præire.
In constructura vel idem repete ante cedens
In ve suum casum soluas: Vallensis vt inquit.

Deantecedēte postposito suo relatiuo.

¶ Antecedēs sepenumero suo relatiuo postpositū/ in casu eodem ornatissime coniungitur: vt quas ad me dedisti literas iucunde fuerūt Cice. p Ligario. Sed hoc nō ꝓcedo: vt quibus rebus gloriemini in vobis easdē reprehēdatis. Poete tamē et etiam oratores antecedēs interdū ꝓponunt. Uirg. Urbem quā statuo vestra est. Gelli. li. ij. ca. xxix. Cognati et affines operā quā dare rogati sunt supplederunt. Terē. Eunuchum quē dedisti nobis quas turbas fecit. In sacris hoc genus loquendi frequens. Et in constructione (vt Ualla inquit) vt idem nomen repetemus/ vt' in debitum casum resoluem⁹: vt in illo exemplo. Urbem quam statuo vestra est. et sic construēdum est. s. vrbs/ quam vrbem statuo est vestra. Uel sic. Urbē. i. Urbs quā statuo est vestra. Et sic in omnibus alijs casibus est. Et secundū quoldam accidit Antiptosis: que est casus pro casu positio. Cicero. Uergilius. Gellius. Terentius.

Cum quis, qui, quoties (vel natis) immediate.
Fixum coniunctum est: casu illi iungito fixum.

¶ Quoties substantiuū immediate est cōiūctū cū hoc nomine quis/ qui/ vel cū suis cōpositis siue relatiuū: siue interrogatiuū: siue infinitū sit: substantiuū ponet in eodē casu cū hoc nomine quis/ qui/ vel suis compositis. Terenti. Quod remedium eius inueniam truculentie. Idem. Quam causam reperient demiror. Terentius. Idem.

Toti diuiso in partes iungas vbi verbum
Cum toto partes casu ponetur eodem.
Partibus at verbum iungens, totum genito des.

¶ Qū verbum igitur ad aliquod totū in ptes postea diuisum/ ptes cū suo toto in eodē casu ponētur: vt puelle legunt flores: ista violas/ illa rosas. Qñ si verbū cum ptibus iūgatur/ totū ponetur in gtō: vt puellarum: ista violas/ illa rosas legit. Et accidit figura Prolepsis: q̄ est attributio proprietatis toti diuiso in partes suas. prolepsis.

Excludetur q̄ coniunctio sępe venuste.
In quartum vocem mutando quæ esse videtur.

De exclusione coniunctionis q̄

Recti infinitumq; verbum sibi iunctum.
Temporis eiusdem quod si illa expressa fuisset.

¶ Hec ꝓiūctio ꝙ apud latinos authores sepe venuste excluditur mutando dictionem que videtur esse nominatiui casus in actū: ⁊ verbū sibi cōiūctū in infinitiuū modū eiusdē tpis cuius fuisset/si illa ꝓiūctio ꝙ exprimeretur: vñ quū Barbari dicūt/gaudeo ꝙ tu vales. Latini dicūt. Gaudeo te valere. Gaudeo ꝙ tu aduenerīs. Latini dicūt. Te aduenisse gaudeo. Cicero in epīis. Uitā mihi accerbā esse putes Cicero. Terentius. Terentius. Meum gnatum rumor amare.

Exprimit interdum/ꝙ purus sermo latinus.

De expressiōe ꝙ

Pro qua si ponas: vel propterea petit illud.
Vel capiti iunctum sententię, epistolij ve.

¶ Hec cōiūctio ꝙ interdū apud latinissimos expressuz inuenies: vel quando sumitur ꝓ qr: vel ꝓpterea illi ꝓponitur: vel qñ ponitur in principio epistoli/ vel sententie. Cice. ad Brutū. Augebat etiā molestiā/ꝙ magna sapiētū: cuiusq; bonorū penuria iā in ciuitate esset. i. qr magna. ꝛc. Nemini eñ dubitū est (vt inquit Uallа) ꝙ per qr resolui. Terē. Propterea ꝙ seruiebas mihi liberaliter. Cice. ꝙ autem scribis quid de exitu belli sentiam: magis consilium petere possum/ & alijs dare.

Cicero. Uallа. Terentius. Cicero.

¶ De constructione nominum.

De possessiuo ac possessore.

Possessum rogitat possessoris genitiuum.
Eius siue loco possessiuum sibi iungi.
In ve locum geniti possit quando datiuum.

Nomen significans possessum regit gtiū sui possessoris: vel eius possessiuum in eodem casu gñe et numero sibi cohērens: vel loco genitiui interdum dtiū vt hic est fundus patris/vel patri/vel paternus.

¶ Annotatio de gtis primitiuorum mei/tui/sui, &c

Possessum genitum refugit casum patientem.
Nempe mei nostriq; tui vestriq; suiq;.
Est pater ille mei non dicas, sed meus apte.

¶ Nomē signs possessum. i. rē possessā vel habitā/ nō pōt ꝓ possidēte/vel habēte regere genitiuos passiue signtes/mei nostri/tui vestri/et sui. vt de fundo quem habeo/vel possideo: nō licet dicere fundus mei/ ager nostri/domus tui/nos vestri/liber sui. Quia hi genitiui nō signt possessorem: sz passiue rem: sez rem de qua aut in quaz aliquid habetur: vt amor mei. i. amor quē ds hz in me/nō quē ipe habeo. Ni si eū fors amorē erga me ipsum habeam. Ouidius. Uxor amore mei. Unde ibi veteres dicebāt. Filiꝰ mis/tis/sis/nostrū/vestrū (Nā hi genitiui actiue significabāt) nūc mis tis nō sunt in vsu. Nostrū vero ⁊ vestrū fere semper partiue ponūtur. ideo ꝙ possessiua nos loquimur: vt fūdꝰ meꝰ/tuꝰ/suus nr̄/et vr̄. In hoc errasse Prisciani ostendit optime Uallа. qr male dixit Priscianꝰ ꝓ eodē dici filius mei/ et meus. Et vbi Gellius ōtli xxi. ca. v. Recte dici patrē mei/ ꝙ patrē meū: in eundez errorez cum Prisciano incidisse luculētissime probat idē Uallа in .iiio Plautino in Pseu. Duorum laborī ego hominum parcissem lubēsmei te rogandi/et tui respondendi mihi. vbi laborī mei: ꝓ laborē meo licētiosē dixit. Et idem Uallа docet vel mendam esse: aut id vt rarissimū: aut licēter dictum non imitandum Presertim quia Plauti dictum. quo nemo fuit licētia verboum liberior. Teste Uallа. et licz Terētius dicit cōsimilis moribus vestrū. et Cicero ꝓ Plaude. Contentionem vestruz Idem cōtra Rullū. Frequētia vestrum. et Liuius. iii. decadis. i. j. Fortuna vestrū hec tamē rara parce imitanda monēt et Uallа et Niniuita. Sed quoties addit omnium cuiusq; aut duorum frequētissima esse assirmant. In Ciceronе reperies In omnium nostrum humeris cohērebunt et communem omnium nostrum condītionem: omnium nostroꝝ parens.

Ouidius.

Terē. Cicero. Idem. Liuius.

¶ Sic differunt amor mei/ꝛ amor mey.ꝛc. Amor mei est passiue quo ego amor ab alio. Amor meus actiue est quo ego amo aliū: sic vtilitas tui/quā alij habēt de te vtilitas tua quam tu habes. Ea differētia est in ijs oībus que actiue ꝛ passiue declarari possunt qualia sunt visus/memoria/fastidium/desiderium/cura/odium dolor/potestas/copia/suspitio.ꝛc.

¶ Tribus substantiuis iungunt hi gti verbalibus: vt amor tui/fastidiū tui. Secūdo nobis partionem signtibus: vt pars mei.i. de me: vtpote caput/pes.ꝛc. Pars mea.i. quā possideo: vt hereditas aut portio. Sic differūt meditū tui/ꝛ meditū tui. Aliquid mei/ꝛ aliquid meum. Tertio aliis que non stati passiue declarari posse videatur: vt natura sui.i. de se: natura sua.i. quā habet: vis sui.i. de se: vis sua/quā habet.ꝛ cetera.

De nominib⁹ signtib⁹ affinitatē pēminētiā ꝛ ꝓsanguinitatem.

Possessi interdum possessor vult genitiuum.
In ve locum geniti possit quandoq; datiuum.

¶ Nomē signs possessorē regit interdū gtīm rei possesse: et qñq; loco genitiui regit dtīm: vt sum dominus huius fundi/vel huic fundo.

Nomen significans affinem siue præesse
Atq; aliquid dictum: necnon consanguinitatem,
Fxpossit post se casum iungi genitiuum,.
In ve loco geniti poscit quandoq; datiuum.

¶ Nomē signs affinitatē/consanguinitatē/preeminētiā/vel nomē ad aliqđ dictū regit post se gtīm vel loco gti regit aliquando datiuū: vt Chremes socer Phampili/vel Phāphilo: idē pater Glyscerij/vel Glyscerio. Hannibal dux exercitus Carthaginēsis vel exercitui Carthaginēsi. Preceptor huius discipuli/vl huic discipulo. Seruus domini/vel domino. ¶ Nomē ad aliqđ dictū est cui⁹ significatū ad aliud dependet: vt pater filius/nemo potest esse pater/nisi qui filius genuit.

De noib⁹ signtibus excellentiam pondus ꝛ mensuram.

Nomen significans excellere vult genitiuum,
Pondus materiæ mensæ mensura reiq;.

¶ Nomen significans excellentiam regit solum gtīm: vt rex regum/dñs dñantium virgo virginū. Similiter pondus regit gtīm materie: vt libra croci: semilibra piperis: talentū auri. Item mensura regit gtīm rei mensurate: vt modius tritici congius vini: virga panni.

De verbalib⁹ substantiuis.

Expoſcunt genitum verbalia nomina cuncta,
Cum deriuatis: quæ ſubſtantiua locantur.

¶ Noia verbalia ꝛ eorū deducta que substantiue ponūtur gtīm regūt: vt cultor virtutis philosophus/nutrix sanitatis tēperantia/leuamē doloris consolatio/ornamentum capitis capilli/expectatio miserorum felicitas: cum multis aliis.

De verbalib⁹ adiectiuis.

In genitum mutant quartum verbi(genitum quem
In verbi quartum ſoluas)verbalia quædam
Finita in tor,ſor,trix. pro ijſq; ſequentia ſumpta
Ans,ens,tus,ſus,xus,gus,ius,uus,idus,rus,or,& cus,
Pos,ceps,ax,ex,ux,cum actiue ſignat & oſus,
Arius, & bundus: iungas ilis,aculus iſtis.

¶ Quedā noia verbalia mutāt actīm sui verbi in gtīm: qui gtūs in actīm sui ꝟbi resolui potest: vt amator vini.i.q amat vinū. Et hec sunt terminatiōes ꝟbaliū: que sic construātur. Tor/vt amator vini. Sor/vt defensor nostri. Trix/vt expultrix vitiorū. Ans/vt spērās munarum. Ens/vt appetēs alieni: prudens et imprudens facti. Tus/vt expertus et inexpertus rerum. Sus/vt profusus sui. Xus/vt perplexus hu

ius rei. Gus: prodigus nummorum: indignus auxiliſ: Jus: vt precius: vel inſci⁹ futi
rorum. Uus: vt nutritiuus morbi incentiuus mali. Idus: vt cupidus pecunie. Rus
vt ignarus vie. Or: vt memor beneficiſ. Cus: vt parc⁹ ſuarū rerū. Pos: vt impos in
cepti: cōpos animi. Ceps: vt particeps labor: ꝑceps libidinis. Ax: vt capax largi:
tionis: rapax alieni. Ex: vt index rerū capitaliū. Ux: vt dux facti. Oſus quādo acti
ne ſigt: vt ambitioſus dignitatis: ſtudioſus poetices. Et oia iſta cū aliſs actuiere
Horatius. ſoluūtur. Hora. li. ſ. car. ſapientie conſultus. Sil. li. xj. ſtupet inconſuet⁹ opime Si:
Sillius. don⁹ mēſe miles. Uirg. Expedītū feſſi rerū. Liui xxxiij. Cōtentos libertatis. Ply
Uirgilius. ni. v. epſax. Herba expulſiua veneni. Uirgil. Larg⁹ opū. Boeti. vite hui⁹ eroſa. hic
Liuius. eroſa nomen eſt: alibi participiū. Hel. xv. ca. xx. Ridēdi eroſus. Ninuita. Falſari⁹
Boetius. literarum. Apu. iij. meta. Sui pericli tabunda. Oroſi⁹ li. uj. Glerāder humani ſan
Hellius. guinis inſatiabilis. Oui. praui docilis romana iuuentus. Sed hec noīa in alis po
Ninuita. tius regūt actiū cū prepoſitione. Sueto. Tā docilis ad cetera q cū ablto ſine prepo
Apuleius. ſitiōe. Plyni. li. x. ca. xlij. Lucinias greco atq; latino ſermone dociles. Jn ulus. Oui
Oroſius. dius. vſ. meta. vt tamen exemplis intelligat emula laudis.
Ouidius. ſyngler .i. ad magni:
Suetonius. experte. without. gyity. tudinem.

Plyni. Ouiꝺ **Iſta ſolers, expers, qoſcunt genitum, reus, inſtar,**
out of the
doubtfull. excellent. rype: waye. without.
Anxius, egregius, maturus, deuius, exors,
ignorauit. doubtfull. barayne. fre or without. i. liberabilis.
Et rudis, ambiguus, ſterilis, ſic liber, & ortum,
wyſe or kno: plentfull
paſthope. wynge. happi. innocent. doubtfull.
Expes, vel gnarus, fœlix, innoxius, anceps,
ſwyfte. not wonte idem. wery. without wytte.
Impiger, in(q;)ſolens. inſuetus, feſſus, & amens.
plen:
lyberall. flouthfull. teous. cowarde. deſideruos.
Munificus, ſecors, lætus, vęcorſq;, benignus,
innocent. inſaciable. florylſhynge. yelowe. euell of frewarde.
Inſons, immodicus, viridis, flauus, quoq; paruus,
quykke. excellent. pleaſint. ſlowe. wycked or curſt.
Acer, pręcipius, dulcis, piger, atq; ſiniſter,
heddy or
wounded. haſty. without. religious.
Saucius, & præceps, vanus ſic religioſus,
valiaunt. wyſe ignorauit. out of kynde. ſykke.
Strennus, atq; cautus, cęcus, ſic degener, ęger.
haſtynge. a ferde. not famous. a meame or a domes man.
Feſtinus, trepidus, inglorius, atq; ſequeſter,
Pulchrius expoſcunt multa ex his ſibi ſextum.

Horatius. Saluſtius. Uirgilius. Liuius. Sillius. Horatius. Cicero.

¶ Iſta adiectiua predicta regunt gtiū: vt ſolers rerum. Hora. Expers ſceleris. Sa
luſti. Laudis auidi/pecunie liberales. Uirg. Conſtituam ante aras voti re⁹. Idē
Inſtat mōtis equū. Liui⁹ .xxxv. Anri⁹ glorie. Silli. li. vij. Anria fati. Idē. v. Atq;
hic egregius lingue. Uirgilius. Cui maturus. Silliusli. ſ. de hannibale. Ingenio
motus/auidus fideiq; ſiniſter. Is fuit eruperans aſtu/ſed deuius equi. Horati⁹ de
arte. Exors ipſa ſecandi. Cice. offi. ſ. Non ſolum grecarū literarum rudes. Corne:

lius Tacitus. Ambigimus consiliȝ. Salu. Frugũ sterilis. Liuiº. xxxvȝ. Spei liberam obnoxiam timoris. Sed liber potius cũ ablõ cũ prepõne: vt libera curis. Obnoxius potius cũ dtõ: vt obnoxius morbo: expes vite. Columella in prefatione. Armorũ ac militie gnaros. Uir. geor. Ignarosqȝ vie. Silli. iiiȝ. O felix fame. Curtius li. viȝ. Initi cõsiliȝ innorº. Anceps huiº rei apõ doctos. Cornelius Tacitº. Is urbane militie impiger/bellorum insolens. Salu. Insolens malarum artium. Silli. li. xȝ. Stupet inconsuetus rebus optime. Sidonius mense mules. Uirg. Expediunt fessi rerũ Idem. Isqȝ amẽs animi. Claudia. in. iiiȝ consolatu. honoriȝ. Munificus laudis/ȝ non est prodigus auri. Cornelius Tacitus. Gregarius mules futuri secoris. Uir. xȝ. Quis leta laborũ. i. de laboribº petius. Apu. liȝ. meta. Jam vecors animi. Horatti. vini somniqȝ benignº. i. studiosus. Alias enim dtm regit vt sum benignº tibi. Liuius. xxxiȝ. Insons culpe. Tacitus. Ut leticia/ita memoris immodicº. Persiº es modicus voti. Sil. v. Ille quidem cruda mente et viridissimus ire. Silli. ix. flauusqȝ comarũ. Curio. q̃ sibi p artem flauas comas facit. authore Niniui. Nã flauis comis qui ipse per naturam flauescit comis. Idez in eodẽ. heu patris heu plebes scelerata ȝ prava fauoris. Tacitº. Uespasianus acer militie. Apuleius. iiiȝ. Uir sublimis animi virtutisqȝ precipuº. Gellius. xix. ca. iiiȝ. Tenebat amicos nostros domo ille fandi dulcissimis. Sil. xv. Quorũ serpit Arar per rura pigerrimus vnde. Apu. iiiȝ. Egra corporis sanitas animi: ornatius cũ ablõ. Uir. Preceps animi p animę. Uirgilius. Aut ego veri vana feror. Justinianus. Juris religiosissimus. Tacitus. Paulinus strennuus militie. Silli. iȝ. Hec cecus fati diuumqȝ abeunte fauore. i. ignarº fati. Auxonius in mosella. memorabo quietas agricolas legumqȝ catos/fraudisqȝ potentes. Silli. x. Degener alte virtutis patrũ. Apu. iiii. Egra corporis. Sta. vithe. Festinus voti pater. Liui. v. Ab vrbe trepedi rerum suarum. Tacitus. Nec ipse inglorius militie. Sil. xii. Inglorius ausi. Statius. vii. thebaidos. Fidei pacisqȝ sequestra mater eras.

Tacitus.
Salustius.
Columella.
Uergilius.
Curtius.
Tacitus.
Salustius.
Sillius.
Uirgilius.
Tacitus.
Uirgilius.
Horatius.
Persius.
Sillius.
Niniuita.
Tacitus.
Apuleius.
Gellius.
Uergilius.
Justinianus.
Tacitus.
Sillius.
Apuleius.
Tacitus.
Liuius.
Statius.
Sillius.
Statius.

¶ Annotatiuncula.

¶ Quãqȝ hec et alia adiectiua multa cum gtõ constructa apud poetas et historicos legũtur: ornatius tamen pleraqȝ ex iis cum ablõ apud oratores inuenies: de quibus latius infra dicemus.

Effectum cause genitum vult efficientis
Formalis: vel finalis, vel materialis,
Econtra, effecti causæ poscunt genitiuum.

De causa efficiẽte/formali/finali/et materiali.

¶ Effectũ postulat gtm̃ cause ts efficientis/formalis/materialis/ꝫ finalis. ȝ ediuersõ. Cause predicte effecti gtm̃ postulant. Cause efficientis. vt laus victorie/ȝ victoria laudis. Formalis: vt mõs mire magnitudinis/ȝ mira magnitudo montis. Materialis: vt agger lapidũ/et lapides aggeris. Finalis: vt spes premiȝ/ȝ p̃miũ spei: libido amoris/et amor libidinis: opus vtilitatis/et vtilitas operis.

Effectum efficientis vult quandoq; animatis
Vel possessiuum vel pro arbitrio genitiuum
Materię genitum raro poscit sibi forma
Sed possessiuum aut sextum cum præpositiuo
Atq; aliquid factum vice deposcit genitiui
Illius ob quod fit possessiuum sibi iungi.

De effecto ȝ eȝ constructione.

¶ Effectũ quandoqꝫ (hoc est in rebus animatis) postulant indifferenter gnitiuum vel possessiuum efficientis: vt poesis Uirgiliȝ/vel Uirgiliana. Itidẽ forma materie raro regit gtm̃/sed vel possessiuum vel abltm̃ cũ prepõne poscit: vt anulus aureus/vel ex auro. Similiter aliquid factũ (hoc est quod ad visum alicuius rei fit) loco genitiui possessiuum sibi iungi poscit: vt domus carbonaria: que carbonibus reponẽdis fit/domus ceruisiaria/ceruisiatoria/penaria/lignaria/cerotũ sutorium/cornu atramentarium/ꝫ theca pennaria.

De vasorū ⁊ liquorū nomibus.

Contenti in se vult genitum vas quoq; liquoris
Quo si sit vacuum, capiendo illi tamen aptum:
Vult possessiuum sibi iungi non genitiuum.

¶ Noīa vasorū volūt post se gtīm liquoris in se cōtenti: vt cuppa vini/amphora ceruisie/cadus olei. Sed si huiusmodi vasa vacua sint/ad liquores tamē recipiēdos apta: non gtīm sed possessiuum illius liquoris flagitant/ vt cuppa vinaria/amphora ceruisaria/cadus olearius.

De nomīb⁹ signātib⁹ laudē vel dedecus.

Post possessorem signans laudem dedecus ve
Grammaticus genito possessum & mobile iungit,
Pulchrius orator sexto coniungit vtrumq;
Historicus sexto dat possessum atq; poeta
Et possessori coniungit mobile casu.
Possessum &genito ponit quandoq; poeta
Et possessori nonnunq̄ mobile iungit.

¶ Possessor regit gtīm sui possessi signātis laudem vel dedecus: vt vir magni ingenij quē loquendi modū quattuor modis efferūt authores. Primꝰ est grāmaticus: quū substātiuū laudem aut dedecus signs cū suo adiectiuo in gtō casu ponitur: vt puer prestātis forme. Scōs oratorꝰ: qñ substātiuū huiusmodi cū suo adiectiuo i abltō ponitur: vt puer prestātu forma/et hic modus vsitatior est ceteris ⁊ venustior. Tertius est historicus: qñ substātiuū hmōi in abltō ponitur/ et adiectiuū cū possessore conuenit: vt puer prestans forma. Quartꝰ est poeticus ⁊ licēciosus: qñ hmōi substātiuum ponitur in gtō: et adiectiuū cū possessore cōuertitur: vt puer prestās forme.

Uergilius.

Urg. Uritur infelix animi. Idem. O prestans animi iuuenis.

Possessum partem signans quandoq; poeta
In quarto ponit connectens mobile toti,
Fit metri id causa: refugit quod sermo solutus.

¶ Quādo possessum laudem vel dedecus signs sigt etiam partem alicuius totius poeta interdū (licet licētiose) ponit partem metri causa in accō: adiectiuū toti connectēs.

Uirgilius.

Urg. Nympha nuda genu, sinus collecta fluēteis. Illū tñ loquēdi modum in soluta oratione refugit orator. Et accidit synecdoche figura.

Synecdoche figura.

Estq; attributio partis ad aliquod totum sub proprietate verbi vel adiectiui. Uel synecdoche est: quādo proprietas partis (hoc est verbum vel adiectiuum) cum toto conuenit ⁊ ps in actō ponitur: vt sum albus facies/doleo caput. Et est alia Synecdoche indirecta tamen: quando pars non est de essentia totius/vt apud virgilium. Profusus sanie vittas.

Uergilius.

de nominibus precij signtib⁹

Quum precij nomen coniunctum est immediate
Fixo: tunc petit id fixum precij genitiuum.

¶ Quando nomē rei precij signs immediate cum alio substantiuo cōiūgitur illud substantiuum regit gtīm illius precij. vt panis trium denariorum.

De nomibus artificū et operū.

Artificem signanas operis raro genitiuum
Sed possessiuum, vult ars sic artificisq;.

¶ Nomen signs artificem expetit possessiuuz operis: et rarissime gtīm: vt sutor calcearius/sartor vestiarius/textor stragularius/faber lignarius/fusor erarius. Similiter hoc nomen ars poscit possessiuum artificis: et non gtīm: vt ars textoria/fullonaria/tinctoria.

De nomīb⁹ tēporis aut spacij.

Cum substantiuo quoties venit immediate
Temporis, aut spacij; nomen pone id genitiuo.

Vel poſſeſſino/poſſeſſiuum ſibi ſi ſit.
Pro poſſeſſiuis ſed diminuentia ponas.
Maxime in ijs,quę annis ſubſi ſtunt parua tenellis.
Iſtis nominibus ſemper genus id reliquiſq;.
Non poſſeſſiuum ſed iunge dies genitiuum.

¶Quoties cū nomine ſubſtantiuo immediate cōuenit nomē ſigns tēpus aut ſpā-
ciū:tūc illud ſubſtātiuū vult indifferenter gtīn tpis/aut ſpacij/ vel eius poſſeſſiuū
(modo poſſeſſiuū habeat)vt iter vnius diei/vel diurnū/iter vnius mēſisduorū vel
trium menſiū/vel iter menſtruum/bimeſtre:trimeſtre/latitudo vnius pedis/duo-
rū pedū pedalis vel bipedalis.Craſſitudo vnius digiti/vl vnius pollicis/digita-
lis vel pollicaris.Sed in hs que tenellis parua ad huc ſubſiſtunt annis(authore
Laurētio Ualla)poſſeſſiuorū loco diminutiuis vtimur.vt puer vnius anni/duorū
triū/quattuor annoꝝ:vel puer anniculus/bimulus/trimulus/quadrimulus/vni⁹
anni/vel annicul⁹ pullus/porcus vnius anni/vel anniculus/ puella vnius anni/vl
anniculą.In hmōi tīn nominibus q̄ teneris annis adhuc parua (ſunt et id genus
aliſs)gtīn huius nois dies/et non poſſeſſiuum vſurpamus.vt puer vnius diei:duo
rum dierum/non autem diurnus/biduanus. Ualla.

Quando loci nomen ſequitur fixum immediate,
In poſſeſſiuum id mutatum iungito fixo.
Fixum poſſeſſor ni ſit/raro in genitiuo.
Ponitur:& ſexto nunq̄ cum præpoſitiuo.

De noīb⁹ loco
rū poſt ſbīa.

Qñ imediate poſt nomē ſubſtātiuū ſequitur nomē loci:pulchre iſtud nomē loci in
poſſeſſiuū mutatū cū ſubſtātiuo p̄cedēte cōnectetur:vt cōſul roman⁹.vinū creticū.
legati hiſpani elephanti arabici.fraga montana.mala punica. Et rariſſime p⁹
hmōi nomē vſurpatur gtūs niſi quū ſubſtātiuū eſt poſſeſſor illius loci.vt Rex An-
gliæ.archidux Burgūdię.In quibuſdā tīn appellatiuis indifferēter vſurpāt gtūs
vel poſſeſſiuū.vt prefectus vrbis vel vrbanus.conſuetudo forenſis vel fori.mos pa-
trius vel mos patrie.Et nunq̄ ablatiuus.vt Virgilius Mātuanus/nō de mātua.
Thomas aquinas/non de aquino.Scholaſticus patauus/non de patauia.

Partem quod ſignat nomen poſt ſe genitiuum,
Totius petit/aut poſſeſſiuum ſibi iungi.
Sed partis poſſit pars duntaxat genitiuum.

De noīb⁹ ſigni
ficantibus ptē
vel totum.

Nomē ſigns ptē vult gtīn totius:vel eius poſſeſſiue indifferēter: vt caput hois/vel
humanū.cornu bouis vel boniuū.Pars tīn ſue ptis gtīn tātū regit ꝛ nō poſſeſſiuuꝫ
vt frōs capiꝫ nō capitalis. plāta pedis/ nō pedalis.digitus manus oō manalis.

In poſſeſſiuis intelligitur genitiuus,
Primati,referas cui adiectum ſiue relatum,
Et cui nonnunq̄ fixum ſtructum appoſitiue.

De gtō ꝓmitti-
ni intellecto in
poſſeſſiuo.

¶In oi poſſeſſiuo intelligit gtūs caſus ſui primitiui cui referre licet adiectiuū re
latiuū:ꝛ aliq̄ cōnectitur ſubſtātiuū per appoſitionē.vt apō Ouidiū. Tu mea de-
fūcti da molliter oſſa cubare.Idē.Nō mea ſcripta q̄ſū ſubmotus ad hiſtrū.Hiero.
Regū.iij.Tulit filiū meū de tere meo ancille tue dormentis.Boeti⁹.Solantur
meſti nunc mea fata ſenis.Cice.iij.de ora.Voluntati veſtre omnium parui.

Vult partitiuum partitiueq; locatum.
Omne ſibi nomen genitum/quartum aut præeuute.
Inter/vel ſextum cum præſito ex ſibi iuncto.

Buti⁹ ad Cice
q̄ vīs pauco⁹
reſpōdeat laus
dib⁹. Cic.dico
mea vni⁹ ope
rēp.liberari.

De cōſtructio-
ne partitiuo.

¶Oē nomen ptitiuū et partitiue poſitū:vt diſtributiuū/interrogatiuū/īfinitū/q̄
patiuū/ꝛ ſuperlatiuū et omne nomen numerale tam cordinale q̄ ordinale regūt

grñ casum vel actiñ cũ inter ꝙ ablt̃ cũ ex. Exemplum partitiue vt aliquis ciuiũ: inter ciues: vel ex ciuibus. Distributiue: vt quilibet istoꝝ/inter istos/vel ex istis. Interrogatiue: vt ꝙs illoꝝ/iter illos/vl̃ ex illis. Infinitiue: vt ꝙcũq; vr̃m/iter vos/vl̃ ex vobis. Cõparatiue: vt fortior manuũ/iter manus/vel ex manibus est dextera. Superlatiue: vt fortissimus grecorũ/inter grecos/ex grecis fuit Achilles. Numeralis cardinalis: vt vnus militũ/inter milites/vel ex militibus. Ordinalis: vt primꝰ omnium/inter omnes/ex omnibus.

De similis et dissimilis.

Dissimilis similis quando ad mores referuntur
Exposcunt genitum, quando ad formam quoq; ternum.

¶ Similis ꝙ dissimilis quando referũtur ad mores: regũt gtñ: quando autem ad formam dtñ: authore Diomede. Terentius. Domini similes es. Uirgilius. Sic canibus catulos similes sic matribus hedos.

Terentius.
Uirgilius.

Certus cum dubius sic sollicitusq; securus.

De adiectiuis ꝙ regũt gtñ vl̃ ablt̃ cũ ꝓpõe

Exposcunt genitum aut sextum cum prępositiuo.

¶ Hec nomina certus dubius sollicitus et securus regũt gtñ vel ablatiuꝫ cũ prepositione: vt sum certus huius rei/vel de hac re.

de noibus signantibus diuitias aut paupt atẽ.

Diuitias signans vel egestatem genitiuum.
Poscit vel sextnm (quod rarius) est sibi inngi.

¶ Nomen significãs copiã vel egestatẽ regit gtñ vel ablt̃: qui pulchrior est oratoribus magis vsitatus Copiã vt apud Uirgilium. Quamdiues pecoris niuei ꝫ lactis abũdans. Egestatẽ: vt apud eundem. Opis haud indiga nostre. Apuleius. Pecunie satis locuples. Tacitus. Egena aquarũ regio est Ouidius Quis matrẽ nisi mentis inops in funere nati. ¶ De ablt̃ apud Horatium. Diues agris. Cicero. pro Roscio. Locuples metu. Idem in oratore. Inops verbis. cum multis aliis/que fastigij causa omitto.

Uergilius.
Apuleius.
Tacitus.
Ouidius.
Horatius.
Cicero.

Cum recto aut quarto coniunctum est mobile fixo.
Quod partitiue sine fixo est mobile sumptum,
Pulchrius id ponas singlari in neutro aliquando.
Substantiuato: ac eius fixum genitiuo,
Eiusdem numeri semper cuius fuit ante.
In constructura fixum adiectumq; soluta
In casu genere & numero ponentur eodem

De adiectiuo partitiue posito i neutro genere ꝙ substãtiuo in gtõ casu.

¶ Qñ adiectitum quod partitiue poni potest cum substãtiuo in ntõ aut actõ casu est cõiunctum illud adiectiuum venusto in neutro genere singlari substantiuato aliquãdo poni potest et substantiuum in gtõ casu eiusdem numeri cuius fuit pri⁹ Terẽ. Si sensero te aliquid falacie conari. Idem. quid negocij istic est tibi. Idem Quidquis oneris impone. Idez. Da mihi hoc negocij. Idez. Minus spei est. Plurimum laboruꝫ suscepi. Et in constructione adiectiuũ ꝙ substantiuum resoluentur i eodẽ casu genere et numero. vt plurimuꝫ laborũ suscepi. i. plurimos labores. Ideo dixi aliquãdo qꝛ quedam adiectiua que partitiue poni possunt/non sic construuntur: qualia sunt omnia nomina distributiua preter nullus pro quo nil ꝙ nichil ponuntur. Etiam comparatiua et superlatiua: preter plus minus et plurimũ. Etiaꝫ numeralia: tam cardinalia/ꝫ ordinalia.

Terẽ.
Idem.

Annotatio.

Substantiuato tu nunq̃ ponito neutro.
Sufficiens, magnum, paruum, maius quoq; nullum.
Sed pro ijs: sat, multum, plus, atq; parum, nihil & nil,
In constructura hęc & in anteriora resolues.

¶ Hec adiectiua sufficiēs/magnū/parū/maius/q nullus: uūq; ponūtur in neutro gne substātiuato.sed loco illoum/ista satis vel sat/multū/plus/parū nihil/et nil/ et in cōstructione ista in illa superiora resoluentur. Uirgi. Nec sat rationis in armis.i.sufficies ratio. Terē. Satis pericli cepi adire.i.sufficiēs periculū. Multum ponderis.i.magnum pondus. Plus doloris.i.maiorem dolorem. Parum spei habeo.i.paruam spem. Nihil vel nil rei tecum habeo:id est/nullam rem. Uirgilius. Terentius.

¶ De constructione datiui.

MObile quodq; bonum signans afferre malū ve
Cuiuis,vult ternum,aut vicinū,conueniēs ve,
Aut inconueniens,quædam & verbalia passum
Quæ sinant in ilis sic dus finita vel osus,
Et finita uius vel ab obuio vel via ducta
Interdum genito quædam ex ijs iuncta leguntur.

¶ Datiuū casum regūt adiectiua:que bonū vel malū alicui afferre significat: vt seruus vtilis/gratus/fidelis/morigerus/ac acceptus dño. Crapula exitialis/pestifera/inimica pniciosa/lethalis/iniqua/aduersa sanitati. Dtm̄ silr regunt significātia vicinitatē:vt ager vicinus/finitim⁹/cōfinis/cōterminus/cōiūctus/cōtiguus proximus/propinquus vrbi. Itidez significātia conuenientiā vel inconuenientiā: vt lapis quadrās/aptus/cōgruus/idoneus/cōcors/equus/cōformis/cōsentaneus huic loco. Uita dissentanea/discors/dissona/ cōtrarta verbis similiter cōstruūtur quedam verbalia(q̄ passionē significāt)finita in ilis/in dus vel in osus. vt pulchritudo amabilis oibus. Tirannus rigidus subditis. Alie virtus formidolosa regib⁹. Similiter construantur deducta ab hoc nomine via/ vel ab hoc verbo obuio:q̄ in uius efferuntur: Uirg. Regna inuia vitis:locus nemini peruius. Uirgi. Cui mater media sese tulit obuia silua. Uirgilius.

¶ Annotatio.

¶ Quedaz ex ijs adiectiuis que regunt datiuū/legūtur etiam cū gtō:sed vix nisi apud poetas vel hystoricos:qui genitiuo etiam pro abltō(grecorū more) vtuntur. Lucanus.i.Quē metuis par eius erat. Sil.iiij. Hecatis mentisq; pares/ornatus nisi metri causa. Aetate mentecq; pares. Justinus.xliij. Chalybes fluminis huius finitimi appellati. Uirgilius.xij. Preterea regna tui fidissima dextra. Apuleius. vj. Cū primū predicti iugi cōterminos locos appulit. Hieronymus in sacris. Conformes fieri imaginis dei. Hora. in ser. Nisi nos vicina trucis Sullula cepisset:cuiz id genus alijs/parce imitandis. Lucanus. Sillius. Justinus: Uergilius. Apuleus. Hieronymus. Horatius.

Vtile quod signat vel,delectabile honestum
Ijs vel contrarium commutes mobile pulchre
In substantiuum casus quandoq; datiui.
Quod substantiuum ediuerso in mobile soluas.

De adiectiuis q̄ vtilitatē/voluptatē/honestatē/vel ijs cōtrariam.

¶ Nomē adiectiuū significās vtile vel damnū:delectabile vel ingratū:honestum vel turpe:qñq; in substātiuū dti casus cōmutari pōt vtile:vt hoc est vtile vel cōmodū mihi:qđ pulchrius ōr:hoc est mihi vtilitati:cōmodo vel lucro. Damnū:vt hoc est mihi damnosuz/nocuū/periculosum. Pulchri⁹. hoc est mihi damno/nocumento/detrimento/periculo. Delectabile:vt hic sermo est mihi delectabilis/dulcis/iucundus/letus. Pulchrius. hic sermo est mihi delectamento/dulcori/iucūditati/letitie. Ingratū:vt hec verba fiunt mihi ingrata acerba molesta. Pulchrius:hec verba fiūt mihi ingratitudini acerbitati/molestie. Honestū vt duco hoc mihi honestū decorū/amplū/ornatū. pulchri⁹: duco hoc mihi honestati/decori:amplitudini/ornamēto. Turpe:vt tu hoc putas tibi turpe/vituperabile/ignominiosum. pulchri⁹

Tu hoc putas tibi turpitudini/vituperio/ignominie.

Vtūs nois primitur ꝓ oibus casibus possessiui.

Est possessiui pronominis in vice sumptus.
Primati ternus casus quandoq; venuste.
¶ Loco pronominis possessiui nō inuenuste interdū vsurpat dativus sui primitiui: vt hic est aduocatus meus vel mihi/diminuam caput tuum vel tibi.

¶ De constructione accusatiui.

Nulla adiectiua regūt actū sua natura.

NOmina nulla regunt post se quartū propria vi.
Quattuor hisce modis tū assiscant sibi quartū.
Ex vi præpositi mediantis, præpositi ve.
Cū in se vim retinēt, posita aut pro participāte
Siue figurate, refugit quod sermo solutus.
¶ Actū casū nulla nomina ꝓpria natura regūt. Quattuor tū modis actū sibi assiscere possunt. Primo ex vi prepositiōis mediātis: hoc est quoties dictio adiectiuū sequens significat illud ad qđ aliquid fit/ vt miles aptus pugne vel ad pugnā. Secūdo qñ adiectiua naturā ꝓpositionis (vnde uastūtur) in se retinēt/vt primus hosti vel hostez. Tertio qñ ꝓ participijs sumūtur: vt ignarus causas/prescius futura. i. ignorās causas: prescīens futura/populabundus agros. Inuentis tū parce vt adhortor. Liui. xxv. vitabūdi castra hostiū. Sisennia in iiij. histo. apud Gellium. Populabundus agros ad oppidū peruenit. Apu. li. iiij. Multi numero intrabūdi bestiā cōfluebāt. Idē li. ix. Manū sacerdotis osculabūdus. Justinus li. v. Gratulabundus patrie/exprauit. Exosus et perosus sunt participia. Nam cū gtō constructa/non pro participijs: sed pro verbalibus ponūtur. Quarto figurate. hoc est ꝓ Synecdochen: quando ps in actō ponitur/et adiectiuū partis cū toto conuenit vt pallidus faciem. Sed hunc loquendi modū soli poete licenter vsurpant/oratores vero fugiant.

Linius.
Sisennia.
Gellius.
Apuleius.
Idem.
Justinus.

¶ De constructione ablatiui.

Nola significātia plenitudinē vacuitatem ornationē priuationem.

PLenum vel vacuum sic ornatum vel spoliatum.
Nomina quæ signant. sextum poscunt sibi iungi.
Interdū genitū grecorum more reposcunt.
Quædam vel quartū cum præposito, quoq; sextum.
Sæpius at genitum plenus petit. atq; refertus.
Nomen sed sextum cum præposito, simul absq;.
Participans: sicuti vacuus quod vult genitiuum.
¶ Ablatīm casum regūt nola q̄ significāt plenitudinē/vel vacuitatē (authore Valla) Plenitudinē. vt creber procellis affricus. Vela turgida vento. Equus fetus armis Vacuitatem/vt in fecunda prole sterilis frugibus. Inanis spe/ieiuna segetibus. Ornationem: vt amplius honoribus clarus sanguine/onustus auro/pollens ingenio/splendidus cultu. Priuationem: vt orbus parente viduus vxore: captus oculs/nudus virtute/truncus manibus. Virg. i: loca fetida furentibus austris. Ouid. ij. meta. Ambrosie succo saturos. Virg eglo. distētas lacte capellas. Idem. j. Eneid. Et spoliis orientis onustū. Silli. Nec nudus virtute Syphax. Ouid. Orba parente tuo quicunq; volumina tangis. Sta. xj. Extorres patrie/regnoq;. Plini. xvij. ca. xxij. Caprificus omnibus immunis. Horatius. Viduus pharetra risit Apollo: cum multis id genus aliis.

Vergilius.
Ouidius.
Vergilius.
Silius.
Ouidius.
Statius.
Horatius.
Terentius.
Tacitus.

¶ Annotatio.

¶ Regūt q̄dam ex iis predictis interdū gtm. sed apud poetas et historicos: et grecorum more: q̄ ablto carent. Teren. Sum oim rerū satur: pro rebus. Tacitus. Pro

uinciam annone fecundã. Ouid. Sanguinis atq; animæ corpus inane fuit. pro sanguine. Idez meta. viij. Uobis immunibus huius esse mali dabitur. Pacuui⁹. Oneratus fruguꝫ ꝛ florũ. Plau. in rudem. Orbas auxilij opumq;. Silli. Uidu⁹ teli. Solinus. Ager creticus syluestrium capraꝝ copiosus. Quedã etiã regunt actiõ intercedente prepõne/ꝛ etiam abltiõ. Justinus. xliij. Hispania in omnia fruguꝫ genera fecunda est. Apulei. Ad aquam steriles. Ninuita. Immunis mali/malo/vel a malo. Sed hoc nomen plenus (vt Uallã sentit/Ciceronẽ fretus) gtiõ frequẽti⁹ cũ ablatiuũ regit: sicut refertus qñ est nomẽ. Sed quando est participiũ (eodẽ authore) regit abltiõ cum vel sine prepõne. Sicut hoc nomen vacuus: qõ aliqñ regt gtiõ. Terẽtius. Plenus rimarum sum. Uirgili. Que regio in terris nostri non plena laboris. Idẽ. Crura thymo plene. Ci. Referto predonũ mari. Belli. Is librũ multe varieq; historie refertuꝫ composuit. Cicero pro cor. His rebus Italiam referserunt. Ualerius li. vij. Uacua rationib⁹ aia. Cicer. offi. j. Cõsumus necessarijs negocijs curisq; vacui. Salustius. Qui de rebus magnis consultant ab odio/amicitia/ira/atq; misericordia vacuos esse decet.

Fecundus cuiꝫ actõ mediante ꝓpositione.

Plenus.

Refertus.

Uacuus cũ gtõ vel abltõ cũ vel sine prepõne.

Sextum poscit opus non flexum quando necessum
Signat. Semper & est (habeo nunq̃) sibi iungi
Vult. & tum pones terno semper egentem
Ac opus in recto, ni infinitus modus obstet.
Infinitiuumq; modum vult post se aliquando
Præteriti interdum vel sextum participantis.

¶ Hoc nomen opus indeclinabile sigñs idẽ quod necesse regit post se abltiñ casum intercedente hoc verbo est. Et nũq̃ cũ hoc verbo habeo (authore Diomede) apũd latinos cõiũctim legitur: et tunc res egens ponetur in dtõ/et hoc nomẽ opus erit nominatiui casus nisi impediatur per infinitiuum modũ: vt michi est opus pecunia. nõ autez habeo opus pecunia. Et licet in sacris legatur. Dñs his opus habet Interpres nõ latinos sed grecos imitari voluit. Cicer. epl'arũ. ix. Authoritate tua nobis opus est ꝓsilio. Postulat aliqñ in loco ablatiui infinitiuum/ vel cõiũctiuum modum intercedente vt Teren. Quid minus opus fuit/cũ hoc vic⁹ tangere. Idem Sed nunc peropus est: aut hunc cum ipsa/ aut aliquid de illa me aduersum hũclo qui. Idem. Opus est vt conueniam Phamphiluꝫ. Aliqñ postulat abltiñ participij preteriti temporis in loco infinitiui. Salustius. Nam et primũq; incipias/ consulto opus est. i. consulere.

Cicero: Terentius. Idem.

¶ Annotatio.

Hoc opus & sextum petit in, vel de præeunte.
Sub vice vel sexti genitus quandoq; repertus.
Ast opus adiectum patitur quemuis sibi casum.

¶ Hoc opus indeclinabile pro necesse/quattuor modis construitur. Primo mõ habet dtiñ ꝛ abltiñ intercedẽte hoc verbo est: vt superius diximus. vt opus est mihi libro. Scõo opus cõstruitur cũ abltõ intercedente de vel in. Cice. li. epl'arũ. vij. Op⁹ est huic delunatulo ꝛ poleto tuo iudicio. Idez. xiij. Si qua in re op⁹ ei fuerit: inueneris. Tertio cũ gtõ/qõ iã parce est imitanduz. Apule. li. ix. Eius operẽ mihi est op⁹. Ouid. de arte. ij. Hec minor est virtus cũ querere parta tueri. Casus inest illic hinc erit artis opus. Quarto adiectiue ponitur opus indeclinabile pro necessari⁹/a: ũ et permittit se cũ substantiuo coniungi in quouis casu precipue in ntõ et actõ. Ci. ij. epl'arũ. Dux nobis et authore est opus. i. necessarius est. Liuius. xxxiij. Ad comparanda ea que in rem opus erant. i. necessaria. Cicero ad atticum. vj. Dices numinos mihi opus esse/ad apparatum triumphi. i. necessarios.

Cicero: Liuius. Cicero.

Est vsus, vice opus ternum poscit quoq; sextum.

¶ Usus aliqñ capitur pro opus et regit similiter abltiñ cum dtõ intercedẽte verbo

Usus/est pro opus est.

Gellius. Plautus. substãtiuo est: vt mihi vsus est libro. i. opus est. Gellius li. j. ca. xiiij. Propterea pecuniam qua sibi nihil esset vsus: ab ijs a quibus eam sciret vsui esse: non accipere. Plautus in asinaria. Viginti tam vsus est filio a genti minis. Hic tamen loquẽdi modus est minus frequens.

Dignus ⁊ indignꝰ tribꝰ mois cõstruuntur.

Dignus & indignus sextum genitum ve reposcunt
Sæpius at sextum, vel nominis inuice pulchre
Infinitiuum, subiunctiuum ve modum des.
Dignus honoretur dic vel quem cuncti honorent.

¶ Dignus ⁊ indignus regũt ablatiuũ: et (q̃uis rarius) gtm̃. Et nõnũq̃ in vice nominis asciscunt sibi ornate infinitiuũ modũ/interdũ subiunctiuũ: vt ille dignus honore/honorari/vt honoretur/vel quẽ omnes honorẽt. Cice. Indigna homine quæstio. Idem pro aruspicum responsis. Dignꝰ eius imperij. Sueuonius in othone. Successionis imperij dignum. Virgi. Et vitula tu dignus et hic.

Cicero. Idem. Suetonius. Virgilius.

Cõparatiuꝰ g̃ dꝰ cũ ablõ solum.

Asciscit sextum solum sibi comparatiuus
Rectus siue alius cum q̃ si quando sequatur
Ille subaudito regitur verbo, aut repetito.

¶ Comparatiuus gradꝰ regit abltm̃ solũ: et hoc quoties comparatio nõ fit inter duo eiusdẽ generis: vt sum doctior illo/vel illis. Et annotandũ est. vbi nominatiuus casus/aut alius sequitur hoc aduerbium q̃: post comparatiuum gradum: ille casus non regitur a comparatiuo/sed a verbo subaudito vel repetito: vt sum doctior q̃ tu. sup. es. Ouidius. Mitius inueni q̃ te genus omne ferarum. q̃ repete inueni te mitem. Cicero ad luceium. Fortiorem me puto q̃ te. supple q̃ puto te. Illõ autem. Virg. An grauiora timet q̃ morte Sychei. concisum est. p grauiora timet q̃ scz. ea que morte Sychei acciderunt. vel q̃ abundat vt ait Seruius.

Ouidius. Cicero. Uergilius.

¶ Annotatio.

De abltõ signãte excessum.

Excessum signans sextus sit quando relatum,
Siue negans, per q̃ tu nunq̃ soluito sextum.

¶ Ablatiuus comparatiui signs excessuꝫ quoties est relatiuum qui que quod/vel dictio negatiua/nũq̃ potest resolui per aduerbium q̃. De relatiuo sic. Uideo fratrem quo suꝫ iuniorꝫ: non autem dices/q̃ qui sum iuniorꝫ: ne relatiuũ qui amittat copulatiuã vim. De dictione negatiua: vt Petrus nullo vestrum est doctior: nõ potest exponi q̃ nullꝰ vestrum. quia negatio in Grammatica solutione debet precedere. Illud in sacris. Bonum est confidere in domino: q̃ confidere in homine. Bonum pro melius: non reperitur apud latinos huiusmodi locutio.

Cõparatiuꝰ et suplatiuꝰ regũt casus suorũ positiuorum.

Quos rogitat positus casus, vult comparatiuus,
Atq; superlatus gradus ex vi significanti.

¶ Comparatiuus ⁊ superlatiuus gradus natura significanti regũt omnes casus quos eorum positiuus regit. Virg. Notior vt non sit canibus q̃ Melis nostris. Idẽ Gratissima vitis Jaccho.

Virgilius. Idem.

Ornatius comparatiuus: ⁊c.

Pulchrius in neutro ponatur comparatiuus.
Post nihil & quicq̃ quid cũ genus id reliquisq;.

¶ Comparatiuus gradus ornatius ponitur in neutro gñe post huiusmodi nomina nihil quid quicq̃ et similia. vnde ornatius dicitur. Nihil Cicerone eloquentius. Quid Pompeio affabilius. An quicq̃ zoilo mordacius: q̃ nullus Cicerone eloquentior. quis Pompeio affabilior? An quisq̃ zoilo mordatior? hoc docet Valla. et ex doctissimorũ lectione ipse facile cognosces.

macte cũ abltõ et raro gtõ.

Macte petit sextum, raro & q̃is genitiuum.

¶ Hoc nomẽ macte sign̄s magis aucte: tam in vctõ singulari q̄ in pl'ali duntaxat declinatã regit ablt̃m sine p̄pone. Virgi. Macte noua virtute puer sic it̃ ad astra. Quintus Curtius li.iiij. Vos quidez macti virtuti estote (inquit) qui primi intelleristis quanto satius est fastidire regnũ/q̄ accipere. Stati.vij.the. Macte aio tu: uenis. Exemplũ vbi gtĩ regit. Silli⁹.xij. Macte virtutis suite. Pampini⁹.ij.the. Macte animo dignis. Statius.ij. Mocti animi. Nõ imitandum nisi poetice.

Virgilius. Curtius. Statius. Sillius. Papinius. Statius.

Seiunctum signans deposcit mobile post se
Casum ablatiuum cum prępositio præeunte.

¶ Adiectiua sign̄tia seiunctionẽ vel separationẽ regũt post se ablt̃m casum cũ prepositione: vt libera cura. Tranquillus a turba. Securus ab hostibus. otiosus vel vacu⁹ ab omni molestia. longinqu⁹ a mari. peregrinus vel exul a patria. Terẽ. O geta quid ego a vobis alienus sum. Idem. Tu otiosus ab animo/ille cura absumit. Liuius. Absonta voce motus erant. Virg. Tu nunc eris alter ab illo. Cice: Citima a terris Luna/et vltima a celo. cum multo id genus aliis.

Terentius. Liuius. Uergilius. Cicero.

¶ De constructione verborum.

Onnectit similes casus sum: multaq; verba
Passiua: & motum quę signant, sine quietim.
Addas quæ includũt in se motum latitãtem,
Exto forem iungas sic psistentia verba,
Dictio q̃n sequens p̃sensq; ad idẽ referũtur.

De verbis similes casus copulantibus.

¶ Casus similes cõnectit hoc verbũ sũz es fui: et multa verba passiua: vt eligor declaror fio voco. Et verba sign̄tia motum aut quietẽ. vt eo curro sto sedeo. ⁊ motuz latentẽ in se includẽtia: vt vivo morior nascor euado. Existo sileꝛ exto ⁊ forem. ⁊ sign̄tia perseuerantiã: vt perseuero persto persisto maneo: et hoc summatim est intelligendum/q̃n dictio precedens et sequens ad idem referuntur.

¶ Annotatio.

Explicite copulant casus verba impliciteq;.

¶ Verba copulant casus explicite ⁊ implicite. Explicite de ntõ. Hora. s. ser. Nemo cõtentus viuat. De dtõ. Claudian⁹. Natura beatis omnibus esse dedit. De actõ. Terẽ. Apparet hinc seruũ esse domini pauperis. De gtõ/vctõ/⁊ abltõ non legunt exemplis apud authores probos. ¶ Implicite copulant in ntõ ⁊ actõ tantũ. De ntõ authoritates. Terẽ. hei mihi ⁊ disce esse pater ab his qui vere sciunt: intelligitur ntũs tu: ante disce. Idẽ. Que ese inhoneste magis optauit parare hec diuitias: q̄ in patria paup viuere. sensus est. Que magis optauit parare hic diuitias: q̄ parare/q̄ subaudi ipsa optat pauper viuere. De actõ authoritates. Terẽ. Expedit bonas esse vobis: latine dr: nec esse copulat dissimiles cas⁹: nã actũs casus vos post vobis intelligitur. Et est sens⁹. Expedit vobis. s. vos esse bonas. Et i sacris. Dedit eis potestatez filios dei fieri. vbi subauditur se fieri filios. Esaie.vij. Nunquid vobis parum est molestos esse hominibus. Et mille alia. Aliqñ esse ⁊ huiusmodi nullũ casum expresse añ se habẽt ne subaudit ntũs: habebũt tamen actũ post/⁊ ante intelligetur actũs generalis aliquẽ/q̃ semp venustius subauditur q̄ exprimitur. Quintili.li.vij. An huic procuratorẽ esse licuit: ante esse subauditur aliquem. ¶ Videor mihi esse doctus/et non docto: apud doctos leges.

Horatius. Claudianus. Terentius. Terentius. Idem. Esaias. Quintilianus

¶ Regentia genitiuum.

Sum post se genitum casum vocis comitantis,
Quæ possessorem signat iungi rogitabit,

Sũ sustãtiuz ꝑbũ cũ dictiõe laudẽ vel dedecus sign̄t

Quatuor modi loquendi. Grammatic⁹. Oratorius. Historicus. Poeticus.

Si laudem aut dedecus signet genitum sibi poscit
Vel sextum qui crebrior est magis atq; venustus,
Historicus sexto dat possessum atq; poeta.
Et possessori nonnunq̃ mobile iungit.
Possessum & genito ponit quandoq; poeta.
Et possessori nonnunq̃ mobile iungit.

¶ Hoc ꝓbuz sum/es/fui: regit actiñ casum dictiõis signtis possessorẽ: vt dñi ẽ terra Quod si laudẽ aut dedec⁹ significet regit gtiñ vel ablriñ indifferẽter: sed frequẽti⁹ et venustius ablriñ. Teren. Nullius cõsilij sum. Salu. Lucius Catilina nobili genere fuit. Historiographi et pocte dictionẽ laudem aut dedecus significantem in ablatiuo aliquando ponunt et adiectiuum laudis aut dedecus cuz possessore adiungũt: vt ille est clarus ingenio: et aliqñ poeta ponit rez possessam in gtõ ⁊ adiectiuũ cũ possessore connectit: vt ille est prestãs animi. Terẽ. Ut falsus animi es/et mille alia grecorum more que ablõ carent.

Terẽ. Salustius.

Miserescit cum gtõ ⁊ rari⁹ dtõ

Quarto vel genito structum dicit misereri
Geruius: at genito, aut terno sentit Diomedes,
Sed soli genito iungunt plærumq; latini.
Rerum dumtaxat satago poscit genitiuũ.

¶ Miserescit/erſ (vt asserit Diomedes) regit gtiñ vel dtiñ (vt inquit Seruiꝰ) regit gtiñ vel actiñ: sed pro tritiori latinorũ vsu cũ solo gtõ cõstruit. Virg. Nil nñi miserere. Idem. Miserere laborũ tãtorum. ¶ Satago qõ sigt anxius res curo/regit gtiñ huius nominis rerũ tantũ. Teren. Hic clims satagit rerum suarũ.

Vergilius. Idem. Terentius.

Quartum vult misereor, genitũ aut ternum miserescо.

¶ Misereor/aris: semper regit actiñ. Cesar in con Cũ familiaribus cõmune malũ miserabantur. Misereſco/is: a misereor idem significãs regit (sicut misereor) gtiñ rarius dtiñ. Statius. j. Hebaidos. Et generis miserescе tui. Boetius. iiij. de cõso. Dilige iure bonos et miserescе malis.

Cesar. Statius. Boetius.

Obliuiscor eget sic indiget ac reminiscor
Exposcunt genitum quartũ aut sextũ sibi iungi
Rarius asciscunt egeo indigeo sibi quartum.

¶ Obliuiscor/reminiscor/egeo/⁊ indigeo regũt gtiñ/actiñ vel ablriñ. Egeo tamen et indigeo rarius actiñ regũt. Diomedes. Reminiscor facti/factũ ⁊ facto. Terent. Ita sum oblitus mei. Virg. Pomaq; degenerant succus oblita priores. Cicero. Ut iuuis im micitijs suscipiendis obliuiscetur. Salustius. Alter alterius auxilij eget. Gellius noctiũ atticarũ. Multa egeo. Virgilius. Nec tali auxilio/nec defensorib⁹ istis tempus eget.

Cũ gtõ actõ vl ablrõ sine ꝓpõne ꝯstruũt obliuiscor reminiscor egeo indigeo.

Diomedes. Teren. Virg. Cicero. Salu Gellius. Virg

Memini recordor.

Deposcunt genitum, aut quartũ, memini atq; recordor
Interdum sextum: de, præposito præeunte.

¶ Memini ⁊ recordor/regũt gtiñ ⁊ actiñ. Authoritate Terẽtij. Faciaz vt huiꝰ rei memineris. Virg. Numeros memini si verba tenerem. Hieroni. in Ezechiele. Oim iniquitatũ eius nõ recordabor amplius. Virg. Si rite audita recordor. Aliqñ ablatiuũ de prepõne preunte. Cice. p Lu. Flacco. De vi/de manu/de armis memineritis. i. recordemini. Idem pro plancio. De illis recordor.

Terentius. Virgilius. Hieronymus. Virgilius. Cicero.

Sed memoro signans memini poscit genitiuum
Aut ablatiuum præiuncto præposito de.

¶ Memini signs idẽ quod memoro vel mẽtionẽ facio/regit gtiñ vel ablriñ. Quintilianus. Neq; olim huius rei meminit poeta. Idẽ. De quibus multi memineruñ.

Quintilianus

In mentem venit genitum, aut cum de sibi sextum
Iungi vult, recolo quartum: raro genitumq;
Postulat & memoror genitū aut quartū sibi iungi.

In mentē venit/iūgitur aliqñ cū gtō: q gtūs regit a ntō subaudito/ memoria: vtū dicā. In mentē venit mihi ei⁹ tpis: sensus est. In mentē venit mihi memoria/ vel recordatio ei⁹ tpis. Cice. actiōe. iij. in Uerrē. Uobis totius triennij venit i mentē. Cicero.
Idē in .v. de finibus. Platonis venit in mentē. Idē p Sylla. Quū matronarū et Idem.
virginū veniebat in mētē. Rarissime ali⁹ loquit. Cicero. ¶ Recolo p reputo/repeto/meditor q mēte tracto: regit actñ. Hie. in plo. para. Si qs in hac interpretatione Hieronymus.
voluerit aliqd reprehendere: interroget hebreos: suā cōscientiā recolat. Cū gtō a- Gregorius.
pud Gregoriū tm legit. Quū portis vite ccolo. Memoror/aris: deponēs regit gtm Cicero
Cice. actiōe. iiij. in Cati. Sui oblitus alij memorem. p alius gtō. Hiero. Memora- Hieronymus.
bor Justicie tue solus. Idē. Memorari testamenti tui scti ei⁹ Valla neget. Cum Idem.
gtō. Augustinus. Memoraberis dñi dei tui. Regit etiā actñ. Hiero. i Salomone Augustinus.
Memorare nouissima/q in eternū nō peccabis. Dicitur memoro/as. actiuum. Hieronymus.

¶ De constructione datiui.

Acquisitiue verbum vult omne locatum
Cui quid siue est, acquirentis sibi ternum
Actiue signans acquisiti quoq; quartum.
Et quartū ad præeunte vel in vice terni aliquando
Vltra acquirentis ternum depostulat altrum
Quorsum signantis vocis quandoq; venuste
Vel quartū ad præeūte vel in vice terni aliquando.

De ꝝbis acqſi tiuis cū dto vl actō cū ad ℓm

¶ Oñe ꝝbū acquisitiue positū regit dtm casum dictionis acquirētis: cui aliquid siue est. Preterea oñe verbū actiue signs/regit actñ rei acquisite. Ut si dicā: do tibi pecuniā: tibi est dictio acquirēs: pecuniā est res acqsita. Et in loco datiui acqrētis regit interdū actñ intercedēte hac prepōne ad vel in: vt molitur mihi vel ime insidias. Teren. Nonne ad senē aliquā fabricā fingit. Idē. Edico ne vim facias in Terentius.
illā. Idem. Quā inquit sunt patres/in adolescentes iudices. Cicero ad Appij. Clau- Idem.
dij senectutē accedit vt cecus nasceretur. Ultra etiā dtm casum acqrentis et actñ Cicero.
acquisiti: ꝝbū acquisitiuū regit alterū dtm dictionis signtis quorsum: vt si dicam.
Do tibi equū forte queras quorsuz: respōdeo dono. Terē. in Eunu. Hanc mihi do- Terē.
no dedit. Idē. Tu id laudi tibi ducis. Cice. Neq; negligentie mihi asscribas velim Cicero
Et aliqñ in loco illius dri signtis quorsuz regit actñ intercedēte hac prepōne ad/ Terentius.
vel in. Terē. in an. Ad hec mala hoc mihi accedit. i. additur. Cice. Ad illam opti- Cicero.
mā q pclarā pdā/velut cumulus accedit Sexti Roscij dānatio. Terent. Se cōmen- Teren.
dauit patri in clientelā. Exempla dictionis signtis cui aliquid est. Cice. in epīis. Cicero.
Cura/vt intelligat: hāc nostrā cōmendationem magno sibi fore adiumento.

Sum fic consimiles casus nectentia verba
Supra acquirentis ternum casum sibi nexum
In ternum mutent, vltra ad quid significantis
Deposcunt altrū ternum, aut quartum ad præeunte.

De triplici da tiuo.

¶ Hoc ꝝbū sum similiter ꝝba sic̄es casus pnectētia supra dtm acquirētis/possunt interdū mutare casuz post se cōnexū in dtm. Teren. Michi soli ridiculo fuit: fiat tibi Teren.
voluptati/effectus sum multis admirationi/domus mea patet tibi hospitio/assto tibi psidio/natus suz mūdo ludibrio. Preterea aliqñ venuste postulāt aliū dtm dictiōis signtis ad qd: vel actñ cū hac ppōne ad: vt suz tibi vtilitati familie curā de Terentius.
vel ad familiā curandā: Teren. Uideo omnio signa huic esse ad salutē. Idem. Ali- Idem.
quos aduocabo amicos q mihi ad hāc rem adsint. Idem. Opus est vxori pluscula

ſuppellectile ad nuptias hoc ſit mihi comodo morbo leuando/vel ad morbuz leuã
dum. Aſto tibi preſidio inimicis expugnãdis/vel ab inimicos expugnãdos:ꝛ hoc
modo poſſunt verbo cum triplici dtõ conſtrui.

Sum p habeo poſitum.

Sum pro habeo poſitum poſſeſſoris ſibi ternum
Poſtulat, atq; rei poſſeſſæ vult ſibi rectum
Infinitiuus ſibi in quando modus obſtat.

¶ Hoc verbũ ſum interdũ p hoc habeo/bes:ponitur:et tunc poſſeſſor in dtõ ponet
et res poſſeſſa in ntõ,niſi per infinitiuũ impediatur. Virgilius. Eſt mihi namq; do-
mi pater.i.habeo patrem. Nã ſi infinitiuus obſtet/tunc ntũs ponetur in actõ:vt nõ
dubito fautores eſſe tibi.i.te habere fautores.

Signtia cõgru ere/occurrere/ iubere/auxilia ri/inſiſtere/fa mulari.

Poſt ſe depoſcit verbum quandoq; datiuum
Signans congruere, aut ocurrere, ſiue iubere,
Auxiliũ ferre, aut inſiſtere vel famulari.
Cum paribus ſenſu iubeo poſcit ſibi quartum.
Sed rogitant quartum leuo cum iuuo ſic ſuo nata.

¶ Dtm̃ regũt verba quecunq; ſignꝫtia congruere:vt cõgruo cõſentio aſſentio conue
nio arrideo applaudo aſſentor aſſentor adulor blãdio. Siꝫiter ſignꝫtia occurrere
vt arrideo occurſio obuio obuenio interuenio euenio inuenio:et oĩa verba cum ob
uiaz tũcta: vt eo ,pdeo exeo venio redeo ,pcedo curro occurro equito progredior
egredior obuiaz tibi. ¶ Inſuper ſignꝫtia iubere:vt iubeo impero mando precipio e
dico:q̃ etiam actm̃ regũt. ¶ Item ſignꝫtia auxilium ferre:vt ſubuenio ſuccurro ſup
petor/ſuppetias fero/auxiliuz vel opem fero/auxilior opitulor patrocinor admini
culor adſum/preſto ſuz/preſidio ſum/et(vt vult Perottus)proficio. Sed leuo ꝛ iuuo
cũ ſuis cõpoſitis regũt actm̃:vt leuo iuuo alleuo ſubleuo eleuo releuo adiuuo coad
iuto adiuto/coadiuto puasperem. ¶ Dtm̃ etiam regũt ſignꝫtia inſiſtere:vt inſiſto i
cumbo infundo vaco intento intendo inuigilo inhereo inhio indulgeo inſto aſto/
aſſiſto ſubſto ſubſiſto/operam do/animum applico vel adiungo/initor. Preterea ſi
gnꝫtia famulari:vt ſeruio deſeruio ſubſeruio:miniſtro adminiſtro ſubminiſtro ſug
gero ſubijcio milito famulor ancillor anniciniculor:cũ id genus alijs.

Perottus.

Ternum vel quartum ſibi ſubiungi rogitabunt
Hæc moderor medicor comitor medeor vel adulor.

Sulpitius.
Aſcenſius.
Virgilius.
Lactantius.
Terẽ.
Vergilius.
Idem.
Hieronymus.
Saluſtius.
Cicero.
Suetonius.
Cicero.
Plinius.
Ouidius.
Tacitus.
Cicero
Valerius.
Cicero.
Lucreſius.
Plinius.
Cicero.

¶ Hec verba moderor medicor comitor medeor ꝛ adulor (vt a Sulpitio & Aſcenſio
teſtibus)regũt indifferenter actm̃ vel dtm̃:ſi qua ſunt ijs ſignificatione conformia
regũt dtm̃ et actm̃. Virgi. Senibus medicantur anhelis. Lactan.li.vj. Iniquitatũ
medere vulneribus. Teren. Quas cũ res aduerſe ſint min9 mederi poſſis. Virg.xj.
Sed non Dardanie medicari cuſpidis ictum Eualuit. Dicitur etiaz medico/as.
Idez geor. Semina vidi equidem multos medicare ſerentes. Hiero. in Hieremia
dixit. Quid medebitur tui.qõ rarũ eſt/et vir imitandũ. teſte Nunnita. Salu. Cu-
ius libido gentibus moderatur. Cice. p M. Ce. Pudor tuus moderatur orationi
mee. Sueto in Augu. Nec ſucceſſum victore moderatus eſt. Cice. p Rallo. Neq; eã
conſtantiam puto:ſententiam aliquam/tanq; aliquod nauigiũ/atq; ex reipu. tem
peſtate moderari.lectũ eſt modero/as. ¶ Comitor cõceſt: vt comitor te/ꝛ abs te.
Plin. Quicũq; eũ comitati fuerant. Legit etiã comito/as/actinũ. Ouid.ij. de ponto
Quẽ pia nobiſcũ ples comitauit eũtem. ¶ Adulor. Tacitus. Tigilinũ adulat9 eſt
Inuentũ eſt adulo/as. Cice.li.ij.tuſcu. Adulauit ſanguinẽ poſuit. hoc eſt lãbit vel
ebibit. Vale. maxi. Si dionyſiũ nõ adulares iſtanõ eſſes. Hinc paſſiuũ adulor/arſ.
qõ raro legitur. Cice. j. offi. Nec adulari nos ſinamus. Lucreſius. Lõge alio pacto
gannita vocis adulant. Plinius. Libro nonus lenocinet.i.blandiatur. Cice. Ti
bi ſeruiet tibi lenocinabitur. cum id genus alijs.

Vult ternum verbum ſuadere placere fauere
Et parere notans, ſimul ijs contraria ſenſu.

¶ Dtm̃ casuz regũt verba quecunq; sign̄tia suadere: vt suadeo subsuadeo psuadeo dissuadeo cõsulo. Silr̃ iter sign̄tia placere: vt placeo/morẽ gero/inseruio satisfacio gratũ facio/gratificor obsequor glorior: et his contraria: vt displiceo succenseo irascor: qõ etiã abltm̃ (cũ preuuncto) postulat. Silr̃ iter sign̄tia fauere: vt faueo aspiro ãnuo innuo conquiniscо amicor suffragor: et ijs contraria: vt noceo officio incõmodo impropero inuideo inimicor iniurior minor minitor refragor ludificor/verba dare. Silr̃ iter sign̄tia parere: vt pareo obedio obtẽpero acquiesco/ausculto et audio quando pro obedio sumitur. Et ijs sensu cõtraria: vt resisto resto obsisto obsto repugno illudo insulto oppono obijcio aduersor obuersor reluctor obluctor obnitor renitor insideor: cum id genus alijs.

Sign̄tia suadere/placere/fauere/parere.

Offendo & lædo quartum post se rogitabunt
Vult stomachor sextum cum præposito prẽeunte
Et sic irascor, quod vult quando q; datiuum.

stomachor irascor cũ dtõ vel abltõ ꝓpõne adiuncta.

¶ Offendo et ledo actm̃ postulant: vt offendi vel lesi pedem. Stomachor poscit abltm̃ cũ prepõne cũ preeunte. Teren. Id quidez mecum stomachabar. Irascor regit ablatiuum cum prepositione vel dtm̃. vt irascor tecum vel tibi. Plautus. Nõ amabo irasco amphitrio Sosie. Liuius. xxiiij. Ne vicem nostram irascaris. subauditur propter vicem.

Terentius. Plautus. Liuius.

Cum quibus est iunctum compoſcunt pleraq; verba.
Ternum vel sextum cum prẽposito prẽeunte
Hos vltra quartum quæ sunt actiua reposcunt.

Uerba cõiuncta cum cũ m̃ v. abltm̃ preeũte cum.

¶ Uerba pleraq; composita cũ prepõne con: datiuum/vel ablatiuũ cum hac prepositione cũ postulant. vt congruo tibi vel tecum/consentio tibi vel tecũ/congredior hosti: vel cum hoste/et ea que actiua sunt vltra hanc constructionem regunt accusatiuum: vt comparo homero vel cum homero Uirgilium. Sed crebrius cum ablatiuo preeunte cum construuntur.

In citra motum verbis coniuncta quibusdam
Nunc ternum poscit, sextum nunc in prẽeunte
Cum motu poscunt ternum aut quartum in prẽeunte
Et sine prẽpositо cum quarto lectum aliquando.

Uerba cõiuncta cũ ꝓpõne in datiuũ vel abltm̃ pẽũte in postulant.

¶ Quedam verba ꝓposita cũ hac prepõne in citra motuz nunc cũ dtõ/nũc cũ abltõ hac prepositione in pẽeũte cõstruũtur: vt inuexit hastã pectori vel in pectore. Iniscio huic scrupulũ/vel in hũc. Insilio naui vel in nauẽ. Immitto ori vel in os. Timor inuasit animo vel in animũ. Colu. Cluc sicut matri inherent. Cice. iij. de natu de orũ. Immitio inhęresci. Et aliquando licet raro et poetice cum actõ sine prepõne Apuleius. in. vij. Longe peioris inhęsimus laqueos.

Columella. Cicero. Apuleius.

Verba ad certamen spectantia iungito sexto
Cum sibi præiuncto, ac terno hęc dat sæpe poeta.

Uerba certare sign̄tia regunt abltm̃ cũ ꝓpõe cũ ⁊/ sepe dtm̃

¶ Uerba ad certamẽ pertinentia regũt abltm̃ cũ hac prepõne cũ: vt certabo tecũ. Poete tñ hmõi verba dtõ sepe tradiscunt. Uir. Placido nec tiaz pugnabis amori Idẽ. Impar congressus Achilli. Idẽ. Dic mecum quo pignore certes.

Uirgilius.

Omne petit neutrum signans excellere ternum
Vel quartum & sextum sine prẽpositо præeunte.

Uerba excellere sign̄tia dtm̃ vel actm̃/⁊ abltm̃ cũ ꝓpõne.

¶ Omne verbũ neutruz signs excellere: vt antecello antecedo anteo antesto. ⁊c. regunt dtm̃ ⁊ accusatiuum et ablatiuum sine prepositione: vt antecello tibi vel te viribus. Cicero ꝓ Cornelio. Qui eloquentia ceteris antecellis. Suetoni⁹ in augusto. Magnificentia omnes antecessit. Plautus in aulu. Uirt⁹ omnib⁹ rebus anteit Tacitus. Nobilitate ceteros anteiret. Apulei⁹ li. iiij. Robore ceteros antestabat

Cicero. Suetonius. Plautus. Tacitus.

Apuleius. Idem. Animi robore ceteris antestaret.

Dominor cum dtō/actō/siue ablto cū ppōe. Expoſcit dominor ternum aut quartum: pręeunte
Nunc in, nunc inter, vel ſextum cum in ſibi iuncto.

Virgilius. Cum genito legitur dominor ſimul auxiliari.

Ouidius. Dominor/aris: regit aliqñ dtñ. Virgi. Victis dominabitur argis. aliqñ actñ p̄cunte hac ppōne in/veliter. Oui Et qō dñari in cetera poſſit nat⁹ homo. Virg. Inter nitentia culta. In felix lolium et ſteriles dominantur auenę. Aliqñ abltñ p̄cū te hac p̄cpōne in. Saluſtius. Fortuna in omni re dominat. Legitur in ſacris. Dominor cum gtō. Hiero. li. Eccleſiaſtici. Dominatus eſt beſtiarum. Idem in Eſaia. In die ſalutis auxiliatus ſum tui.

Vergilius.

Saluſtius.

Hieronymus.

Idem.

Acquirentis rerum, acquiſiti quoq; quartum
Actiuum impetit poſcit, quartum aliquando
Acquirentis & acquiſiti vult ſibi ſextum
Deponens & in or ſtructuram poſcit eandem.

Impertio. Impertio actiuū regit dtñ acquirētis: actñ acquiſiti: vt impertior tibi munⁿ
Terentius. et aliqñ regit actñ acquirentis et abltñ acquiſiti. Teren. Summa ſalute ſuū par
Impertior. menonem impertit gnato. Impertior autem deponens eodem modo conſtruitur.

De conſtructione accuſatiui.

De actiuorū ꝯſtructione. Verbum omne actiuum prę ſe depoſcit agentem
Rectum vel quintum, & poſt ſe quartum patientem.

Omne verbum actiuum regit ante ſe nominatiuū vel vocatiuum agentē: ꝛ poſt ſe actñ patientem: vt ego lego Virgilium.

Pulchre interdico ternum ſextumq; repoſcit
Cum terno & quarto Irgitur iunctumq; aliquando
Rarius & q̄is quartum & ſextum ſibi iungit
Obſto quum ſignat, quartum poſcit ſibi ſolum.

Suetonius. Interdico quadruplicem habet conſtructionem. Primo elegantiſſime ꝛ freqnētiſſime regit dtñ cū abltō. vt interdico tibi domo mea. Sueto. in Auguſto. Alteri ob ingratum ꝛ maluolū animū domo ꝛ prouincijs interdixit. Sic impſonaliter recte dicimus. Plinius. iiij. Quibus aqua et igni interdictum eſt. Scōo regit accuſatiuum cū dtō: vt interdico tibi libros meos. Sueto. in domit. Interdixit hiſtrionibus ſcenā. Liuius. xxxiiij. Feminis duntaxat vſum purpure intercedicem⁹. Iuſtinus. Senec. Ouidius. Idem. Ceſar. Cicero. Plinius. Liuius. Iuſtinus. Seneca. Ouidius. Idem. Ceſar. Cicero. li. v. Cui paulo ante omnem humanam opē interdixerant. Seneca. li. epl'arum lxvij. Interdices mihi inſpectionē rerū nature. Ouiō metamor. vj. Cui quondam cōiunx regis orbē interdixit. Idē. Si tubes ceſar ſtatim illi domū meā interdcā. Tertio (qō rariſſimū eſt) inuenit actñ cū abltō habere. Ceſar li. j. de bello gal. Omni gallia Romanos interdixiſſet. Quarto interdico obſto regit vnicū dtñ. Cicero iiij. in Uerrem. Pater improbus/cui nemo interdicere poſſit. i. obſtare. Notāduꝫ eſt diligenter verbum tam elegans.

Inuideo ternum poſcit, poſt hunc quoq; quartum
Interdum ſextum cum vel ſine prępoſitiuo
Iunxit & antiquus Plautus terno genitiuum.

Varti alis. Inuideo quattuor modis conſtructū legitur. Primo cū dtō ſolo. Vart. Omnib⁹ inuideas inuide nemo tibi. Secundo dtñ cum actō. vt inuideo tibi felicitatē. Diuitias. tē. Quintilianus videtur hanc cōſtructionē (vt nimis antiquā) damnare: verū quū apud latinoſſimos frequentiſſime legatur: ꝛ ornate quidē: recte imitandus

Quintilianus

Seruius. teſte Sernio. in illud enei. vij. Effeta ſenectus/inuidet imperium. Idem alibi. Li-

der pampineas inuidit collib⁹ vmbras. Cice. Optimã nobis naturã inuidisse videantur. Plini. Neq; ego (vt multi) inuideo alijs bonũ: quo ipse careo. Apu. Mihi fortuna diuitias inuidet. Liui. li. ij. Non inuiderũt laudes suas mulierib⁹ viri. Romani. Tertio dtm̃ cũ ablõ intercedẽte p̃pone de/vl̃. Cice. p lucio Flacco. Purpurã tyriã in qua tibi inuideo: rarius tamen loquendi modus. Quarto. Plautus ille antiquus quo nemo verborũ licẽtia (authore Valla) lenocinantior: dtõ gtm̃ adiungit dicens in mustel. Ne eorũ quis q̃ inuiderit commodi. qui loquẽdi modus a nobis fugiendus: tanq̃ a scopulo/si Phauorinopho. apud Gellium credimus.

Cicero. Plinius. Apuleius. Liuius. Cicero. Plautus. Gellius.

Ad quinos sensus quæ spectant omnia verba
Quæ timere notant simul hæc intelligo sentit
Exposcunt rectum aut quintum præ se patientis
Et post se quartum deposcunt vocis agentis.

¶ Uerba ad quinq; sensus pertinentia: vt audio/video/gusto/olfacio/tango/ et significantia timere: vt timeo/metuo/pauco/formido/horreo/horresco. Similiter hec verba: intelligo/sentio: postulant ante se nominatiuum vel vocatiuum patientem et post se accusatiuum agentem.

Passiua asciscunt rectum casum patientem
Præ se vel quintum post se poscunt & agentem
Sextum præposito sibi iuncto siue datiuum.

De passiuorũ constructione.

¶ Omnia verba passiua regũt ante se ntm̃ vel vtm̃ patientem: ꝛ post se abltm̃ cũ prepositione/vel datiuũ agentẽ: vt tu amaris a me vel mihi: idem est quod ego amo te. Et hoc modo licet mutare actiuam cõstructionem in passiuam per omnes modos et tempora. et econuerso.

Passiua exposcunt vltra patientem & agentem
Quos actiua regunt omnes iungi sibi casus.

¶ Uerba passiua vltra agentẽ et patientẽ regũt omnes casus suorum actiuorum vt litere dãtur a me vel mihi tibi ad patrẽ: hoc est do tibi literas ad patrem.

Hæc vapulo, veneo, fio, rectum patientis
Deposcunt sextum cum præposito vel agentis.

De neutropassiuis.

¶ Hec neutropassiua: vapulo veneo fio: construuntur cum nominatiuo casu patiẽtis et ablatiuo agentis cum prepositione a vel ab precunte: vt vapulo a preceptore. Quintiliauus li. ix. An ab reo fustibus vapulasset. Et alibi. Fabricius respõdit se ciue spoliari malle/q̃ ab hoste venire. i. vendi. Hieronymus. A domino factum est illud.

Quintilianus. Hieronymus.

Exulo deposcit rectum casum patientis
Atq; loci sextum cum vel sine præpositiuo.

¶ Quum Priscianus ꝛ alij plures non probent recte dici. Exulo a principe. Et precipue quum nulla occurrant testimonia. Que apud probos legimus producere nõ verenmur. Juuenim⁹. Exulo cõstructũ cũ ntõ casu patientis ꝛ ablatiuo nois signtis locũ: aliquando cũ prepositione/aliq̃ sine. Macrobius li. saturnaliũ. vij. cap. j. Si propter hoc a conuiuijs exul abit philosophia: procul hinc facessant et alumne ei⁹ honestatem dico et modestiã nec minus cũ sobrietate pietatem. Teren. in Eunucho. Domo exulo. Exulo dicitur quasi ex olco eo.

Macrobius. Terentius.

Nubo maris poscit ternum, & rectum muliebris.
Infinitiuus ni quando sibi modus obstet
Inq; loco terni sextum lego cum præeunte.

Nubo.

¶ hoc verbū nubo is postulat dtīm viri: ntīm mulieris nisi hoc verbū nubo fuerit infinitiui modi: tūc enim mulier in actō ponetur. Teren. in an. Aiebāt hodie filiā mcā nubere tuo nato. Et loco datiui nonnunq; construitur cū abltō prepositiōe cū preeunte. Terē. Natam inuenī nuptam cū filio tuo. ¶ Nubor passiue olim. In sacris. In celo neq; nubent neq; nubentur.

Terentius.

Terentius.

Quum videor signat puto ternum semper agentem
Videor. Postulat & rectū patientem, quandoq; cernor
Structuram semper, passiui more reposcit.

¶ Qñ hoc verbū videor: signt idē qō puto/as: postulat semper dtīm agentē: et nominatiuū patientē: vt ego puto hāc vitā acerbā: qō p video: sic dici potest: acerba videtur hec vita. Sed quando significat idē qō cernor vel aspicior more passiui construitur: vt abs te vel tibi videor. i. cernor vel aspicior.

Pro vario sensu communia singula verba
Structuram actiuam sic passiuamq; reposcunt.

¶ Uerba oīa cōmunia p varietate significationis: nunc actiuā/nūc vero passiuaz cōstructionē requiuntur: vt ego criminor te/vel a me/vel mihi tu criminaris.

Includunt sensum passiuum neutra venuste
Motum quæ signant, sic deponentia verba
Tempore præterito, reliquis ab eo quoq; ductis.

¶ Uerba neutra z deponentia motū significantia/includūt passiuā significationē in preterito perfecto tēpore: z aliis tēporib' ab eo formatis. Uirgil. Uenit summa dies. Teren. hinc profectus est/menses tres abest.

Uirgilius.
Terentius.

Transitiua sibi deposcunt omnia verba
Vltra acquirentem ternū quartum quoq; vocis
Illius, verbi in quam actus transire notatur
Ternis personis passiuentur quoq; neutra.

¶ Omnia verba transitiua/siue actiua/siue neutra/deponentia/vel cōmunia: regūt vltra dtīm acq̄rentē/etiā actīm illius dictionis in quā transit actus vbi. q̄ etiā pōt eē ntūs casus vbo passiuo: vt oratur tibi veniā. Uirg. En quis consultus agros.
Conor tibi insidias. interpretor tibi Uirgiliū. Et ea que neutra sunt possunt passiuari in tertijs personis: vt aratur/arantur/bibitur. bibuntur.

Uirgilius.

Interdum poscunt quartum sibi neutra soluta
Vi alterius verbi intellecti, aut præpositiue,
Quartus in aduerbium, vel quando sit resolutus.
Siue figurate vetitat quod sermo solutus.

¶ Uerba neutra quattuor modis actīm regūt primo mē per subsidiū alterī' verbi intellecti. Uirg. Formosum pastor Corydon ardebat Alexim: hoc est ardēter amabat. Secdo mō p ppōnē itellectā: vt p̄missa pauesco. i. ppter cōmissa. Tertio modo p mutationē actī in aduerbiū. Juuenalis. Que curijs simulāt z bacchanalia vivunt. hoc est bacchanaliter. Quarto modo p figurā Synecdochen: vt doleo caput. Quez loquendi modū orator refugit in soluta oratione. Nam dicēdū est caput dolet.

Uergilius.

Juuenalis.

Exposcunt quartum conformis significati
Cuncta sibi (quis neutralia) plæraq; verba.

¶ Omnia ferme verba (quis neutralia sint) possunt regere actīm casum conformis significati: vt apud Boetiū. Hunc cōtinuūludū. ludimus. Idem. Magnū quidē certamē certauimus. Ille grauē ferunt seruitutē. qui animū vitijs seruum habet. Hec Ascentius/Augustinus Datus.

Boetius.
Idem.

Poſtulo, poſco, peto, doceo, rogo, flagito, celo,
Exuo cum veſtit monet induo calceo cingo
Erudit atq; precor precontor & exigo iunge
Obſecrat obteſtor cum exoro interrogat oro
Hortor cum natis geminos poſcunt ſibi quartos.

¶ Hec verba poſtulo/poſco/cum aliis ſupra memoratis duplicez actiõ regere poſſunt: vt poſtulo te ventã. Tullius hoc te obſecrat. Virg. xj. Pacem te poſcimus omnes. In ſacris li. Regũ. Dedit mihi petionem quã poſtulauit eũ. Plau. Quã tũ virginẽ a me repoſcis. In ſacris. Si filius petierit patrẽ ſuũ ouũ. Sta. x. Et que te leges preceptaq; fortia belli.. Erudij genitũ ix. Ouiõ. Hortaturq; ſequi damnoſaſq; erudit artes. Lucañ. Dux etiaz vocis hoc te fortuna precatur. plau. in pſeu. Sunt que te volumus percontari. Cice. j. de legibus. Te veritatẽ exigant. Idem in ꝓma contra catili. Quid te iamdudum hortor. Uergilius Scriptura. Plautus. Statius. Ouidius. Lucanus. Plautus. Cicero.

Quæ rogitare notant crębro magis atq; venuſte
Expoſcunt quartum rogitati, illius & vnde
Depoſcis quicq̃ ſextum cum præpoſitiuo.

¶ Uerba q̃ rogitare ſignificant vſitatius et venuſtius regũt actiũ rei rogitate: et abltiñ cũ prepoſitione illius rei vnde rogitatur aliquid: vt poſtulo veniam abs te. Cice. pro mure. Eadem precor a diſs immortalibus. Cicero.

Verbum ornare notans vel denudare requirit
Ornati quartum per quam pulchre, atq; rei qua
Ornatur quicq̃ ſextum quandoq; datiuum.

¶ Uerba ſignificantia ornare vel exuere regũt accuſatiuũ rei ornate: et abltiñ ſine prepoſitione illius rei qua ornatur aliquid: vt orno domum floribus/veſtio te purpura/induo me byſſo/cingo me gladio/ calceo pedes cothurnis/velo vel tego domum latere calamis vel ſtramine/ ſterno aream ſirpis/ exuo humerum pallio denudo corpus veſtibus: et aliquando datiuum. Ouidius metamor. Fluminaq; obliquis cinxit decliuia ripis. Idem. Jam dudum vincula pugnat. Exuere ipſe ſibi. Ouidius. Idem. Sed poeticum.

Celo vult binos quartos, vel ſub vice quarti
Alterius ſextum cum præpoſito præeunte.
Perſonæ & ternum ſibi iungi vult aliquando.

¶ Hoc verbũ celo regit aliqñ duos actos: vt apud Terẽ. Ea ne me celet conſuefeci filiũ. Aliquando loco alterius accuſatiui regit ablatiñ cũ prepoſitione: vt celo te de hac re/vel celo hanc rẽ te. Et qñdoq; regit dtiñ perſone: vt celo tibi libꝝ. Teren. in phor. Sic hoc celetur patri in metu ſum. Amelius ꝓbus. de vita alcibia. Jd Alcibiadi diutius celari non potuit. Lucã. A ſuperis celare diẽ. Cicli. epiſtaz. vij. Baſſus noſter de hoc me libro celauit. Terentius. Amelius ꝓbus. Lucanus. Cicero.

Ternum cum quarto poſcunt reſpondeo mitto
Adijcio ſcribo verbum omne loqui quoq; ſignans
Interdum quartum cum præpoſito ad vice terni
Hos vltra poſcunt ternum aut quartum ad præeunte.
Compello appello ſic conuenio alloquor affor
Atq; interpello quartum ſolum rogitabunt.

¶ Dtiñ z actiñ poſcunt hec verba reſpondeo/mitto/adiſcio/ſcribo: et omne verbũ ſignans loqui: vt loquor/dico/ato/memoro/ verbũ facere/verbũ ꝓferre/efferre/narre

vt nullum verbum mihi respõdit/mittit/adiecit/scripsit/vel locutus est. Et loco datiui interdũ postulant actiũ cũ hac ppõne ad. Et vltra hãc cõstructionẽ possunt habere alterũ dtiũ vel actiũ ad preiũcta dictiõis signtis ad qđ (vt supertus est dictũ) vt nullũ verbũ mihi vel ad me respondit aut locutus est ppõsito vel ad ppositum hec tamẽ compello/appello/cõuenio/alloquor/affor/interpello: solum actiũ regũt vt compello/appello/cõuenio/interpello/alloquor/affor te: de confero/colloquor/ẽ fabulor/et ceteris supertus dictum est.

Vult auferre notans verbum ablati sibi quartum
Illius & quicq̃ de quo aufertur quoq; ternum
Pro terno interdũ sextum cum præpositiuo.

¶ Uerbũ signs auferre postulat actiũ rei ablate/ꝛ dtiũ illius vnde aufertur aliqđ vt aufero/rapio/abripio/diripio/eripeo/ꝓripio/surripio/adimo/demo/subduco/ subtrahe/detrahe/furor/ꝑdor tibi vestẽ. Et interdũ loco datiui postulat abltiũ cũ ppõne. Teren. Et crimine antiphonẽ eripiã. Cice. li. iij. epl'arũ. Ego si in prouincia detrahere de sua fama quicq̃ cogitassem.

Annotatio.

Uerba signtia priuationez cũ actõ ꝛ abltõ sine ꝓpositione.

Cum natis priuo, spolio, fraudo, abdicat, orbo,
Emungo, euacuo, castro, frustro ex (&) inanit,
Eluit expello, viduo, exhæredo reposcunt
Illius abs quo priuatur quicq̃ sibi quartum
Priuati & sextum semper sine præpositiuo.
Sed legitur frustror (raro etsi) cum genitiuo.
Abrogat exposcit quartũ & ternũ sibi solum.

¶ Hec verba priuo spolio fraudo cũ cõpositis: vt depriuo subpriuo/expolio/dispolio/defraudo. Similiter abdico/orbo/abrogo/expello/viduo/exheredo: regũt actiũ illi⁹ rei vnde priuatur aliqđ/ꝛ abltiũ sine ppõne illi⁹ rei q̃ priuatur: vt priuo te reb⁹

Liuius. Liui. Dictator se magistratu abdicauit. Terẽ. in phor. Emunxi senem argento.
Terentius. Euacuo animã vitiis. Exinanio amphoram vino. Castra te testiculis. Frustro/vt
Gellius, deponẽs frustror te spe. i. fraudo vel decipio te. Frustor legitur cũ gtõ apud Gellũ
Uirgilius. Captionis versute excogitate frustratus est. Uirgi. Tam multis viduasses virib⁹
Cicero. vibem. Abrogo/as: actiũ et datiuũ regit. Cice. j. ad heren. Queres fidez abrogat orationi. i. aufert. Dicimus etiam abrogatur lex. i. infirmatur. Et etiam abrogat

Cicero. legi. Cice. ad heren. Cui legi abrogatum vel derogatum sit.

Pono fero capio cum præ post ante reposcunt
Quartum cum terno, sic actiua omnia ferme
Cum præ & sub iuncta, at soli terno dato neutra.

Uerba composita cũ ante/præ/post/et sub.

¶ Hec verba pono/fero/ꝛ capio cõposita cũ præ/post/aut ante: regũt actiũ et dtiũ/ vt prepono/prefero/postpono/postfero/antepono/antefero/antecapio libertatem dimitis. Similiter actiua pleraq; ẽa cõposita cũ præ vel sub cõstruũtur vt ꝓscribo ꝓstituo ꝓfinito ꝓdico/ꝓfigo/ꝓparo. cũ aliis subiungo/sublego/subiicio/suppono/sub

Terentius. sterno/subdo/subiungo: cum multis aliis. Terenti. Tute his rebus finẽ ꝓscripsisti
Idem. pater. Idem. Cheream huic rei ꝓficimus. Idem. Et te clam subduxisti nobis. Idez Qui hunc suppositit nobis. Neutra pleraq; solum datiuũ habent: vt subrideo tibi succurro tibi/subsideo tibi.

Cõmoneo admoneo posc̃t quartum & genitiuum
Aut ablatiuum cum vel sine præpositiuo.

¶ Cõmoneo ꝛ admoneo/ꝑ memorem facio: triplicẽ habẽt structionẽ. Primo regũt actiũ ꝛ gtiũ: vt admoneo te officij. Salu. Admonuit aliũ egestatis/aliũ cupiditatis sue. Quintilianus. Gramaticos officij sui cõmonemus. Secũdo accusatiuũ cum abltõ sine ꝓpõne: authore Mãcineilo: vt admoneo te officio. Tertio accusatiz

Quintilianus

et abltiñ cũ prepõne. Cicer. iiij. epl'arũ. Putauit ea de re admonendũ. Regit etiam pro hortor duplicem actiñ sicut iuũ primitiuũ moneo: de quo superius. Teren. Ridiculum est te illud me admonere. Cicero: Terentius.

Accusare notans verbum, aut damnare reposcit
Quartum accusati vel damnati & genitiuum,
Siue ablatiuum cum prępositio simul absq;
Criminis aut pęne, at sextum cum sunt sine fixis
Adiectiuorum cum vel sine prępositiuo
Exceptis tanti pluris quanti atq; minoris
Cum natis semper quę ponentur genitiuo.
Criminis interdum quartum iungi sibi poscunt.

Uerba accusationẽ aut dãnationẽ signtia cũ actõ et gtõ: aliqñ ablatiuo.

¶ Uerba sigñtia accusare vel damnare regũt actiñ accusati/vel dãnati: ⁊ gtiñ vel abltiñ cũ vel sine prepõne/criminis aut pene: vt accusare hũc potes furti/furto/vel de furto. damnaui hunc vniuersę pecunię/vniuersa pecunia/vel de vniuersa pecunia. hec Ualla. Luius. Sed nequaq; tantũ relictũ est quãte summe damnat⁹ fuerat. Sed huiusmodi verba postulãt semper abltiñ cũ vel sine prepõne oim adiectiuoꝝ cũ sine substantiuis ponuntur: exceptis istis. tanti/quanti/pluris/⁊ minoris cũ cõpositis q̃ semper gtõ (quũ sunt sine substantiuis) ponũtur. vt accusare hunc potes furti vel sacrilegij/vl' vtroq;/vl' de vtroq;. Amboꝝ vel de amboꝝ: nõ aũt vtri usq; vel amborũ. Uerba sunt Ualle. Regũt aliquando actiñ criminis. Cic. j. de ora. Nam qõ inertiaz accusas adolescẽtiũ. Cice. p Sylla. Qui alterũ cõiurationis accuset. Emilius propus. Accusatus hoc crimine. Belli⁹. ii. vj. ca. iij. Timeri hum de pudicitia accusaret. Ago te furti. i. accuso. Sueto. in Cesare. Dolobellam repetundarũ postulauit. i. accusauit. Cicero ad heren. Arcessitur Cepio maiestatis. i. accusatur de peccato in maiestatem principis. Idem. ij. offi. Ne quem vnq; innocentẽ iudicio capitis arcessas. i. accuses. Terẽ. Si herũ insimulabis auaritie male audires Ouidius. Utinam temeraria dicar Crimínibus falsis insimulasse virum. Cic. ij ad heren. Si quisq; furti arguat. Solinus. in aliquo peccato argutus. Bel. li. iiij. Notabatur impolitie. i. incurie. Cicero. Boni cives nulla ignominia notati. Terẽ. hic furti se alligat. i. obnoxium reddit. Plau. in penu. Furti se astringit. i. obnoxiũ facit. hieron. Qui alterum criminaris mendacij define ipse mentiri. Cice. Sceleris condemnat generum suum. Idem. Si iniquus es in me iudex: condẽnabo eodem te crimine. Cicero. Terentius. Plautus. hieronymus. Cicero. Idem.

Annotatio.

¶ Et si huiusmõi adiectiua: tanti/quãti/minoris/pluris/legũtur coniuncta cũ substantiuis in gtõ. Ille gtiñs tamẽ non regitur a verbo spectãte ad preciũ: sed a substantiuo nomine/vel infinitiuo esse subaudito. vt in illo Cice. in paradoxis. Areas quasdã magni pcij estimauit. sensus est. estimãt areas quasdã (subaudi) esse magni precij. vel sic per nomen. Aestimant areas quasdam (subaudi) esse areas magni precij. Terentius. Uidetur homo quantiuis precij. precij regitur hic a substãtiuo homo. Ideo latine non dicitur quanti precij emisti: sed quanti emisti: neq; intelliges in constructione precij. sed sic resolues quanti emisti. i. quanto precio. Nam latine dicitur: quanto precio emisti. minoris pecunia vendi. multis nummis marcatus sum tanto auro non vendam. Magni pcij. Terentius. Quantiuis precij. Quanto pcio.

Ad precium spectans verbum precij rogitabit.
Sextum. sed demptis tantum quantum minus & plus
Cum natis (quum sint sine fixis) quæ genitiuo
Ponetur, sed cum fixis sexto, tamen ista
Tantidem pluris semper pone in genitiuo.

Uerba ad pcium spectantia.

Carius & melius peius sic vilius emi
Post se negat dici recte per nomina Valla.

¶ Uerba ad preciũ partinẽtia: vt emo/vendo cõsto/valeo loco/cõduco: & do prõ vẽ
do regũt ablm̃ rei sig̃tis precij/siue precij certũ sit siue incertũ. his quattuor ex-
ceptis: tantũ/quãtũ/min⁹/et pl⁹ cũ suis ꝓpositis: vt tãtinis/tãtilibet/tanticũq;/q̃
tinis/quantilibet/quanticũq;/q̃ sine substantiuis in gtõ poni debent. Sed cũ sub-
stantiuis in abltõ: preter tantidẽ & pluris q̃ abltõ carẽt. Et licet Salustius scribat
pluris precij. et Terẽ. quantinis precij: hic m̃ loquẽdi modus nõ vsitatur apũd ora-
tores. Virg. Uẽdidit hic auro patriam. Terẽ. Minis viginti tu eam emisti. Vale.
Magno vbiq; precio virtus estimatur. Terẽ. Redimas te captũ quam queas mi-
nimo: Plau. Quanti eam emit? vili. Cice. In licitatorẽ potius ponã/q̃ illud mino
ris veniat Idem. Quo ne pluris emerẽ. Latine dicas (authore Valla) hoc enim ca
rius/melius/peius/vilius: non aũt carioris/melioris. &c.

Salustius.
Virgilius.
Terẽ.
Valerius.
Plautus.
Idem.
Valla.

Uerba regẽtia gtiũ adiectiuo-rum.

Aestimo, cũ pendo, facio, puto, consulo, curo
Sic habeo, duco, genitos istos sibi poscunt.
Tanti cum quanti, maioris, maximi, & æqui
Magni, infiniti, parui, minimi, atq; minoris,
Atq; boni, multi pluris, cum plurimi, & assis.
Et nauci, nihili, flocci: quædam quoq; sextum
Pro præeunte petunt: vt duco, est pro nihiloq;
Interdum sextum poscunt sine præpositiuo.

¶ Uerba estimandi: vt estimo/existimo. &c. regũt gtõs istos: tanti/quanti/magni/
maioris/maximi. &c. superi⁹ in versibus dicta. Boetius. iij. de cõso. Quanti tu esti
mabis: si bonũ q̃d sit cognouerit: infiniti inquã. Clau. Terũcij faciũt/nihil pẽdũt
Cice. p mure. Quanti putas eẽ ad famã hoim. Apu. li. j. meta. Optimi cõsule. i. esti
ma/vel iudica. Ouid. in. vj. de ponto. Tu tamen hec queso consule missa bonꝰ. id ẽ.
iudica et in bonam partem accipe. Terẽ. Tu de me parui curas dum illi bene cõ-
sulas. hanc rem nihili duco. Apule. j. meta. Istud quidẽ quod polliceris equi boni
q̃facio. Cice. in epis. Demonstrauit me a te plurimi fieri. Cice. v. phil. Pluris ha
betur. Virg. Nõ assis faciũt. Catullus. Omnes vnius assis estimem⁹. Plau. in rudẽ
te. Minas tuas flocci non facio. Idem in Curgi Respicio vos mihi meam gratiã
facere: hic nihili et flocci separantur a facio/ideo melius disiuncte q̃ composite cõ
struuntur hec et alia.

Boetius.
Columella.
Cicero.
Apuleius.
Ouidius.
Terentius.
Apuleius.
Cicero.
Virgilius.
Catullus.
Plautus.
Idem.
Sillius.
Cicero.
Valla.
Boetius.
Hieronymus.
Valerius.
Seneca.
Cicero.

¶ Annotatio.

¶ Quedam etiam ex iis regũt ablm̃ horũ adiectiuorũ intereedẽte hac prepõne ꝓ.
Sillius. ij. Cerno equidem nec ꝓ nihilo est mihi federa rumpi. Cicero sepe vtitur
ꝓ nihilo duco ꝓ nihilo habeo. i. estimo. Regũt etiã interdũ ablatiuũ sine ꝓpõne: vt
estimo te magni/& magno: & recte/teste Valla. Boetius in prologo Topicorũ. Par
uo estimare videtur. Hieron⁹ in Leuiti. Tanta estimabatur. Valerius. li. v. Ma-
gno vbiq; precio virtus estimatur. Seneca. Data magno estimas/accepto parũo
Sed pulchrius/et frequens cum genitiuo. Cicero in aca. Alia pluris estimanda a
lia minoris.

Sillius.
Cicero.
Valla.
Boetius.
Hieronymus.
Valerius.
Seneca.
Cicero.

Cõposita a pleo & fartio cũ actõ & ablõ aliquã-do gtõ.

Quartum cum sexto poscunt pleo farcio nata
Vel genitiuum, interdum sextum cum præpositiuo
Totius & sextum semper cum præpositiuo.

¶ Composita ab his verbis pleo & fartio: vt compleo/erpleo/impleo/oppleo/reple
o/suppletio/refertio/infertio/suffertio/regũt actm̃ vel ablm̃. Virgili. Implent cla
more vias. Sa. Silla cẽs suos diuitijs expleuit. Idẽ. Precepit primũ vti veteris

Virgilius.
Salustius.

amicos muneribus repleant: Uallensis. Referti apothecã vino: et aliqñ loco ablti regũt gtm. Uirg. Implẽtur vteres bacchi. Interdũ abltm cũ prepõne de: Cice. j. de ora. De nugis referti libri. Martia. Hos nisi de flaua loculos implere moneta. Et vltra hanc cõstructionẽ regũt etiaz abltm semper cũ prepõne alic⁹ tot⁹: vt impleui vrceũ de amne: de riuo. hec Ualla. Ualla. Uirgilius. Cicero. Martialis.

¶ Annotatio.

¶ Uerba ipsius Ualle diligenter sunt annotanda in hac z simili cõstructione: vt si dicam. Impleui nauẽ de omni genere frumenti: et referti apotheca de varia natura vinorum: vix ausim (inquit Ualla) ꝓpõnẽ hic omittere. Quinõ est nauis repleta omni gñe frumẽti: sed frumẽto omnis gñis. Et hoc quoties loquimur de aliquo toto/vel re gñali: vtimur semper prepõne. Lactan. iiij. Et insuper duodecim cophini de reliquis fragminibus impleti. Nam si dicam impleo vrceũ de amne: hic sigtur pars de aliqua toto auferri: nõ illud totũ/igitur non dices. Impleui vrceũ amne/ sed de amne. Et sic de similibus. Ualla. Lactantius.

Quæ nutrire solent, cum magnifico, beo, dito,
Informo purgo sic inficit inbuit adde
Prouoco participo communico placo lacesso
Instituo in(q;)iciat simul erudit instruo muto
Obiecto palpo circumuenio locupleto,
Munero, cum dignor, quartum & sextum sibi poscunt.

¶ Actm z abltm sine prepositione regũt verba que signt nutrire: vt alo/educo/imbuo te optimis institutis/cibo te pane/lacto te verbis/poto te aceto/satio/saturo reficio te delitijs. Siliter hec verba magnifico te verbis. Beo dito te spe. Informo te disciplina/inficio/imbuo lanã colore. prouoco/lacesso te conuitijs: participo te prãdio/cõmunico te cõsilijs meis/placo numina precib⁹. Instituo te moribus/initio te sacris: erudio/instruo te armis: muto quadrata rotundis: obiecto me carmi nezet carmen me oblectat. Palpo te munere/circũuento te dolis/locupleto te laudẽ. Munero te pecunijs: dicitur et munero/aris/deponens. Dignor te honore. cuz alijs similibus.

Hærba pascis equum, pascit dicas equus herbam
Hic oculos, animum, pictura pascit inani.

¶ Pasco idẽ qõ comedo: sed pasci fere ad bestias: vesci ad hoies partinet. Triplici modo construitur. Primo dicimus pasco equũ herba. Scõo equus pascit herbã Tertio per trãslationẽ ꝑ oblectare. Unde dicimus: pascit oculos/aspectu virginũ Uirg. Atqz animũ pictura pascit inani. Terẽ. Oculos pascere/ lectari ad ludũ: ducere et reducere. Dicitur etiam pascor/deponens eiusdem constructionis. Uirg. ij enei. Miseros morsu depascitur artus. Uirgilius. Terentius. Uirgilius.

Soluere, quæ signant vel sumere, vel remouere,
Vel cohibere, petunt post se iungi omnia verba
Quartum cum sexto, cum vel sine præpositiuo.

Uerba signtis soluere ſmouer vel cohibere.

¶ Actm z abltm cũ vel sine ꝓpõne regũt oia ꝟba signtia soluere: vt soluo libero/redimo/exuo/expedio/euoluo/eruo. ꝛc. Similiter signtis sumere: vt sumo/suscipio/accipio/recipio/audio/disco/intelligo. ꝛc. Itẽ signtia remouere: vt semoueo/discedo/abeo/migro/emigro recedo/separo/segrego/diuido: diuello: disiũgo/dilacero/dirũpo/proficiscor. ꝛc. Et signtia cohibere: vt cohibeo/cõtineo/tẽpero/coerceo/cõpesco/vito/deuito/arceo/abigo. ꝛc. vt soluo captiuũ vinculis/vel a vinculis.

Abstineo quartum petit illius, abstineas quod
Sextum a quo abstineas cum vel sine præpositiuo
Et vice vult sexti (quod rarius est) genitiuum,

Abstineo cũ actõ z abltõ: aliquando gtõ.

¶ Abstineo regit actiñ illius rei quã abstineas/ & abltiñ cũ vel sine ꝓpꝛepõne illi⁹ rei a qua abstineas. Et aliqñ (licet rarius) loco ablti regit gtiñ. ¶ Cice. in epꝛis. Ego qui ostreis facile abstineã/a beta et malua deceptus sum. Idem. Beneficium est q̃ abstinueris a nephando scelere. Horatius. Mox vbi lusit/abstineto dixit ꝛarũ. Liuius. viij. Bellum ab obnoxio populo abstineat.

Cicero.
Idem.
Horatius.
Liuius.

De quouis casu absolute posito.

Cum substantiuum (sibi cõcomitante relato)
A nullo regitur, sub eodem pone soluto
Illud tunc casu, cum concomitante relato,

Propheta.

¶ Qñ substantiuum (cõcomitante relatiuo) a nulla dictione regit/tũc illud substãtiuũ in eodẽ casu cũ relatiuo comitante absolute ponetur. Propheta. Uirga tua & baculus tuus ipsa me cõsolata sunt. Uirga est hic ntũs absolutus. Exemplũ de genitiuo absoluto. Imperij & dignitatis fluxa est eoꝝ gloria. De dtõ. Uirtuti & eruditioni semper ijs fuisti dedit⁹. De actõ. Masculũ et femina creauit eos. De vctõ. satis liquet. De abltõ. Pace et vnitate semper ijs delector. Hieroñ. Omnẽ palmitem in me non ferentem fructum/tollet eum.

Hieronymus.

¶ De constructione ablatiui.

Regẽtis abltiñ interdum gtiñ & poscũt aliquãdo actiñ.

Sextum vult vescor fungor fruor & caret vtor,
Delector potior, quod vult etiam genitiuum.
Fungor cum potior quidam quarto tribuere.
Vult scateo sextum sibi iungi vel genitiuum.

Uirgilius.
Cicero.
Terentius.
Idem.
Sellius.
Idem.

¶ Abltiñ regunt hec verba vescor/fungor/cũ ceteris superi⁹ dictis. Uirgi. Mensis enim vescimur inquit. potior interdũ gtiñ sibi cõsũgit. Cice. Rerũ potiri volũt. Similiter hec verba fungor et potior cũ actõ cõstructa reperies. Teren. Tute illorũ officia fungere. Idẽ. Miseriam oẽm ego capio hic potitur gaudia. Et hoc ꝓbũ scateo regit abltiñ/vel gtiñ: vt scatet vermibus. Sellius. Irarũ multebriũ per diẽ per noctem scatebat. Idem li. j. Uideas quosdam scatere verbis.

Salustius.
Cicero.
Salustius.
Curtius.
Idem.
Cicero.
Sillius.
Sellius.
Uergilius.
Ouidius.
Terentius.
Sellius.

¶ Annotatio.

¶ Potior sign̄s teneo/aut in potestatẽ habeo/siue obtineo. Primo regit gtiñ. Sallu. Cui fatũ foret vrbis potiri. Cice. iiij. de ora. Noster ppꝰ terrarum omniũ ita potitus est. Salu. in Jugur. Si eius oppidi potit⁹ foret. Curtius li. iij. Asie potiturum. Idem in v. Si regionis potiri contigisset. Cicero. j. epꝛarũ. Illius regni potiri. Sil. li. xv. Uotiꝫ potitus. Libro. xiiij. Huius potitus loci consul. Sellius. vj. cap. xvij. Xerxes. Athenarũ potitus. ¶ Scõo abltiñ. Uirg. primo Eneiõ. Egressi optata Troes potiuntur arena. Oui. xiij. meta. Tuꝫ tuis armis/nos te potiremur Achille. ¶ Tertio actiñ: et tunc sigt frui. Terentius. Hic potitur gaudia. Selli. xiij. ca. j. Mortem per vim potita est.

Nota signtia tẽp⁹ aut spaciũ i abltõ aut actõ

Sexto ponetur signans tempus spacium ve
Nomen, vel quarto quando græcos imitamur
Si non sit recti casus, aliter ve negatur:
Interdum quartus vult per, vult sextus in, aut de,
Et spacium signans quartum vult ad præeunte,
Supprimitur quartus nonnunq̃ præ genitiuo.

Ualla.
Uirgilius.
Idem.
Uirgilius.
Cicero.

¶ Nomẽ sigñs tempus vel spaciũ si non sit ntũs casus verbo: aut aliorsum regatur ponetur in abltõ: vel si grecos imitamur in actõ. authore Ualla. Uirgi. Hic tamen hac mecũ poteris requiescere nocte. Idẽ. Noctes atq̃ dies patet atria ianua ditis. ¶ Exempla spacij vel distantie de abltõ. Uirg. xj. Nec longis inter se passibus absunt. satis notum de abltõ. Exemplũ de actõ. Cicer. xv. epꝛarꝝ. Abbessemq̃ ab auia

no iter vnius diei. Cesar. iij. de bel. ci. Vticensis abest a clypeis passuū. xxxij. millia Curti. v. Edificia non sunt admota muris: sed fere spaciū vnius iugeris absunt. Virgi. Dic quibus in terris ⁊ eris mihi magnus Appollo Treis pateat celi spacium non amplius vlnas. Sic construuntur post adiectiua: vt hic murus est longus/latus vel altus viginti pedes/vel pedibus.

Cesar. Curtius. Virgilius.

¶ Annotatio.

¶ Nomen significans tempus aliquando ponitur in actō cū prepōne per. Liuius in proemio. Que nostra per tot annos vidit etas. Cicero p Clu. Per multos annos quieuit. Suetonius in tybe. Cibo per quadriduum abstinuit. Cicero. viij. ad atti Tenuisti prouinciā per decem annos. Cū mille eiusmodi aliis. Aliquando ponit in ablō cū in/aut de preeunte. Tacitus. Tali in tempore capessende reipu. iter ingreditur. Hircius de bello Gal. In sequenti nocte equites permittit. Cice. p mure. Vigilas tu de nocte. Liuius. xxiij. Ceperunt epulari de die. Cesar de bello Galvij Reliquas de media nocte proficisci imperat. Suetonius in Augusto. De nocte ad occasionem aure euectus est. Cice. viij. ad atti. Obsignata epistola quam de nocte daturus eram. Curtius. v. De die inibat conuiuium. Horatius. Ut iugulent homines surgunt de nocte latrones. ¶ Nomen significans spacium/aliquando in accusatiuo ponitur preeunte ad pro circiter. Cicer. vj. ad atti. Accepi tuas literas ad quintum miliare. Hircius oppius de bello Hispa. Quū ad octauuz miliariū venisset. Aliquando accusatiuus ante genitiuum supprimitur et subauditur. Cicero. v. ad atti. Nos properabimus in castra/que aberant bidui. i. spacium bidui. Idem. alibi. A quibus aberam bidui.

Liuius. Cicero. Suetonius. Cicero. Tacitus. Hirci⁹. Cice. Liuius. Cesar. Suetonius. Cicero. Curtius. Horatius. Cicero. Hircius. Cicero. Idem.

Nomen vel verbum sextum sine præposito vult Instrumentalis, sic formalis quoq; causæ.

Causa instrumentalis et formalis ponet in ablō sine p̄pōe

¶ Nomina ⁊ verba regūt ablm̄ sine p̄pōne dictionis sīgntis causam instrumētale/vel formalē. Instrumentalē. Ouidō. Saucia vomeribus per se dabat oia tellus. Virg. Insequitur iam iamq; manu tenet et premit hasta. Formalē vt cāto alta voce/recito prolatione dulci: his verbis affatur amicū. Quo ore id loquar. Qua ratione emisti. Qua audatia id feceris. Quo infortunio id fit. Petrus nomine/piscator arte/Apostolus electione. Terē. Eo pacto et gnati vitā/et consiliū meū cognosces. Idem. Hoc Daui factum est consiliis et dolis (cū mille aliis. Virg. Raptatus bigis: vt quōdam ateraq; cruento puluere. Ouidius. Anxia luce gemit/lentaq; miserrima tabe. Liquitur vt glacies incerto saucia sole.

Ouidius. Virgilius. Ouidius. Idem.

Annotatio.

¶ Causa instrumētalis dr: vt video oculis: qr hic ablūs oculis/est instrumētū ⁊ cā videndi. Ludo alea. hic ablatiuus alea est instrumentū et causa ludendi. Sine qua ludus ille non exercetur. Causa formalis dicit: quia ostendit formam et formalez causam alicuius rei: vt quū dicam. Aspicio te hilari fronte. hic ablūs fronte cum adiectiuo hilari ostendit formam et modū aspiciendi te. Intueor te toruis oculis ⁊c. et respondit questionem quomodo.

Terentius. Virgilius. Ouidius. Idem.

Mobile vel verbum sextum causæ efficientis Vult sine præposito, aut sextum cum præpositiuo Interdum quartum per ob aut propter sibi iuncto.

Causa efficiēs in ablō cū/ vel sine p̄pōne: vel actō cū per/ob/ vel propter.

¶ Nota adiectia et verba dictionis sīgntis causam efficientē ablm̄ sine prepositione. Aliqñ ablm̄ cū p̄pōne. Aliqñ autē actm̄ cū hac p̄pōe p/ob vel ppt: vt sū tristz/vel tristor dolore/pre dolore/ vel per aut propter dolorem. Sum pallidus/vel palleo timore/pre timore/vel per aut propter timorem. Teren. Animⁱ lassⁱ cura et cōfectⁱ stupet. Idem. Lingua heret metu. Idem. Pre gaudio non sū apō me. Idem. Laborat e dolore/atq; ex hac solicita est die. Idem. Reuertor mestⁱ pre egritudie assidua. Idem. Subtristis sed nihil propter hanc rem.

Terentius. Idem.

¶ Annotatio.

¶ Causa efficiēs dr: quia est causa alicuius rei vnde ea res fit: vt quū dicam Sum

pallidus/ vt palleo timore: hic ablatiuus casus timore efficit me pallidum: et est causa pallendi.

Causa finalis i ablō cū vel sine p̄p̄oe/vel in actō cū p̄p̄one.

Mobile vel verbum sextum sine præpositō vult
Causæ finalis, vel sextum pro præeunte,
Vel quartum cum præpositō ob propter ve præeunte.

¶ Nomina adiectiua ꝛ ꝑba regūt ablm̄ sine p̄p̄one cause finalis. ꝛ aliqñ ablm̄ cū hac p̄p̄one pro. Aliqñ vero actū præcūte hac p̄p̄one ob vel propter: vt ausr⁹ oim labor ū est patiēs: vel omnes labores patitur lucro/pro lucro/vl ob aut propter lucrū Terē. Ea gratia id feci vos vt pertentarē. Idē. Sapiunt si pro maleficio bñficium summum noluit reddere. Idem. Si propter amorem vxorem nolit: es primum ab eo animaduertenda est iniuria.

Terentius.
Idem.

¶ Annotatio.

¶ Causa finalis dicitur: quia respicit finem alicuius rei: ꝛ propter eum finem: vt si dicam. Marcatores tranant maria: spe lucri. hic ablūs spe est causa finalis: et respicit finem lucri. Et propter hanc finalem causam. id est spē lucri. fit illa tranatio maris a marcatoribus. Et respondit questioni: quorsum: aut ad quem finem: vt si dicam quorsum: vel ad quē finem dices hec. Respondeas. Et gratia vt pertensem animum tuum.

Causa materialis cū ablō.

Mobile vel verbum vult causæ materialis
De qua fit quicq̄ sextum sine præpositiuo
Cum qua fit quicq̄ sextum sine præpositiuo.

¶ Nota adiectiua ꝛ ꝑba dictiōis significātis causaz materialē (de qua aliquid fit) regūt ablm̄ cū p̄p̄one: vt hec domus cōstat ex ligno ꝛ lapide. Uirg. Crater ex auro solidi. Regūt etiā dictiones signtes causā materialē (cū qua aliquid fit) ablm̄ sine p̄p̄one: vt paries fit alb⁹/vel dealbatur calce/dom⁹ cōtegitur latere/stramine calamo. Uirg. Congestū cespite culmē. Idem. Uiminibus molliq; paras intexere iunco. Idem. Sectaq; intexunt abiete costas.

Uergilius.
Uirgilius.

Sexto ponetur iuncto sibi præpositō cum
Dictio qua coniunctio, concomitans ve notatur.

¶ Omnis dictio significans p̄iūctionē vel p̄comitantiā ponetur in ablō casu hac prepone cū semp preeunte (authore Ualla) vt suscepi eū cū honore/ tu scribis cū incūditate/loquitur cū affabilitate/fui negotios⁹ cū hospite. Terē. Mirū ni ego turpiter me dedam cū hoc meo decrepito.

Ualla.
Terentius.

Desisto & cesso sextum cum præpositiuo
Poscunt siue modum infinitiuum, vice sexti.

¶ Desisto et cesso postulant ablm̄ cū prepone, vel loco ablī infinitiuum modū/vt desisto vel cesso ab amore/vel amare.

Desisto.
Cesso.

¶ De verbis pro varietate significationis diuerse constructis.

De verbis reciproce p̄structis

VErba reciproca sunt hæc deficit affluo abundo
Et præ se poscunt rectū, post se quoq; sextum
Quem rectū in ternū casum mutare aliquando
Et sextum in rectū structura reciproca possit.

¶ hec verba deficio affluo abūdo sunt verba reciproca: ꝛ regūt ātē se nominatiuū et post se ablm̄: quintūs aliqñ in dtm̄ ꝛ ablūs in ntm̄ p reciprocā cōstructionē cōuerti pōt: vt ego deficio nūmis/ꝛ nūmi deficiūt mihi/ego tffluo diuitiis/ꝛ diuitie affluūt mihi. Colu. li. iij. de vite loquēs. Quū trāstuleris (inqt) de humido in aridū

Columella.

ocum: vide ne pristino alimẽto deficiat. i. careat. Cice. Ser. Sulpi. Opprimor ind̃ q̃ ea solatia mihi deficiũt. De affluo. Plau. in pseu. Atq; adeo vt frumẽto affluam. Ouid. de reme. amo. Affluit incautis desidiosus amor. Terẽ. in phor. Amore abũdas Antipho. Augu. ij. confe. Id furatus sum quod mihi abundat. Abũdo apũd veteres cũ gtõ cõstruitur. Lucilius saty. vj. Quarũ et abũdemus rerũ/et quarũ indigeamus. Non imitandum.

Cicero. Plautus. Ouidius. Terentius. Augustinus. Lucillius.

Deficio quartum rogitat cum desero signat
Quando discedo sextum cum præpositiuo.

¶ Deficio q̃n sigt desero regit actiũ vt apũd Terẽ. Nõ te deficiã. i. nõ desertã. Sed q̃n sigt alicũ ducu discedere (autho. Ual) regit ablm̃ cũ ꝓpõe: vt sabini defecere a romanis. Cice. in Lelio. Difficile est amicitia manere/si a virtute defeceris.

Deficio cũ actõ ⁊ aliq̃n cũ ablatiuo et ꝓpõne. Terentius. Ualla. Cicero.

Prosequor afficio quartũ & sextum sibi poscunt
Et sensum sumunt, ex appositis sibi sextis.

¶ Hec ꝟba psequor afficio regũt actiũ ⁊ ablm̃: ⁊ ex appositis ablis sigta diuersa sortiũtur: vt psequor te amore. i. amo te: psequor te odio. i. odio te. afficio te honore. i. honore te. afficio te vituperio. i. vitupero te. Cice. in Uerrem. Iste iratus hoinem verbis vehementioribus prosequitur. i. insectatur.

Prosequor ⁊ afficio cũ actõ et ablatiuo. Cicero.

Hæc timeo metuo caueo poscunt sibi ternum
Quartum vel sextum cum præposito, veluti quum
Dico tibi timeo: vereor mala ne tbi fiant.
Dicens te timeo, vereor mala ne mihi faxis.
Abs te sed timeo, per te mihi ne mala fiant.

¶ Hec ꝟba timeo metuo ⁊ caueo ꝓ diuersa signdi rõne regũt nũc dtiũ nũc actiũ nũc ablm̃ cũ ꝓpõe: vt cũ dico. Timeo tibi vereor ne tãq̃ amico tibi mala fiãt. Dicens Timeo te vereor ne tãq̃ inimicꝰ mala inferas mihi. Et dicẽs. Timeo abs te. Uereor ne ꝓ te tãq̃ ꝓ aduersariũ mala infrantꝫ mihi. Plau. in au. Auro formidat eudio. Ter. in phor. Et nũc timeo. Idẽ in an. Si illũ relinq̃s/eiꝰ vite timeo. In his exemplis. Timeo auro. et eiꝰ vite intelligas: ne q̃d male fiat. Exẽpla acti. Terẽ. Sin opitulor/eiꝰ minas timeo. hic intelligas: ne mala mihi faciãt. De ablto. Idẽ. hei metui a Chryside. hic intelligas metuo ne mala ꝓ Chrysidem fiãt. Tul. epl'arũ. v A me insidias metuunt. i. ne fiant per me insidie.

Plautus. Terẽ. Terẽ. Idem. Terentius. Tullius.

Auribus intendo signans ausculto reposcit
Quartum: sed pareo signans poscit sibi ternum.
Audio vult solum quartum sensu sibi vtroq;.

¶ Ausculto idẽ q̃d auribꝰ accipio sive audio: regit actiũ. Plau. Tũ illũc missẽ loquẽtẽ auscultabã. Terẽ. Auscultã pauca. Idẽ q̃d obedio regit dtiũ. Idẽ. Pãpiũ ne adiutẽ: ne auscultẽ senẽ. Idẽ i adel. Uin tu hunc senẽ auscultare? ¶ Audio in vtraq; sigtione secũdũ recẽtiores ntiũ solũ poscit. Cic. li. ij. epl'arũ. Si me audias vitabis inimicitias. i. si mihi auscultaueris: i meis ꝟbis audiẽs fueris. Nec aliter dicere/si meis ꝟbis audies. Licet in Capti. Plau. semel dixerit. Haud audiebat dicto. Naz q̃d Plauto verbꝫ licẽti alibertꝰ? Cũ dicit in mustel. Cogites si illũ inseruibis solũ: vbi inseruio cũ actõ solus iũgit. Et ibidẽ dicit. Soluã militẽ ꝓ militi. Sed audiẽs dictio sepe legitur: et hic audiens est nomen: teste Diomede.

Ausculto ⁊ audio aliq̃n cum dtõ/aliq̃n cũ accusatiuo. Plautus. Teren. ⁊ Idem. Cicero. Plautus. Annotatio.

Vult pro promitto recipit ternum quoq; quartum
Pro accipio quartum & sextum cum præpositiuo.

¶ Recipio cũ sumitur pro promitto regit dtiũ ⁊ actiũ: vt nihil recepit tibi/q̃d non reipsa ẽstabo. Q̃n aũt sumit ꝓ accipio regit actiũ et ablm̃ cũ ꝓpõne: vt Iã abs te recepi. Cice. Crasso. Que tibi promitto/at recipio sanctissime esse obseruaturũ Idem. iiij. epistõ. ad Plancum. Binas a re recepi literas.

Cicero. Idem.

Accedo quatuor modis ꝓstruitur.

Accedo addor vult acquirentis sibi ternum
Atq; acquisiti quartum simul ad præeunte
Ternum acquisiti quandoq; dari sibi poscit.
Aduenio quartum sine, vel cum præpositiuo ad.
Quartum quum signat faueo aut assentio poscit.

¶ Accedo quadruplicē hz cōstructionē. Primo sigñs addor siue adiungor regit dtiuū acqrētis: et actiū acqsiti cū prepōne ad preeūte. Terē. in an. Ad hec mala hoc mihi accedit. Scōo: regit aliqñ dtiū acquisiti. Quintilian. Atq; vt accedat doloꝛi meo cumulus. Tertio sigñs aduento/appꝛopinquo: et quasi iuxta eo: regit actiū cū prepōne ad vel sine prepōne. Teren. Accede ad ignem hunc. Uirgil. Uos et scylleā rabiem penitusq; sonantes. Accestis scopulos. Quarto sigñs faueo vel assentio regit dtiū solum: vt accedo sententie tue. i. faueo. Fabi. Nec accedo Celso id est assentioꝛ. Apuleius de asino. Accedis huic fabule.

Terentius. Quintilianus. Terē. Uergilius. Fabius. Apuleius.

Reddo quum facio signat quartum sibi poscit.
Ternum cum quarto quum trado restituo ve.

¶ Reddo sigñs idem quod facio regit actiū Terentiꝰ. Reddam eam tam atraz ꝛc carbo est. Qñq; significat idem qđ trado vel restituo regit dtiū et actiū. Terentiꝰ. Cupio eam abducere: vt eam suis reddam.

Terē.

Impono cū dtō aliqñ cum dtō et actō.

Impono signans fallo ternum sibi solum
Vult, sed pono super ternum quartumq; reposcit
Imponoq; manum, rem perficio notat apte.

¶ Impono sigñs idem qđ fallo regit dtiū solū: vt imposuisti nobis. i. fefellisti. Sed qñ significat supponere regit dtiū et actiū: vt impone mihi quiduis oneris Uirgi. li. iiij. Uidit thuri cremis quum dona imponeret aris. Hieroñ. Quare imposuisti mihi. Quintilia. Fefellit me ingenitus honestis causis glorie amoꝛ: spes tibi perpetue laudis imposuit.

Uergilius. Hieronymus. Quintilianus.

Cōparo cū dtō et actō: aliqñ cū actō et abltō.

Comparo consilio vel emo signans sibi ternum
Cum quarto poscit: quando equiparo rogitabit.
Quartum cum terno vel sextum cum præeunte.
Interdum quartum poscit simul ad præeunte
Constituo, vel compono quartum sibi solum.

¶ Cōparo quadruplicē habet cōstructionē. Primo significat idē qđ cōsilio vl emo et regit dtiū et actiū: vt magnā cōparasti tibi laudem. Cōparui tibi libꝛos. Scōo si ſgt equiparo vel adequo: et regit actiū et dtiū vel abltiū cū prepositione cū: vt comparo Uirgiliū Homero: vel cū Homero. Tertio modo cōstruitur cū actō intercedēte loco datiui. Terentius. Hau. Ne comparandis hic quidē ad illū est. Quarto sigt constituo vel compono et regit solū actiū. Idem in Eunu. Ita me comparez nō peꝛpeti meretricum contumelias. i. constituam me.

Terentius. Idem.

Aequalem facio quum signant æquiparo æquo
Quartum cū terno poscūt. duplicem quoq; quartum
Ad mediante volunt: æqualis sumq; reposcunt
Quartū cum sexto, cum uel sine præpositiuo.

¶ Aequo et equiparo tripliciē habent cōstructionē. Primo quū signt equalē facto regūt actiū et dtiū. Liui. li. iiij. Aequantes eum Romulo. i. equalē facientes eū Romulo. Scōo in eadē significatione geminū regūt actiū intercedente hac ꝓpone ad. Plau. in mostlite. Tum bellatoꝛ Mars aut aliꝰ dicere: neq; equiparare suas virtu

Liuius. Plautus.

tes ad tuas. Unde dicimus.equo domum solo.i.deiſciendo/deſtruēdo/equalez facio.Uirgi. Felix ſi protinus illū/equaſſet nocti indum.i.equalem et continuum fecisset ludit nocti.tam diu ludendo q̄ nox est. Tertio quum significāt equalis sum regūt actīm ꝛ ablīm sine p̄positione vel cum prepositione.Uirgil. Non calamis solū equiparasſed voce magistrū.i.equalis es. Philel.li.xij.epl'arū.hac in te equabo te.vel fortaſſe etiam superabo.

Uirgilius.

Uirgilius.

Philelphus.

Cōmendo ſignans fidei committere poſſit
Quartum cum terno.commendo laudoq; ſignans
Expoſcit binos quartos:ſed apud mediante.

Cōmēdo cū actō ꝛ dtō aliqñ cū duplici actō apō mediante

¶ Cōmendo ſignificans fidei cōmitto regit dtīm et actīm.Uirgi.Sacra ſuos tibi commendat Troia penates.Cice.Sic cū tibi cōmēdo. Significans aliquē laudare regit duos actōs hac prepoſitione apud mediante.Ualla.Commendo te regi.i.committo.Commendo te apud regem.i.laudo.

Uirgillus.
Cicero.
Ualla.

Conduco ſignans proſum poſcit ſibi ternum.
Olim vel quartum cum præpoſito in,ſimul adq;.
Sed quartum poſcit precio cum accipio ſignat.

¶ Cōduco triplicē habet ꝓſtructionē. Primo modo ſigns ꝓſum/vel vtile ſum.regit ſolum dtīm.Colu.li.j.Id minime cōducit agricole.Scōo regit actīm cū in:vl' ad Plau.in capti.vt potiſſimū qō in rē recte conducat tuā/id petam.Idem in eodez. Nam ſi ea memorem q̄ ad ventris victū conducūt mora eſt.Tertio ſigns precio aliquid accipio/aut pro tempore precio mutuor. angl'(to hyre)regit actīm. Cicero Tiro.Ego locum in proximo conduxi.

Columella.
Plautus.
Idem.
Cicero.

Imcumbo ſignans operam do pectore toto.
Ad corpus quado tranſfertur vult ſibi ternum
Atq; animum quartum nunc in nunc ad præeunte:

Incūbo cū dtō aliqñ cuz actō cum ad vel in

¶ Incūbo ſigns alicui rei toto conatu intendo ſiue operā do:ſi ad corp' transfertur regit dtīm.Uirg.Ualidis incumbite remis.Si vero referatur ad animū regit actīm cū in vel ad preeūte.Cice.Ad hec predara ſtudia incūbite.hec Ualla.Cice. li.ix.epl'arū.Ut in rempublicam omni cura incumberes.

Uirgilius.
Cicero.

Voces diuiſas male dico carpere quando,
Signant.& laudo benedico iungito terno.
Litterulis ſacris maledico quum male ſignat
Opto:ſic bene dico precor quando bene ſignat
Nunc conſtructa leges cum terno,nunc quoq; quarto.

Male dico.bene dico cuz dtō

¶ Bene dico diuiſe dictiones ſigntes laudare.male dico ſigntes carpere(vt ſentit Ualla)dtīm regūt. Terē. Neſcis cui male dicis viro.Gelli.de noctibus atticis. Indigniſſimū cum arbitror cui a bonis viris non bene dicatur.Sed in ſacris literis Benedico idem quod bñ precor:et maledico idem quod male precor.Aliqñ cū dtō aliqñ sūt cū actō conſtructa legūtur. Propheta in Pſal.Benedic alia mea domino. Idem.Benedicat nos deus.

Ualla.
Terentius.
Gellius.
Propheta.
Idem.

Opto precor iuncto bene vel male iungito terno,
Quarto deuoueo,cum deprecor execror addas.

Opto/et precor cū bene ꝛ male dtō deuoueo deprecor execror actō iunguntur

¶ Opto ꝛ precor cū bene vel male conūcta regūt dtīm:deuoueo aūt dēpcor execror actīm regūt:vt bene opto vel precor tibi.male opto vel precor tibi.Ouidius. Theſea deuouit:qui te dimittere nollet.Idem ſepe precor mortē. mortem quoq; deprecor idē Saluſtius. Plebs cateline conſilia execrari.

Ouidius.
Saluſtius.

Ternum cum quarto,dono poſcit dare ſignans

Dono ꝓ do cuz actō et dtō.ꝛc.

Quartum cum ſexto quum numero ſignificabit.

¶ Dono ſignificans idem quod do das: regit dtm̃ et actm̃. vt dono tibi munus. qm̃ ſignificat idem quod munero regit actm̃ ⁊ abltm̃. vt dono te munere.

Conuenio poſcit quum congruo ſignificabit

Cõuenio ꝓ congruo dtm̃ et ablatiuũ cũ ꝓpõe ꝓ alloq; actm̃.

Ternum vel ſextum cum præpoſito præeunte.

Inter præiuncto quartum poſcitq; aliquando.

Inq; loco terni quartum petit in præeunte.

Colloquor ac ſignans, quartum poſcit ſibi caſum.

¶ Cõuenio. iiij. modis ꝓſtruitur. Primo ſigñs cõgruo cũ dtõ ⁊ abltõ præeunte cuiꝫ. Cice. v. de finib⁹. hoc mihi cũ fatre cõuenit. Secũdo dtõ ⁊ actõ inter mediante. Iuue. Secus inter ſe cõuenit viſis. Tertio in loco dti petit actm̃ preeũte hac prepõne in. Cice. ꝓ Sexto Roſcio. Non in oẽs arbitros omnia conuenire. Quarto pro alloquor/regit actm̃ ſolũ. Teren. Conueni hominem.

Cicero.
Iuuenalis.
Cicero.
Terẽ.

Conſulo prouideo ſignans ſimul auxiliact

Conſulo.

Vel dare conſilium quartum ternumq; repoſcit.

Interdumq; loco terni quartum in præeunte.

Conſulo conſilium peto ſignans vult ſibi quartum

Atq; ablatiuum cum præpoſito in præeunte.

Conſulo prouideo ſignans genitum ſibi poſcit

Interdum magni paruiq; boni ſimul æqui.

¶ Cõſulo ſigñs idẽ qõ puideo/auxiliot/vel cõſilitũ do: regit actm̃ ⁊ dtm̃: vt hoc tibi cõſulo. i. hoc ꝓſilitũ do. Cice. Cõſule valitudini. i. puide. Et interdũ regit loco dti actm̃ cũ hac prepõne in. Terẽ. Peſſime iſtuc in te atq; in illũ ꝓſulis. Sed cõſulo ſignificãs cõſilitũ peto regit actm̃ ⁊ abltm̃ cũ prepõne de. Salu. Cõſul Albin⁹ ſenatũ de federe cõſulebat. Cõſulo ſigñs puideo regit gtm̃ horũ noũn/magni/paruꝰ/boni/⁊ equi cũ ſili⁹. Terẽ. Quid de me fiat/tu parui conſulis: dũ illi proſis.

Cicero.
Terentius.
Saluſtius.
Teren.

Do tribuo ſignans ternum poſcit quoq; quartum

Do.

Sed mitto ſignans per quem quid mittitur, eius

Vult ternũ. atq; rei miſſæ quartum, ſimul ad quem

Et miſſum quicq̃, quartum petit ad præeunte.

Do das ſigñs idẽ qõ tribuo regit dtm̃ ⁊ actm̃: vt do tibi mun⁹. Sigñs idẽ qõ mitto regit dtm̃ illi⁹ ꝓ quẽ aliquid mittitur: et actm̃ rei miſſe: ⁊ alterũ actm̃ cũ hac prepõne ad: illi⁹ ad quẽ mittit quicq̃: vt do tibi literas ad patrẽ.

Inceſſo aggredior male quenq̃ ſiue laceſſo

Inceſſo.

Aſciſcit quartum, & ſextum ſine præpoſitiuo

Præteritum inceſcit ſed ab incedo ſibi ternum

Vel quartum vult pro inuaſit: quandoq; præeunte in.

Ingruo & ingredior ſignans: ſtruitur ſine caſu.

¶ Inceſſo/is/ceſſi/ceſſitz a ſupino ꝟbi incedo formatũ/ſigñs aggredior male moleſto ad irã concito ſiue laceſſo regit actm̃ et abltm̃ ſine ꝓpõne. Lacta. li. iij. Quid ergo te magiſtra illa vite docuit? an vt potiſſimũ conſulem maledictis inceſſeres eſiq; hoſtem patrie venena: is orationib⁹ faceres? Hieron⁹. Aliquo modo vel aliqñ expugnatur qõ vndiq; inceſſitur. i. impeditur. Sed inceſſit preteritũ ab incedo ꝓ ingredior ſiue inuado/regit aliqñ dtm̃ aliqñ actm̃. Liui⁹. li. j. Timor deinde preſs inceſſit ne ciuitatẽ vis aliqua externa adoriret. Vale. maxi. Nec mihi cũcta com-

Lactantius.
Hieronymus.
Liuius.
Valerius.

plectendi cupido inceſſit. Regit aliqñ actiñ preeunte in. Teren. in And. Quæ noua religio iſthæc in te inceſſit cedo. Aliqñ ſigt ingruo ſiue ingredior et ponit abſolute ſine vllo caſu. Colu. li. iij. Si vero procelle vẽtorum aut turbines inceſſerint: maior pars ad terram defluet. Idẽ li. iij. Et quum autumnus inceſſerit anteq̃ frugus cacumina adurat omnia folia decerpere expediret.

Terentius: Columella: Idem.

Vult ternum ſolum vaco ſignificans operam do,
Atq; loco terni quartum in, ſiue ad præeunte.
Sed careo ſignans ſextum ſine præpoſitiuo.
Sum vacuus ſextum cum præpoſito a præeunte
Eſt ocyum ſignans impersonale vacatq;
Expoſcit ternum caſum præ ſe vice recti.

Vaco p operã do/ſio vacui/ vl eſt vacuum.

¶ Vaco ſex modis conſtruitur. Primo ſigns operã dare: regit ſolũ dtiñ/vt vaco ſtuti. Uale. Statius eſt fauorabili q̃ inuiſe rei/ſe vacare. Secõ loco dti regit actiñ preeunte ad. Seneca. Nõ vaco ad iſtas ineptias. Tertio regit actiñ cũ in. Naſo. j. li. de ponto. In nullũ mea mẽs grãde vacabit op9. Quarto ſignificans careo regit ablt̃m ſine prepõne. Cice. Nullũ eſt tẽpus qõ iuſticia vacare debet. Interdũ ablt̃s ſubauditur. Auguſtin9 li. viij. con. Nõ vacant tempora/nec otioſe volutur p ſenſ9 noſtros. Quinto pro careo/aut vacuus ſum: regit ablt̃m cũ a/vel ab prepõne: p̃ſertim vbi qualitatẽ vel actionẽ ſignificam9: vt vaco a labore. i. nõ laboro vl ſũ vacu9 a labore: Cic. li. vij. epl'arũ. Uacare a culpa magnũ eſt ſolatium. Pli. minor i epl'is Quum a ſcribendo vacaret. Seneca in epl'is. xcviij. Nulla etas vacauit a culpa. Sexto impersonaliter cũ dtõ conſtruitur. Ouidius. Non vacat exiguis rebus adeſſe Joui. i. non eſt ocyum. Aliqñ datiuus ſubticetur. Uirg. Si vacet annales nr̃os volutare laborum.

Cicero: Plinius: Seneca. Ouidius: Uergilius

Reipſa perficio ſignans præſto, exhibeo, do,
Excello, ternum cum quarto vult ſibi iungi.
Pro excello poſcit ternum ſextumq; aliquando.

Præſto

¶ Præſto ſignificans reipſa pficere/exhibere/dare/vel excellere/regit dtiñ ꝛ actiñ. Cicero. Tu talem te nobis p̃ſtare debes vt dignus noſtra cõmendatione videare. Plinius minor. Plura hic mihi p̃ſtitit q̃ parẽtes. Salu. Omnes homines qui ſeſe preſtare ſtudent ceteris animantibus. Regit etiam aliquando ablt̃m. Terẽ. Sapientia longe mihi preſtat.

Cicero: Pli. minor. Saluſtius. Terentius.

Verbero, ſcindo, neco, ſignans cædo ſibi quartum
Expoſcit, ſignat ſed quando locum dare ternum.

Cedo

Cedo ſigns idẽ qõ verbero ſcindo/vl neco poſcit actiñ: vt cedo ſeruũ: cedo ramos/cedo victimã: ſz qñ ſigt dare locũ poſcit dtiñ. Uir. Soli tibi cedit amintas. i. dat locũ

Uirgilius.

Iniuriam vlciſcor ſignans vult vindico quartum.
Criſpus & vt ſcripſit, quartum petit in ſibi iuncto.
Atq; malo tueor quartum & ſextum ad præeunte.
Aſſero quum ſignat quartum vult in præeunte.

Vindico

¶ Vindico (authore Valla) ſignificat vlciſcor q̃ties iniuriã cõtumeliã ve illatã punio: ꝛ regit actiñ: vt hãc iniuriã vindicabo. i. vlciſcar vl punia. Interdũ regit actiñ cũ hac p̃põne in: vt apud Salu. Sepius vindicatũ eſt in eos qui contra imperiũ i hoſtes pugnauerãt. Intecdũ vindico. i. qõ ab iniuria ꝓtumelia ve: ſiue iactura facieẽda degẽdo et tũc regit actiñ et ablt̃m cũ p̃põne. Cicero p marcello. Nobiliſſimã q̃ familiam iã ad paucos redacta pene ab interitu vindicaſti. Idem de ſenectute. ꝛ ẽ ſenect9 natura loquacior: ne ab oib9 eã vitijs vidicare videar. aliqñ ſigt aſſero maxime cũ iũgitur cũ hac noi elbertas vl ſeruit9: ꝛ regit actiñ p̃ũcta hac prepõne in. vnde (vt idem Valla inquit) dicimus vindicare in libertatẽ/ aut i ſeruitutem:

Valla. Saluſtius. Cicero. Idem.

Saluſtius. quaſi aſſerere in libertatē aut in ſeruitutē:non vt quidā volūt vēdicare. Salu. Cōſidero q̄ vite conditio ſit futura/ni nos metipſos in libertatē vindicemus.

Parco. Terē. **Vult parco faueo ternum,pro ſeruoq; quartum.**

¶ Parco ſigns fauere regit dtm̄. Terēti°. Tandē aliquantulū tibi parce. Aliquā-do ſignificat ſeruare(et inde parſimonia)et regit actm̄. Terē. Quod is vnciatim q̄ parſit miſer id vniuerſum arripiet.

Aſpiro.iiij modis conſtruitur **Aſpiro ſignans faueo ternum rogitabit**
Incumbo vel peruenio quartum ad præeunte
Aut in,vel quarti vice vult quandoq; datiuum.

Uergilius Ouidius. Sipontinus. Cicero. Uirgilius. Saluſtius. ¶ Aſpiro ſigns idē qđ faueo/regit dtm̄. Uirg. Aſpirat primo fortuna labori. Ouid. Corpora dij cepti aſpirate meis. Aliq̄n ſigt idem quod incūbo:et quaſi toto ſpiritu intentus ſum:& idē qđ accedo aut pueno: & iſs ſignificationib⁹ regit actm̄ p̄-ūcta hac prepōne ad. Sipontinus. Scipio aſpirat ad conſulatū.i.conſulatū to-to conatu petit. Cice. Nonnūq̄ ad curiā aſpirauit. Aliq̄n regit actm̄ cū in. Uirg. Aſ pirant aure in noctē. Regit etiam loco acti(licet rartus)dtm̄. Saluſti⁹. Si qua ra-tione preclaris magiſtratibus aſpiraſſet.

Adſum. **Adſum ſum pręſens ſextum vult in pręeunte**
Vel ternum,proſum ternum:venio quoq; nullum,

Terentius. Uirgilius. ¶ Adſuz ſigns idē quod preſens ſum regit dtm̄ vel abltm̄: vt affui comitiſs/vel in comitiſs. Signs ,pſum vel auxilior regit ſolū dtm̄. Terē. Uolo adeſſe vobis in hac turba. Signs venio nullū caſum regit. Uirg. Huc ades o formoſe puer.

Abſum. **Diſto,haud ſum præſto,ſextum ſimul a petit abſum.**

Terentius. Cicero. ¶ Abſum ſigns idē qđ diſto vt non ſum preſto regit abltm̄ cū hac prepōne a preeū-te. Teren. q̄ longe abeſt a mari. Cicero. Ego te a nobis abfuiſſe.

Deſum. **Deſum deficio ternum vult deficientis**
Defecti rectum:ni infinitiuus modus obſtet.

Terē. ¶ Deſuz ſigns deficio regit dtm̄ deficiētis/& ntm̄ defecti:vel illi⁹ rei q̄ deficit. Terē. Nihil cū eſt:nihil mihi deeſt tm̄. At ille ntūs aliq̄n vertitur in actm̄ per excluſionē coniūctionis q:vt Nullam rem mihi deeſſe ſpero.

Inſum. Terentius. Quintilianus. **Iſtum vult ternum ſextum ſimul in præeunte.**

¶ Inſuz regit dtm̄ vel abltm̄ cū hac p̄poſitione in p̄eūte. Terē. Seueritas ineſt in vultu. Quintil. Sed naturis ipſis ars inerit.

Interſum præſens ſum,vult ſextum in præeunte.
Aut ternum,interdum quartum vult in ſibi iūcto
Poſt diſto,ſextum poſcit cum præpoſitiuo
Et quartum ad,pro differt vultq; datiuum
Vel quartum præiuncta inter,ſextum aut præeunte a.

Cicero. Idem. Cicero. ¶ Interſum ſigns idē quod preſens ſum regit dtm̄ vel abltm̄ cū hac p̄pōne in p̄tūcta. Cice. li.x. epl̄arū. Si quid in quo intereē neceſſe ſit:nūq̄ deero. Idē. Sepe interſum querelis meorū equalitū. Et aliq̄n regit actm̄ cū hac prepōne in. Cice. in rheto Si quo die Roma iſta cedes facta eſt:ego Athenis eo die fui:intereſſe in cedē non potui. Signs idem quod diſto regit abltm̄ cū prepoſitione a vel ab.vt ab hac vrbe ad mare viginti miliaria interſunt. Significans idem quod differo regit dtm̄. Te

Terē. Cicero. ren. Stulto intelligens quid intereſt. aliq̄n actm̄ cū inter. Cice. Inter hominem et beluam hoc intereſt. Aliquando abltm̄ cum hac prepoſitione a vel ab precunte:vt alter ab altero parum intereſt.

Confero conuenio ſignans quartum ſibi poſcit
Iuncto cum & ſextum:vel quartum inter pręeunte

Aſcribo ſignans, duplicem quartum in mediate.
Comparo vult quartum ternum aut ſextum præeunte.
Cum dono ternum & quartum, vice terni.
Quartum in prꝫeiuncto: prorſum ternū ad quoq; quartum
Me te ſe nos vos illi iunctis notat ire.

¶ Cōfero ſigns ꝓuenio regit actiū ꝛ ablim hac prepōne cū ꝑiūcta: vt cōtulit multa cū eo. Aliqñ actiū cū inter: vt ꝓferebam⁹ multa inter nos. Signs aſcribo regit dupliceꝫ actiū mediante in. Terē. In me omnē confert culpā. Signs ꝓparo regit actiū ꝛ dtiū vel ablim cū hac ꝑpōne cū preeūte: vt ꝓparo te illi vel cū illo. Signs dono regit dtiū ꝛ actiū: vel loco dti actiū cū in: vt ꝓtulit mihi vel i me multa beneficia. Signs prorſum regit dtiū vel actiū cū ad: vt hoc cōfert multis vel ad multa. Quoties tūgit cū me/te/ſe/et nos vos: ſigt ire. Teren. Conferam me ad forum. Terentius.

Effert extollit leuat extra fert ſepelire Effero.
Vult quartum ſignans verto vel tranſfero quartum
Et ſextum iuncto ex. quartum dehinc in præente.

¶ Effero ſigns idē qđ exto regit actiū. Virg. Extulit hec decios marios magnoſqꝫ camillos. Signs leuo vl erigo regit actiū. Idē. Oſtēdit dexterā idē en tell⁹ ꝛ alte extulit. Silr̄ iter ſigns extra fero. Plau. Ne pedē domo efferē. Etiā ſepelio. Lucil. Depugnabunt pro te ipſi ꝛ moriēt ac ſe vltro offerēt. Sed qñ ſignificat ꝙto vel tranſfero vnā linguā ex alia regit actiū ꝛ ablim cū ex: et actiū cū in: vt diu⁹ hieronym⁹ extulit ſacras literas ex greca lingua in latinam. Uergilius. Idem. Plautus. Lucillius.

Defero vult quartum & ternum denuncio ſignans Defero.
Vel prodo, tribuo, aut quartū adiuncto vice terni.
Pro accuſo quartum & genitum ſextum ve repoſcit
Nunc ſine, nunc cum præpoſito petit. affero ſignans
Quartum cum terno: aut iuncta in, quartum vice terni.

¶ Defero quattuor mois ꝓſtruit. Primo ſigns denūcio regit actiū ꝛ dtiū. Cice li. epl'ꝝ Sulpitio. Etqꝫ nec opinati volūtatē tuā plras detuliſſe. Pro tribuo ptinz etiā ad dignitatē/honorē/veneratiōnē/et officiū. Cice. octauio. Que tibi aīqꝫ poſtulares: maiora qꝫ velles: plura qꝫ ſaperes detulit ſenatus. Scđo loco dti regit accuſatiuū cū ad. Idē. Certū eſt hois nomē deferre ad ſenatū. Idē. Trebatio. Uniuerſus ſtudiū meū ad te defero. i. tibi attribuo. Tertio ꝓ accuſo ſiue in accuſatiōnē defero/regit actiū ꝛ gtiū ſine ablim cū vel ſine prepōne: vt defero te furti/furto vel de furto. Corne. Taci. Maieſtatis delat⁹ eſt. i. accuſat⁹ eſt. inde delator cult⁹ accuſator et calūniator. Quarto ſigns affero regit actiū et dtiū. Cicero. Cicero. Idem. Tacitus.

Differo quum ſignat dicto quartum petit inter. Differo.
Præiuncta, aut ſextum cum præpoſito prꝫeunte.
Signans diuulgo diſpono diuido quartum:
Protraho ſed geminos quarto petit in mediante.

¶ Differo ſigns diſto regit actiū cū int. Cice. Unde qđ differat inter nr̄am ꝛ illorū opinionē. et aliqñ ablim cū prepōne: vt heres quanto tēpore parunlus eſt nihil differt a ſeruo. Signs diuulgo regit actiū. Lucil. Laudes cū de me differs ſermonib⁹ iſtas. Silr̄ ꝓ deponere. Virg. Ille etiā ceras in verſum diſtulit vlmos. Silr̄ ꝓ diuido/ſcindo/vel diſſipo. Virg. Atqꝫ arida differt Nubila. Signs ꝓtraho vt in lōgū extēdo regit dupliceꝫ actiū mediante hac prepōne in. Virg. Diſtulit in ſeram cōmiſſa piacula noctem. Cicero. Lucilius. Uirgilius. Uirgilius.

Infert importo concludo immitto notans vult Infero.

Quartum. sed facio contra quartum atq; datiuum

Virgilius. Me, te, se, nos, vos, adiunctis denotat ire.

Seneca. Salustius. Uergilius. ¶ Infero qñ sign importo regit actiñ. Virg. Inferetq; deos latio. Signs cõcludo et quasi in vnũ fero regit actiñ. Seneca. Cũ ijs argumẽtis qõ ꝓposuerat intulisset. Sliter sign summitto ꝛ impono: vt infer huc digitũ. Sz sign facio cõtrarium regit dtiñ ꝛ actiñ. Salu. Iterũ iam patrie bellũ intulit. Et iuctũ cũ me/te/se/nos/ꝛ vos/ significat ire. Virg. Infert se septus nebula.

Offero. Quartum cum terno vult offert immolo signans

Obuio. pollicior, sic porrigo do quoq; sponte.

Justinus. Uirgilius. Idem. Lucillius. ¶ Offero sign immolo vl sacrifico regit dtiñ cũ actõ: vnde Deo primitias frugũ offerim⁹. Etiã sign polliceor. Justi. Cũ ei auxilio obtulisset. Et sign obuio/ꝛ hoc nisi cũ me/te/se/nos/ aut vos. Virg. Qui se venientib⁹ vltro Offert. Itez sign porrigo vel obiicio bonũ vel malũ. Virg. Strictã actẽ venientib⁹ offert. Significat etiã do spõte. Lucil. homines ipsi hanc sibi molestiam obtulerunt.

Perfero cum signat patior quartm sibi poscit.

Apporto quartum & ternum, vel sub vice terni

Altrum deposcit quartum simul ad præeunte.

Hieronymus. ¶ Perfero significans patior regit actiñ: vt pertuli multa incõmoda. Significans apporto regit actiñ ꝛ dtiñ. Hieron. Frater Ambrosius ma munuscula perferens detulit simul ꝛ suauissimas literas.

Pro narro reddo refero quartum atq; datiuum.

Refero. Vult solum renouo reuocoq; recenseo quartum

Conuerto ascribo duplicem quartum in mediante.

Pono inconsultum vel quando reporto notabit,

Tunc geminos quartos simul ad mediante reposcit.

Virgilius. Idem. Uirgilius. Uirgilius. Suetonius. Quintilianus. Euado. ¶ Refero sign narro vl reddo regit dtiñ ꝛ actiñ. Virg. Referas hec ꝛ nũcius ibis Pelide. Idez. O mihi ꝑteritos referat si Jupiter annos. Sign renouo ꝛ ꝙsi rursꝰ fero regit solũ actiñ. Virgi. Retulit ꝛ ꝑscos docuit celebrare penates. Silr reuoco Idẽ. Ille pedẽ referẽs ꝛ iutilis atq; ligat⁹. Silr recẽseo. Idẽ. Cogere donec oues stabulis numerũq; referre iussit. Sign ꝙuerso aut scribo regit duplicẽ actiñ in mediate. Virg. Multa varius q; labor mutabilis eui: retulit in meli⁹. Silr ascribo. Sueto. Et in deoꝝ numerũ hũc retulit. Sign reporto regit duplicẽ actiñ ad mediãte. Quinti. Ad patrẽ arma nõ retulit. Sign in ꝙsulationẽ pono: regit dnplicẽ actiñ/ ad mediante. Idẽ. Rẽ ad matrẽ retulit nõ cõsuluit ꝑpinquos.

Euado, emergo signans similes sibi nectit

Casus, peruenio quartum ad siue in, præeunte.

Transeo vult quartum aut sextum cum præpositiuo

Cicero. Uirgilius. Idem. Uirgilius. ¶ Euado sign idẽ qõ emergo fio vl ꝑduco sil'es sibi cõnectit casꝰ: vt ille euasit vir doctꝰ. Cice. An verebare ne nõ putarem⁹ illũ natura potuisse impũ euadere. Sign id qõ pueuto/ascẽdo: vl ad difficultatẽ venio regit actiñ hac prepõne ad vl in. Virg. Euado ad summi fastidia culminis. Idẽ. Sz reuocare gradũ superasq; euadere ad aures hoc opus hoc labor est. In portũ quietis tandẽ euasit. Significãs id qõ trãseo/exigo vel effugio regit actiñ siue abltiñ cũ ꝓpõne. Virg. Euaditq; celeri pã irremeabilis vnde. Euasi manus/vel emanibus eorum.

Gratulor cũ dat. uo/aut actõ/ cũ prepõne. Me lætum testor signans poscit sibi ternum

Gratulor & quartum aut sextum cum præpositiuo,

Quando deo iunctum est vel dijs ternum sibi solum.

Postulat & signat vel supplico siue ago grates.

Signat idem grator structuram poscit eandem.

¶ Gratulor qđ est verbis testor me letari felicitate alteri⁹/apđ eũ ipsum qui affectus est felicitate: aliqñ apud me ipsum ob meã felicitatẽ/regit dtm̃ et actm̃ vl' ablt̃m cũ prepõne propter preiũcta. Ualla. Gratulor tibi ob tuã pturã adeptã. Gratulor manibus meis qbus vt te cõtingerẽ datũ est. Quinti. Non efficiet tñ infandum pñtis reatus/indignũq; discrimẽ: vt misera puella nõ gratuletur sibi quod ipam pauper accusare tam potest. Poete nõnũq; ptereũt dtm̃: vtiq; quñ fuerit pronomẽ Ouidi⁹ in epl'is. Gratulor echalam titulis accedere nostris supplere potest: mihi tibi/vel nobis. Et interdũ etiam oratores. Quin in pastu. cadauerũ. Gratulemur q⁹ nulla ciuitas tam fame laborat subintelligẽ nobis. Aliqñ gratulor significat id qđ agere gratias vel supplicare: sed non fere nisi deo/vel dijs. In eadem significatione accipitur grator: sed poeticum hystoricumq; est. Uirgi. Inueni Germana viam/gratare sorori. Et eandem congratulor postulat. Hoc preceptum tam Uallẽ/q; Sipontinum est.

Ualla. Quintilianus Ouidius. Quintilianus Uirgilius.

Intueor signans animaduerto dato quarto.

Punio sed signans quartum vult in præeunte.

Intueor. Sipontinus. Plautus. Sellius.

¶ Animaduerto sigñs id qđ intueor vel ꝓsidero (authore Sipontino) requirit actm̃ sine prepõe. Plau. Animaduerto horiz subalbidũ tremulũ. Aliqñ significat punio: sed significãter animaduertere/est ei⁹: qui in alterũ habet potestatem ordine acrite. Hoc est cũ animaduersione punire: et postulat actm̃ cũ in. Sell. Uerebãt ne nimia ira percitus in cũ grauius animaduerteret.

¶ De regulis prius omissis.

In muro, ad murum, dicas vel muro hic adhæret

Ap(q;)propinquo vrbi, dicas vrbem vel ad vrbem.

Apuleius. Ouidius. Plautus. Cesar. Hircius.

¶ Adhereo regit dtm̃. Apul. viij. Castris adherẽs. Regit etiã abltm̃ cũ in. Ouid. meta. iiij. Inuictoq; in corpore adherẽt. Aliqñ actm̃ cũ ad. Plau. in penu. Ne ad fundas visus adheresceret. Appropinquo itidem vbi: vrbem/et ad vrbem. Ces. iiij. de bel. Gal. Quum appropinquarent Britannie. Hirci⁹ de bel. Aphri. v. Donec ad ipsas portas et muros appropinquaret. Idem sine prepositione dixit. Quum portum appropinquassent.

Concedo meritis tibi, concedo quoq; fato.

Confido ternum personæ, sextum alias vult.

Sillius. Salustius. Cesar.

¶ Cõcedo tibi meritis. i. suz inferior ⁊ indignior te meritis. Sil. Meritis nõ cõcesserе Camillo. Cõcedo fato vl' nature. i. morior. Salu. in Jugur. Pater vti necesse erat cõcessit nature. Cõfido tibi. cõfido virtute militũ. Ce. l'. uj. de bel. ciui. Cui maxime cõfidebat. Idẽ. iij. de bel. Gal. Natura loci cõfidebant.

Te, tibi, vel tecum queror, inuenies vel apud te.

Soluo tibi nummos. sic & te a carcere soluo.

Uirgilius. Iuuenalis. Naso. Terentius. Plautus. Uirgilius. Plinius.

¶ Queror te/tibi/vel tecũ: inuenies ꝓ apud te. Uirg. Dñ queror et diuos. Iuuenalis satyr. vj. Nec quereris patri. Naso meta. j. Cũ Ioue visa querе. ¶ Soluo tibi nummos/⁊ soluo te a carcere: dicimus. Teren. Summũ preciũ quod habui psolui tibi. Plau. in An. Nam noctu soluta est nauis nostra e portu persico. Uirg. vij. Solutis crinales vittas capite. i. a capite.

Tempero ꝓ moderor vult ternũ, pro ordino sædo.

Vult quartum. abstineo sextum cum præpositiuo,

Cicero.

¶ Tempero ꝓ moderor: cohibeo siue contraho regit dtm̃. Plini. viij. epl'arũ. Tẽperare mihi non possum. Plau. in rudẽ. Linguetempera. Pro ordino sedo aut aliquã rem ordine ⁊ moderamine tracto: regit accusatiuum ⁊ ablatiuum sine prepositione. Cicero in Tusculanarũ questionum. iiij. Rem vero publicam nostri maiores

certe melioribus tẽptauerũt ꝛ institutis ꝛ legibus. Unde dicim⁹. Tẽpero vinũ aq̃ adhibita. Tempero iram. ꝛ sedo et mitigo animum. Tempero ferruz flammis ictibus. Uirgilius. ſ. Enei. Ille regit dictis animos et temperat iras. Hyeron. Sic narrationis ſtylum temperabo. vt non alia dicam. Et in Eccleſiaſti. Calamum tẽperaui. Significans abſtineo regit abltñ cum prepoſitione. Uirgi. Quis talia fãdo Temperet a lachrymis.

Uirgilius. Hieronymus. Uirgilius.

¶ De conſtſtructione verborum impersonalium.

Impſonal. gtñ regentia.

Est refert ſic inter (q;) eſt quũ eſt vtile ſignant
Vel ſpectat genitum poſcunt horum genitiuis
Exceptis ego, nos, tu, voſq;, ſui, vice quorum
Poſſeſſiuorũ ſextos poſcunt muliebris.
Refert inter (&) eſt, cuia aut cuius dabis iſtis
Eſt neutrum veſtrumq; meumq; tuumq; ſuum dic
Officium ſupple. reliquis eſt ſed genitum vult.

¶ hec ẏba impſonalia eſt/intereſt/refert: qñ vel eſt vtile vel ſpectat ſignificãt/regũt' gtñ caſuz oim caſualiũ. Exceptis gtis hoꝝ ꝓnoim ego/nos/tu/vos/ꝛ ſui loco q̃rũ ſumẽd⁹ eſt abltũs caſ⁹ feminei gñis ſuorũ poſſeſſiuorũ: ꝛ abltũs hui⁹ nois cui⁹/a/ũ. hoc impſonale eſt licet regat gtñ oim caſualiũ. refugit tñ hos gtos mei/tui/ſui. ꝛc. Similiter hos abltos mea/tua/ſua. ꝛc. Cũ his tñ noſtrus iungitur. Eſt meũ/tuũ/ſuuz ꝛc. ſupple officium: ſed reliquis gtñ poſcit. Terẽt. hoc patrum eſt. Cice. Parmagni intereſt quo tpe he litere reddãtur. Terẽ. Mea nihil refert dum potiar. Cicero. Scio quid mea interſit quid autẽ vtriuſq; noſtrum.

Terentius. Cicero. Terentius. Cicero.

Annotatio.

Interdum fiunt hęc perſonalia præ ſe
Et poſcunt rectum, poſt ſe caſus & eoſdem
Quę regere aſſoleant impersonalia facta.

¶ Interdum vero hec vbrba intereſt/refert/ et eſt fiunt perſonalia et regunt ante ſe ntñ caſũ: ꝛ poſt ſe eoſdẽ caſus quos regebãt i impersonalia. Cicero ad Curionẽ. Si quid eſſet quod noſtra aut eorũ intereſſet. Terẽ. hoc patrũ eſt conſuefacere filium ſuum ſponte recte facere.

Cicero. Terentius.

¶ Annotatio.

Eſt in rem noſtram. aut in re noſtra. vel vtriq;.

¶ hoc ẏbũ eſt impſonale licet nõ tũgatur cũ abltis mea/tua/ſua. ꝛc. Aliqñ tñ dicim⁹: ꝛ latine q̃dẽ/in re tua eſt/in re mea/et hmõi in re vtriq;. Similiter in rẽ tuã meã veſtrã eſt/in rem eſt Bacchidis. Authoritas Terent. in An. Si in re eſt vtriq; vt ſi at: accerſi iube. Plau. Uenias nec ne nihil in re eſt mea. Per actñ. Plau. in amphi Nũciẽ que maxime in rẽ veſtrã cõmunẽ ſtent. Idẽ in aulu. In rẽ tuã eſt. Terẽ. in hecyra. Dij Deeq; faxint ſi in rẽ eſt Bacchidis. Liui⁹. xxvij. Imperat que in rẽ ſunt. Salu. Tũ in rẽ forte credẽs vniuerſos appellare.

Terentius. Plautus. Teren. Liuius. Saluſtius.

Impſona. dtñ regentia.

Hęc ternum poſcunt impersonalia conſtat
Accidit atq; placet licet & libet obtigit atq;
Congruit euenit & contingit ſufficietq;
Conuenit incumbit vacat expedit addito pręſtat
Obuenit atq; liquet patet ijs ẏſu ẏenit adde.

Hęc fieri interdum vel personalia poscunt,
Et præ se rectum, post se rogitatq; datiuum.

¶ Hec impersonalia superius dicta regunt post se dtm: et aliquando fiunt etiaz p sonalia et regunt ante se ntm/et post se datuū. vt hoc mali accidit mihi. Terent. Nescis quid mihi obtigerit.

Terentius.

Hęc sextum benefit malefit satis(&)fit agentem
Præ se deposcunt cum ptæpositio pręeunte.
Et post se ternum inugi poscunt patientem.

Impersonalia dtm ꝛ abltm regentia.

¶ Hec impersonalia benefit/et malefit/et satisfit poscũt ante se abltm cũ prepositi one agentem et post se dtm patientẽ: vt abs te benefit mihi. Cicero. Uideatis veli quomodo satisfiat ei.

Cicero.

His præsit patiens: quum impersonalia fiunt.
Quartus: delectat, iuuat, atq; decet, vel oportet
Præterit, atq; latet, fugit, haud capit, addito fallit,
Post se infinitū modūq; anteriora reposcunt.
Interdum fiunt hęc personalia rectum
Et præ se poscunt post se quartum quoq; iungi.

Impersonalia actm regẽtia,

¶ Hec impsonalia delectat/iuuat/decet/oportet: sic hec ptērit/latet/fugit/non ca pit/ꝛ fallit poscũt añ se actm casum patientẽ. Et hec quattuor anteriora delectat iuuat/decet/oportet/infinitiuū post se postulant: vt me delectat/iuuat/decet/opor tet scribere. Reliqua infinitiuū refugiũt: vt me preterit/latet/fugit/nõ capit/fallit ꝺd agam: ꝛ sigñt idẽ quod ignoro/vel sum immemor. Interdū tm hec oia psonalia fieri possunt ꝛ regũt añ se ntm ꝛ post se actm: vt lectio delectat me. Tue lre me dele ctant. Virg. Non oẽs arbuste iuuãt. Ouid. Ista decẽt humeros gestamina nostros Ter. Que assolẽt queq; oportẽt signa oia ad salutẽ hui⁹ esse video. Ei⁹ dicta me fu giũt. Hec impersonalia iuuat/decet/latet/delectat/ꝛ oportet regũt ante actm loco nti: et post se infinitiuū modū: vt iuuat legere. Terenti⁹. Facis vt te decet. Idẽ. Id nos facere oportet.

Uergilius. Ouidius. Terentius. Idem.

Pœnitet & tedet miseretq; pudetq; pigetq;
Hæc quartum patientis habent genitum vel agentis,
Infinitiuumq; modum geniti voce poscunt.

Impsona. actm et gtm regẽtia.

¶ Hec quinq; impsonalia actiue vocis penitz/tedet/miseret/pudet/ꝛ piget/regũt actm patiẽtis rei/ꝛ gtm agẽtis: vt penitet me peccati. Tedet me vite. Miserz me tue calamitatis. Pudet illũ facti. Piget eũ laboris. Cicer. in Cato. Cum igitur si ad centesimũ annũ/senectus eũ sue peniteret. Hieronym. in Iob. Tedet me vite mee. Cice. Miseret me infelicitatis familie. Ter. in Adel. Fratris me quidẽ pudz pigetq;. Aliqñ hec verba regũt infinitiuum modum. Cice. Penitet defendere. Fa bius. Penitet respicere plura testimonia.

Cicero. Hieronymus. Cicero. Terentius. Cicero. Terẽ. Cicero. Fabius.

¶ Annotatio.

Dis vel pertædet miserescit vel miseretur
Cum primitiuis casus poscunt vel eosdem.
Pœnitet est lectũ cũ sexto de pręeunte
Atq; pudet sexto. pertæsum olimq; datiuo:
Cum geminis quartis miseret quandoq; repertum.

¶ Distedet/ꝛ pertedet/miserescit. ꝛ miseretur impersonalia habent eandẽ cõstru ctionẽ quã sua primitiua. Plautus in amphi. Tu me neq; domi distedeat. Corne.

Gellius. nepos in vita atti. Nusq̃ suscepti operis eũ ptesum est. Gelli. li. xxv. ca. xx. Matrio
Terentius. nij cũ ptedebat. Ter. Tenũc inopis miserecat mei. Miseretur passiue vocis mutu
Cicero. tur etiã impsonale. Cice. pligario. Fratrũ p fratris salute peccantiũ vos miseretur.
Crassus. Crassus. Neq̃ min⁹ vri q̃ mei miseretur. Hic impersonale esse Calepin⁹ asse
Calepinus. rit. Penitet legitur (licet raro) cũ ablõ/ꝛ de prepositione. Sueto. in Clau. Penitẽs
Suetonius. Penitentis de matrimonio Agrippine. Legitur etiam pudet cũ ablõ sine prepõ
Plautus. ne apũd. Plau. in bac. Neq̃ me neq̃ te tuis puditũ est factis q̃ facis: nõ imitandus.
Bracchus. Pertesum etiam olim dtõ apud vetustissimos. Bracch⁹ in Luci. Metellũ. Usq̃ adeo
Suetonius. mihi pertesum esse. Dicimus recte: pertesus ignauiam. figurate: qz hic pertesus est
Teren. nomen. Sueto. in Cesa. Et quasi pertesus ignauiã suã. Miseret impersonale cũ du
Idem. plici actõ legitur. Ter. in Heau. Ita me dij ament: vt nõ medemini vicem miseret
Gellius. Ter. dicit. Non te hec pudent. Gel. li. j. ca. ij. Verbisq̃ eius defatigati pertedunisset
Idem. Idem alibi. Id pentet. Olim etiam personalia erant penitet/tedet/miseret/pigeo. In sacris legitur penitet et peniteor. vt in Ecclesiastico. Fili sine consilio nihil
Scripturs. facias/et post factũ nõ penitebis. Et in acti. Aposto. Penitemini igitur et conuertimini et deleantur peccata vestra.

Desinit & debet solet incipit atq; potest vult
Infinitiuus quando modus additur illis.
Impersonalis, tum impersonalia fiunt
Infinitiui sibi structuramq; exposcunt
Quod si iungatur personalis modus illis
Infinitiuus, tunc personalia fiunt,

¶ Hec verba desinit/debet/solet/incipit/potest/ꝛ vult; iuncta infinitiuis impsonalibus sunt impsonalia: ꝛ eorũ infinitiuorũ ꝓstructionẽ poscũt. vt Me incipit tedere vitulie. mihi desinit placere. te debet penitere facti. illum solet tedere laborũ. me incipit tedere facti. Quod si infinitiuus personalibus iungatur personalia efficiunt. vt ego desino indulgere delicijs.

Impsonalia actiũ cũ adregentia.

Pertinet & spectat simul attinet ad prẽeunte,
Quartum deposcunt impersonalia post se.
Nonnũq̃ fiunt hec personalia: rectum
Et prẽ se poscunt post se quartum ad prẽeunte

¶ Penitet/spectat/ꝛ attinet/regũt p⁹ se actiũ casiz cũ prepõne ad pẽunte ꝛ nunq̃ dtiũ. vt attinet ad te isthec curare. Ter. Nihil ad me attinet. Cicero ad Her. Que mihi in mẽtẽ veniebãt queq̃ ad te pertinere arbitrabar/existimaui me ad te scribere oportere. Et nonnunq̃ hec sunt personalia ꝛ regũt ante se ntiũ casum: et post se actiũ cũ ad. Ter. Ea cures que nihil ad te attinent.

Terentius.
Cicero.
Terẽ.

Impsonal. passiue vocis dtiũ vel abltiũ regẽtia tã añ se q̃ post se.

Sextum prẽpositio prẽiuncto siue datiuum
Prẽ se verba petunt impersonalia vocis.
Passiuæ, & post se quẽdam quandoq; datiuum:
Aut ablatiuum cum prẽpositio prẽeunte.
Hos modo deposcant sua personalia casus.
Et sine casu vllo constant quandoq; solute.

¶ Verba impersonalia passiue vocis regũt ante se abltiũ casum cũ ppõne. vel loco ablatiui dtiũ (authore Sulpitio) vt a me vel mihi statur. Regũt etiaz interdũ post se dtiũ vel abltiũ cũ prepõne/si eorũ impsonalia hos casus regant vt a me vel mihi seruitur tibi. Martialis. Non bene crede mihi seruo seruitur amico. a me vt mihi auditur abste. A me statur in foro. Et a me vel mihi interdictum est aqua ꝛ igni. Et aliquando sine casu absolute ponuntur. Terentius. Quoniam nemini obtrudi

Martialis.

potest/itur ad me. Terentius. Quid agitur statur.

Terentius. Impsonale passiue vocꝭ absolute positum.

A multis actis fieri quum significatur
Atq; ignoratur multi, tunc sumere vocis
Passiuæ debes impersonale venuste.

¶ Qñ aliqnis actus significatur a multis fieri: ⁊ ignorãt illi multi: tunc sumendũ est impersonale passiue vocis. Hora. Illiacos intra muros pugnatur et extra. Uirgilius. Itur in antiquam syluam. Ouidi⁹. Uiuitur exraptu non hospes ab hospite tutus. Teren. Est ne (vt fertur) founa?

Horatius. Uirgilius. Ouidius. Terentius.

Quartum infinitus prę te modus expetit addi,
Atq; sui verbi casus post se petit omnes.
Impersonalis tamen infinitus habebit.
Præ se & post se omnes casus quos vult sibi verbum.

Infinitiuꝰ infinitiuus regit actñ ab se.

¶ Infinitiuꝰ modꝰ regit añ se actñ casuꝫ. ⁊ pꝰ se vult oñes casus quos ℣bũ a quo deducit. Ter. Nũc me hospitẽ lites sequi/cꝫ hic mihi fit facile aliorũ exẽpla cõmouet. Infinitiuꝰ tñ impersonalũ regit ante se ⁊ post se eos casus quos ℣ba a quibus deducitur: vt a me satisfactũ nõ esse tibi perdolet animo.

Verba soluta isthęc impersonalia dicas
Fulminat & ningit pluit & tonat atq; coruscat
Grandinat atq; gelat noctescit iungę diescit.
Addas lucescit tempescit diliculascit
Horum dant aliqui rectum (quandoq;) quibusdam,
Et quartum, sextoq; pluit sic Liuius addit.

Impersonalia absoluta posita

¶ Hec verba impersonalia fulminat ningit pluit tonat coruscat grandinat gelascit noctescit diescit tempescit ⁊ diliculascit dicũtur absoluta: hoc sine suppositio et appositio constare per se possunt. Adiungunt tñ aliqui ntrũ quibusdam istorũ ⁊ etiam actñ. Sulpi. Iuppiter pluit lapides. fulminat turres. grandinat segetes. Ual. Licet nunc dicamus: deus pluit carnem/pluit manna/pluit escam. Prophe: Pluit super peccatores laqueos ignis. Stati. in Thebaide. Saxa pluũt. Liuius. Nũcia tum est in Albano lapides pluisse.

Sulpitius. Ualla. Propheta. Statius. Liuius.

¶ De subauditione nominatiui & verbi,

Verborum primę persone siue secundę
Exprimitur rectus raro at plerumq; tacetur
Ni discretio, vel cum significantia fiat,

Uerba prime ⁊ secũde persone q̃ nõ egẽt utõ ex presso.

¶ Cũ verbis prime aut secũde psone raríssime exprimit ntũs: sed vtplurimũ retticetur: qr hmõi ntũs est certꝰ: qualis ego/nos/tu/⁊ vos. nisi ad discretionẽ vel significantiã denotandã. Est aũt discretio quũ actũs ℣bi attribuitur alicui cũ discretione et exclusione aliorũ; vt ego id effeci: quasi dicerẽ nullꝰ alius. Uirg. Tu mihi qõ cũqꝫ hoc regni: tu sceptra Iouẽqꝫ cõsilias. Tu. quasi diceret ⁊ nõ alius. Significatio est quũ actus ℣bi attribuitur alicui cũ excellẽtia. Uirg. Ast ego que diuũ incedo regina: Iouisqꝫ et soror et cõiunx/vna cum gẽte tot annos Bella gero. hec Iuno/paulo ante cõquerẽs se victam a Troianis dixit. Pallas ne eruere classem argiuũ potuit/ast ego: quasi diceret/q̃ excellentior sum Pallade hostes superare nequeo. Et hꝰ modi nti cum quadam arrogantia proferuntur.

Uirgilius

Verborum ad solos homines quorum attinet actus
Exprimitur rectus raro at plęrumq; tacetur
Post propria authorum nonnunq̃ verba tacentur

Uerba ad actꝰ humanos spectantia non habẽt ntũ expũ.

¶ Cū ꝟbis quoꝝ actꝰ ad ſolos hoies attinet rariſſime exprimit ntūs ſmmo reticet vt plurimū: vt aiūt/ferūt/dicūt/aſſerūt/inquūt. ⁊c. in his ⁊ ſilibꝰ ſubaudit hoies Et rurſus poſt propria noia authoꝝ ipſa ꝟba nonūqꝫ reticent: vt vnde Boetius. de quo Virgilius. ſubauditur dicit/loquitur/ſcribit. ⁊c.

¶ De conſtructione nominum locorum.

Quę perſtare loco deſignant omnia verbo
Poſt ſe coniungi ſextum, quartum ve repoſcunt
Pro vario ſenſu coniuncto prępoſitiua.

¶ Oīa ꝟba ſignia pmanētia in loco regūt ablūm vel actūm pīūcta (p varietate ſenſus) ꝓpōne. Ter. Audini eū eſſe in Aſia. Idē. apō foꝝ e Mauo audiui. Is eiecꝰ eſt apud Andrū inſulā. Et ad hoc p̄ceptū reduci poſſunt fere oēs ꝓpōnes: vt fui cuꝫ patre vel apud patrē. Habito ante eis/citra/poſt/vltra/ſecus/iuxta foꝝ. Cōſtituti ſunt vigiles circa/extra/intra muros vrbis: p̄tra incurſionē hoſtiū. Solus habitat abſqꝫ/procul/a cōmunitate vicinoꝝ.

Ter. Idem.

Vrbis vel pagi proprium ſi verba ſequantur
Quę perſtare loco ſignant pone in genitiuo
Aduerbii in more: ſi primę ſiue ſecundę
Flexurę fuerit, ſic ſingulari variatum:
Sin ternæ fuerint numeri tantumq; ſecundi
Pro libito in terno, vel ſexto rite locentur.

propria noia loco ꝓ poſt verba ꝑſtare in loco ſignificantia.

¶ Propria noia vrbiū vl pagoꝝ ſi ſequantur verba ſignia pſiſtere in loco: ſi pme aut ſecunde declinationis fuerint: ⁊ ſingulari tātū declinata in gtō caſu aduerbialiter ponentur: vt Padue ⁊ Mediolani fui. Saluſtius. Hec vbi Rome cōperta ſūt. Teren. Ea habitabat Rhodi. Sin tertie declinationis fuerint ⁊ pluraliter tantū declinata in dtō aduerbialiter ponent: aut ablō elegantius tamen ſecūdū Seruium in dtō. ¶ Authoritas de dtō. Gelli. Socrates Athenis damnatus eſt. Suetonius. Cētulꝰ getuleꝰ Tyburi genitū ſcripſit. Plinꝰ. Quum ſpectare antiqui moris ſupplicū Tyburi concupiſceret. Apu. in flo. Igitur nemo Carthagini proconſuluꝫ diutiꝰ fuit. Plau. in Ciſt. Fuere Syciont iā diu dionyſia. Cice. xvij. ad atticū. Cōuento Antonio Tyburi. In eodē. Sextū nūciauit cū vna ſolū legione fuiſſe Cartagini. Idez pro lege agraria. Arbitatur Corinthi et Carthagini non deforе qui illa reſtituerent. hic diuerſi caſus copulantur: quia regimē variatur. Liui. v. Neglectum Aururi preſidiuꝫ. ¶ De ablō authoritas. Cicero de ſene. Lacedemone eſſe honeſtiſſimum domicilium ſenectutis. Idem. iij. de na. deo. Sepultus eſſe dicit lacedemone. Pompe. ad Cice. li. viij. ad atti. Partim Sulmone collocauit. Sueton. in Aug. Tarracone inijt. Plau. xxviij. ca. x. Effectū eſt Syracuſis primū. Deide in Grecia. Ceſar. vij. de bel. gal. Ipſa Bibracte hyemare ꝓſtituit. Plinꝰ. ix. ca viij. Puerum Alexander magnus Babylone Neptuni ſacerdotio p̄fecit. Idez. xiij. ca. xvij. Babylone ſeritur. Juſtinus libro qnto. Nunciatur Lacedemone, ī bello Athenienſis exarſiſſe. Liuius. Nati Carthagine/ſed oriundi a Syracuſis. Idez. Crotone nec conſilium vnum inter populos erat nec voluntas idem morari Carthagine ſtatuerat. Idem. Nunciatum Fruſonie infantem natum quadrimo parem: et conſilium de iſs Carthagine erat. cum multis aliis id genus. Ex tot et tantis teſtimoniis colligere potes non minus elegantеr per ablatiuum (pace Seruij) q̄ per datiuum loqui licere.

Sa'uſtius: Terē.

De dtō exem. Gellius. Suetonius. Plinius. Apuleius. Plautus. Cicero. Annotatio. De ablatiuo. Cicero. Pompeius. Suetonius. Plautus. Ceſar. Plinius. Juſtinus. Liuius. Idem.

¶ Annotatio.

Nuncio Rome et Romam.

¶ Rome ⁊ Romam nunciatur. Utroq; modo authores diriſſe leges. Sed per actū dictum quoties motus latitās intelligitur in hoc verbo nūcio. Liuius li. v. Rome eſt nunciatum lapidibus pluiſſe. hic non eſt motus. Idem li. iiij. Romam nunc nūciat. Idem li. j. Hec nunciant domum Albani. Hic intelligitur motus: qui fit in nūciando. Similiter habito Rome ⁊ Romā recte dī. In gtō per preceptū predictum

Habito Rome et Romam.

superi⁹ per actiñ: qz habitat regit actiñ. Cice. p Roscio. Ruri semper habitãt. Teren. Ea habitabat Rhodi. Uarro. Hoc modo antiquos secundis rebus. Cumas habitasse. Itẽ Cice. dixit. Domo me contineo. pro in domo. Justin⁹ li. vj. Cypro exulabat. i. in Cypro. Ouid. Sustinet inuidis tristia signa domo. i. in domo. Illõ Uirg. Non lybie nõ ante tyro despectus hiarbas. Serui⁹ (quãq; dicat tyro/p in Tyro) errat. Nam illud tyro non est ablatiui casus/sed datiui. et regitur a despectus p copulatiuaq; connunctionem. et est sensus. hiarbas est despectus Lybie et Tyro. .i. a Lybia/et a Tyro.

Cicero. Terentius. Cicero. Justiñ Ouidius. Uergilius Seruius.

Post se verba petunt quartum in siue ad præeũte
Ad loca quæ motum signant quem sæpe poæte
In ternum mutant græcorum more licenter
Iuncta ad vel in seruãt structurã plurima eandem.

¶ Uerba signtia motũ ad locũ regũt post se actiñ casum preeunte hac prepõne ad vel in. Et interdũ versus postposita: vt eo ad forũ/in forũ/ vel forũ versus proficiscor in Galliam. Teren. In Asiam profectus est. Similiter construũtur verba cõposita cũ ad et in. vt ad littus applicuit. Infero merces in Italiam.

Uerba signtia motũ ad locum.

Terentius.

¶ Annotatio.

¶ Uerba signtia motũ ad locũ/composita cũ ad/aut in: regũt actiñ cum ad vel in preeunte. Teren. Si illum potest ad nequitiã adducere. Lactan. li. iiij. Adigerũt principes suos in furorẽ. Cicero. Nondum auditum erat te ad Italiam aduẽtare Plinius. At in agrũ volaterũ palumbiũ vis e mari quotãnis aduolat. Idem li. x Plateas nominatur aduolans ad eas que se in mari mergunt.

Composita cũ ad vel in. Terentius. Cicero. Plinius. Idem.

¶ Alia annotatio.

¶ Poete nonnũq; hũc actiñ mutãt in dtiñ metri causa. Uirgi. Jd clamor celo. i. ad celum. Idem. Et tandẽ euboicis Cumarũ allabimur oris. i. ad oras. Idem Eneas primo. Lybies appellatur oris. i. ad oras. Idem. Inferretq; deos latio genus vnde latinũ. i latini. Ouiñ. Hac iter est superis. i. ad superos.

Dtiñs casus loco acti/poetica locutio.

Vrbis vel pagi proprium si verba sequatur
Ad loca quæ motum signant, id ponito quarto
Aduerbi in morem, & cum præpositiuo aliquando.

¶ Propria noia vrbiũ vel pagorũ si sequãtur verba signtia motum ad locũ in actõ casu aduerbialiter poni debẽt: vt eo Patauiã. Cice. Pridie Idus Octobris athenas venimus. Corcyram bellissime nauigauimus: hora quarta Brũdisiũ venim⁹ Aliqñ tñ (licet rarius) prepositio illius additur. Cice. de senec. Adolescentulus miles pfectus sum ad Capuam. et quinto anno post ad Tarentũ questor. Ce. de bel. gal. Conflluum in Lutetiam Parrhisiorum transfertur.

Cicero. Cicero. Cesar.

Quæ remouere loco signant poscunt sibi verba
Casum ablatiuum cum præposito præeunte.

¶ Oia verba signtia remotionem de loco regũt abltiñ cũ prepõne preeunte vt discedo ab vrbe. a magistro. abs Tito. descendo de monte. Teren. Mulier que commigrauit ex Andro huic vicinie. Uirgi. Ducite ab vrbe domum mea carmina ducite Daphnim.

Appellatiua p pria, pulicianz post verba motum de loco. Terentius. Uirgilius.

Vrbis vel pagi proprium si verba sequatur
Quæ remouere loco signant, id ponito sexto.
Aduerbi in morem, & cum præpositiuo aliquando.

¶ Propria vrbiũ vel pagoꝝ si sequãtur ẏba signtia remotionẽ de loco ponẽtur in ablatiuo: vt venio Roma. Bononia. Aliqñ tjs propriis additur ꝓpositio in ablati

Propria noia post verba motum de loco signtia.

uo. Cicero. Quo vt veni hostē ab Antiochis recessisse cognoui. Idem. Ut ab Athenis supra matas in Boetiam irent.

Rus/domꝰ/militie belli/humi mari/terre/tosse.

Rus domus exposcunt constructuram propriorum
In cunctis casibus, sed militiæ quoq; belli
Ac humis in genito tantum, at quarto quoq; sexto
Præiungi semper sibi poscunt præpositiuum.
Authores dicunt pro ruri sæpeq; rure.
Coniuncto adiecto vice humi reperitur humoq;.
Ad locum motum signans iungatur humiq;.

Terentius. Idem. Salustius. Terentius. Salustius: Terē. Cicero. Liuius. Horatius. Columella. Idem. Virgilius. Idem. Statius.

¶ Hec nomina rus ⁊ domus propriorū nominū constructionē exposcūt in omnibus casibus. Terē. Ruri me contineo. Idem. Rus eo/ibi me macerabo. Idē. Ecce autez video rure redeūtem senem. Salustius. Domi militieq; boni mores colebant. Terentius. Penates hinc salutatū domum duertar. Domo reuertor. Sed hec nomina/militia/humus/hanc constructionem in genitiuo tantum postulant. Salustius. humi requiescere. Idem domi militieq; aē. Terentius. In militiaz proficisci gnatū compulit. Salu. Paucorū arbitrio belli militieq; respublica agitabatur. Horatiꝰ. Me primis vibis belli placuisse domiq;. ¶ Authores dicūt sepe p ruri dativo/rure in ablativo. Cicero ad Atticum circa finē. Quam rure esse arbitror. Liuius. xxxvij. Rure morientē/eo ipso loco sepelire se iussit. Horatius. Quinq; dies tibi polliciꝰ me rure futurum. In loco genitiui humi/nonnunq; vsurpatur humo ablatiuꝰ. precipue adiectiuo contūcto/aliquando subaudito. Colu. Nec densa nascitur humo. Idem. Macerrima iacitur humo. Et hic gtūs humi iungatur verbis motū ad locū signtibus. Virg. Corpora fundat humi. Idē. Procūbit humi bos. Stat. Sternet humi populos.

¶ De modo respondendi.

De modō respondendi ⁊ in quo casu.

Quo casu querens rogitat, responde in eodem.
Sed si per cuius possessium rogitarit
Vel genitum quis qui, respondebis genitiuo.
Vel possessiuum ni quum responderis, in quo
Quem verbum quærens poscit responde in eodem.

¶ Quando fit interrogatio respōdēdū ē per eundē casum per quem interrogatio fit: vt si rogetur/quē queris: respondere potes. te/vel Joannem. Sed qñ fit interrogatio per hoc possessiuū cuius/cuia/cuiū: vel gtm̄ huius interrogatiui quis/q̄/qd̄. p gtm̄ est respōdēdū. vt si queratur. Cuiū vel cuius est hoc pecus: responderi potest patris vel meliber. Nisi quando respōsio fiat per possessiuū: tūc enim respondebis. in eodem casu quē verbū interrogans post se regit. vt si queratur. Cuium vel cuiꝰ est hoc animal: Respondeas. Meum/tuum/suum. vel paternū. Cuius vel cuia inest: Mea tua/sua.

¶ Annotatio.

Quando regit varios casus verbum, per eundem
Casum tunc semper non respondere teneris.
Sed quandoq; alium quem verbum vult sibi iungi.

¶ Sed quando verbum interrogans regit post se varios casus/nō requiritur vt p eundē casum respondeas: sed interdū per aliū casum quez verbū post se regit. vt si queratur. Cuius criminis est accusatus: furti ne/an homicidij. Respondeas neutro/vel de neutro: nō autem neutrius. Quanti emisti hūc equū: Viginti minis: nō autem viginti minarum.

¶ De constructione infinitiui.

Infinitiuus modus est pro nomine sumptus.
Perpulchre interdum, vice si quandoq; gerundi.
Pro primoq; modo raro, raroq; supino.

¶ Infinitiuus modus preter propriã naturam quattuor modis construitur. Primo modo ponitur loco nominis: vt furari vetitum est. i. furtum. Tedet me viuere. .i. vite. Dominus dedit mihi sapere. i. sapientiam. Opus est sacerdoti peccata cognoscere. i. cognitione peccatorum. Authoritas Teren. in Andria. O dij boni quãti est sapere? .i. sapientia. Persi. in saty. Mille hominum species et rerum discolor vsus. Uelle suum cuiq; est. voto nec viuitur vno. velle. i. voluntas. Secundo modo ponitur aliquando loco gerundij (vnde infertus dicemus expressius) vt in illo virgiliano. Sed si tantus amor casus cognoscere nostros. i. cõgnoscendi. Et per gerundium (teste Seruio: cui suffragatur Valla) hic loquaris. Tertio ponitur pro indicatiuo modo. Teren. in Eunuc. Omnes mihi inuidere et mordere clanculum. ego floccipendere. idest. inuidebant/ego ponitur pro supino/sed raro. Ut rarius inuentu v̄ el inuentri. dignum cognitu/vel cognosci. facile dictu/ vel dici. sed infinitiuus poeticam licentiam potius sapit. Virgili°. Et erat tum dignus amari. Lucanus. Facil. s sed vertere mentem. At illud in sacris (Uado parare vobis locum et dum irem emere. pro vado paratum. et irem emptum vel empturi) non est imitandum Latinissimi enim sic nunq; locuti sunt. Hieron. in hac interpretatione imitatus est Grecos/qui supina non habent. sed infinitiuo cum articulo eius loco vtuntur. Hic modus loquendi Poetis et Historicis parce permittitur.

Terẽ. Persius. Uergilius Terentius. Uergilius. Lucanus.

¶ De constructione horum infinitiuorum, Amatum ire, amatum iri, amaturũ esse, & amandum esse.

¶ Differũt amatũ ire/ꝛ amaturũ esse (vt sentit Valla) sic. Nam amatũ ire: est presentis rpis oratio. et sig̃t in via esse ad amãdũ. Ut scio te amatũ ire. lectũ. ꝛc̃. i. scio q̃ tu is amatũ. vel ad amãdũ legẽdũ. Nec possum⁹ per supinũ et ire/ circũloqui futurũ infinitiui: qꝛ inepte dr. Credimus antichristum predicatum ire: cõtra christũ Dicenduz est. Credimus antichristũ predicaturũ ire cõtra christũ. Amaturuz esse est futuri tẽporis. Et quanq̃ Diomedes Donatus Prisc̃ianus ceteriq; grãmatici dicũt amatũ ire. lectũ ire. esse futura infinitiui. decepti sunt ꝛ sine authoritate loquũtur. Nullus enim veterũ tale qd dixit. Audiui hũc amatũ ire. p audiui q̃ amabit. Quod si qs hoc redarguat veterũ authoritate (si possit) abducat. Alioqui Laurẽtio Valle. Minuite. et alijs: q̃ hanc rem diligẽtius inuestigarũt astipulet. Amaturuz iri/futurũ est infinitiui passiui. recte accipitur p amãdũ esse. Et illud amaturuz iri/ex supino ꝛ impersonali iri. Non q̃ significetur iter quoq̃. sed ne sine verbo motus/ponatur supinũ in um. Ut audiui primam comediã Terentianam lectũ iri a preceptore. i. audiui q̃ a preceptore legetur prima comedia. Neq; dicas per femineuz. aut plurale. lectã iri/vel lectos iri. Authoritas Terẽ. Qui postq̃ audierat filio suo non datum iri vxorem. hic accusatiuus vxorem, regitur a fronte ante datuz iri. Ego est verum futurum huius verbi amor/ aris, non solum verbi impersonalis amatur: Cice. ij. retho. Deinde ceteros a virtutis studio repulsum iri. Non dices vxorem datam iri. nec ceteros repulsos iri. quia impsonale ꝛ indeclinabile illud futurũ. Et sicut amatũ iri. amaturũ esse. sine genere ꝛ numero dicatur. Etiam apud latinissimos: sed sine esse. Cicero. v. in Uerrem. Quocunq; venerint: hanc sibi rem presidio speratfuturum. ꝛ venuste ita loquemur. teste Gellio. cui suffragantur Aldus/ Nebrisensis/ Minuita. Lancilot⁹. Alia testimonia. Bracchus. Credo ego inimicos meos. hoc dicturũ. Ualerius. Antias. Aruspices dixerũt oñia ex sentẽtia processurũ. Laberius in gemellis. Nõ putauit hoc eã facturũ. hec ex Gel. li. j. capite. vij. Frequẽtius nunc dicimus. Audiui Annam iturã esse Romam, Butan-

Annotatio contra Diomedẽ, Donatum/ et Prisc̃ianum.

Amaturũ esse.

Amaturuz sine esse.

Valla. nos pugnaturos esse in Gallos. &c. Annam iturum. & Britannos pugnaturum vt docet Valla.

¶ Annotatio.

¶ Valla negat latine dici. Aiũt Petrũ exulatũ ire: siue iri. pro eo qõ est. Aiũt q̃ petrus exulabit. Sed recte dici censet. Aiũt Petrũ exulaturũ/sic vapulaturũ. Trogꝰ Justinus. Justinus. Ille quasi in perpetuum cum viris exulature.

¶ De vsu & constructione gerundiorum.

¶ De vsu gerundij in dij.

De vsu gerundij in diꝰ sub stãtiua nota. Infinitiui sensus quando immediate
Post substantiuum comitatur non animatum,
Infinitiui sensum in di pone gerundo.
Et quandoq; modo coniunctiuo vt præeunte.

¶ Quando sensus infinitiui modi immediate sequitur post nomen substantiuum manimatum in gerundio in di ponetur: vt amor discendi/cupiditas habendi. studium legendi/locus cognoscendi. Et aliquando in coniunctiuo modo. Terentius. Terentius. Sed ea gratia simulaui/vos vt pertentarem. Idem. Ita ne obstinate operaꝫ dat Idem. vt me a Glyscerio abstrahat.

¶ Annotatio.

Infinitiuumq; modum, vice sæpe gerundi
Vsurpant licite græcorum more poetæ.

¶ Poete licẽter in loco gerũdij vtũtur infinitiuo modo. greco; more/q̃ gerundis & supinis carent. loco quorũ vtuntur infinitiuo modo cũ articulo. Et hec regula est intelligẽda nõ solũ de gerũdio in di: sed etiã in dũ. Authoritas. Virg. ij. Enei. Sed si tantus amor casus cognoscere nostros. i. cognoscẽdi. Idẽ. Soli cantare periti. i. cantandi. Hora. Coduis pro patria non timidus mori. i. moriẽdi. Exempla de infinitiuo loco gerũdij in dũ: Virg. in Bucco. Et cantare pares/et respõdere parati. i. ad cantandũ et respondẽdũ. Gualderius. ¶ Nõ est apta legi/que nõ maturuit herbis id est ad legendum. Virgilius. Idem. Horatius. Virgilius. Gualderius.

Vsus gerundij in di pº q̃dã ad iectis p verbalibus posita. Infinitiui sensus quando immediate
Quæ genitum poscunt post adiectiua sequatur
Infinitiui sensum in di pone gerundo
Et quandoq; modo coniunctiuo vt præeunte
Infinitiuo aut græcorum more aliquando.

Terentius. Cyrillus. ¶ Qñ sensus infinitiui modi immediate sequitur noia adiectiua q̃ gtm̃ regũt ponetur in gerundio in di. Et qñ in coniũctiuo modo vt p̃eunte. Terẽ. Quã cupida eram huic redeundi. Ille est auidus lucradi/vel vt lucretur. Cyrillus ad diuũ Augustinum in quadã epla. Formandi vocẽ nullatenus cõpos erã. Aliqñ in infinitiuo modo. Aliqñ cm̃ post hmõi adiectiua poete vtuntur infinitiuo modo loco gerũdij: vt diximus. Silli. Nauis abire timor: certus eundi/vel ire. Sic timens cupiẽs timidus/cupidus/doctus/certus/promptus/peritus/auidus cantandi/vel cantare: authore Nimmita. Sillius.

Vsus gerundij in diꝰ substãtiua verbalia. Cum sensus geniti præsentis participantis
Post quoduis nomen substantiuum comitatur,
Vel genito hunc ponas verbalis, dive gerundo:

Virgilius. Cicero. ¶ Qñ sensus gti casus participij presentis tpis sequitur post quodcũq; substãtiuũ ponetur indifferenter vel in gerũdio in di vel in gtõ nois verbalis: vt priceps pungendi vel picture Apelles. Virgilius. Pater ipse colendi. Cice. Ille dicendi op ifex

¶ De vsu gerundij in dum.

Infinitiuis sensus quando rationem
Subsequitur, causam qui declarat rationis:
Infinitiui sensum in dum pone gerundum
Ad præeunte vel ob propter, raro in simul ante.
Et quandoq; modo coniunctiuo vt preeunte.

¶ Qñ sensus infinitiui subsequtur rationem declarãs causaz rationis in gerũdio i dũ ponet hac ꝓpõne ad ꝓtũcta: ⁊ aliqñ ob vl̃ ppter. ⁊ aliqñ (licet rarꝰ) in ⁊ añ. Te. Dies satis vt mihi sit ad agẽdũ vereor. Ualla. Ego venio ob vl̃ ppter te redimẽdũ vado ad vl̃ in capiendũ hostẽ. Uirg. Namq; añ domandũ ingẽtes tollent animos Et aliqñ se tlle sensus infinitiui in coniũctiuo modo (hac coniũctione vt preiũcta) ponetur. Tice. Scio te omnia facturũ vt nobiscũ ꝯ primũ sis? Terenti. Puelle hec adornant vt lauet adhortor.

Teren. Ualla. Uirgilius. Cicero. Terentius.

¶ Annotatio.

Post bonus atq; malus celer indignus faciliscq;
Dignus difficilis doctus nauus piger audax
Parq; potens habiliscq; paratus ineptus & aptus.
Cum genus id reliquis vice dum quandoq; gerundi,
Infinitiuum pulche sibi iungere possunt.

¶ Pꝰ hec adiectiua ⁊ id genꝰ alia elegãter vsurpare possumꝰ loco gerũdij in dũ/aliqñ infinitiuũ modũ vt miles bonꝰ/vl̃ aptꝰ ad pugnãdũ vl̃ pugnare. Hora. Audax oia ppeti gẽs humana fuit. Sta. Ille qdẽ dico/bonꝰ ⁊ contendere cursu. Hora. Ceteraq; seq. Uirg. Et erat tũ dignꝰ amari. Luca. Facilis sed ꝛtere mentem.

Horatius. Statius. Horatius. Uirgilius. Lucanus.

Post curo mando duco loco sic conduco habeoq;
Pro debet, sine præposito dum pone gerundum.

¶ Pꝰ hec ꝛba curo/mãdo/loco/habeo ꝓ debeo sumptũ/gerũdiũ in dũ sine ꝓpõne vsurpãt authores: vt sepulturã factẽdã locabãt/colũnã factẽdã ꝓduxerãt/gladiatores vi rapiẽdos mãdabat/lapides taciẽdos curabat/ꝓsolãdos eos magis ꝯ puniendos habui. hec Ualla. Uirg. Treitio regi furtũ mandarat alendum.

Uirgilius.

Id dum perpulchre licet vsurpare gerundum
Impersonale est sibi coniuncto loco oportet.
Terno & ponetur vox quæ recti esse videtur.
Et quandoq; habeo ponetur sub vice oportet.
Vel rus participans, vel dus sum sibi iuncto.

¶ Loco hꝰ ꝛbi oportz ppulchre vsurpare licet gerũdiũ i dũ/cũ hoc ꝛbo est impsonali sibi adiũcto: ⁊ dictio q̃ videt essentĩ casus ponet i dtõ. Ter. Alieno more viuẽduz est mihi. Et aliqñ loco oportet vsurpatur habeo/es. Sil̃ pticipiũ tã ꝓtis ꝯ posteriotis futuri. Tice. ad Lẽtu Tãtũ habeo polliceri. Idẽ in Cato. maio. Neq; ea solũ ꝓuenire habeo quos vidi: ꝫ etiã quos audiui. Qõ vt Ualla interpretat: idẽ est qõ pollicẽdũ ⁊ ꝓuenĩẽdũ est mihi/vl̃ ꝓuenire me oportet. Quinti. Nõ fit ꝓceptoz eoz q̃ emẽdanda erant dissimulatoz. i. que emendari oportuit.

Terentius. Cicero. Cicero. Quintilianus.

Inter prejuncta licet vsurpare gerundum
In dum perpulchre nonnunq̃ sub vice recti
Casus: atq; sui verbi, quum aut dum præeunte
Participans vel in ens, prejuncto in do ve gerundum.

Gerũd. in dũ cũ iter. loco nti casus ⁊ ꝛbi cũ dũ aut quum.

Quartum aut verbalis, similis vel nominis: inter
Præiuncta, aut sextum cum prępositio pręeunte

Virgilius. ¶ Loco nti casus ꝛ ꝟbi hoc aduerbio dū/aut quū p̄eunte venuste vsurpare licet gerundiū in dum preiūcta hac prepositione inter. Virg. Et inter agēdū occursare capro (cornu ferit) ille caueto. hoc est dū vel quū agas. Aliqñ etiā gerundiū in do preiuncta hac prepōne in. Et aliqñ actiū cū inter/vel ablqñ cū in nois ꝟbalis/aut alterius nois. vt inter consultandū/in consultando/inter consultationes vel cōsiliis in consultatione vel consilio. Hec Valla.

Infinitiuum nunq̄, sed iunge gerundum.
In dum post verbum requiescere siue mouere
Vel vocitare notans post flagitor & paror hortor
Infinitiuum ponas, in dum ve gerundum.

¶ Post ꝟba signifis quiescere/mouere vel vocare: infinitiuus modus nūq̄ vsurpatur/sed semp gerūdū in dum. vt vocauit te ad currēdū: nō aūt currere. Sto ad p̄dandū: nō aūt predari. sedeo ad audiēdū: nō aūt audire. eo ad videndū: nō videre. Sed post hec flagitor/paror/hortor: inditferēter infinitiuū modū vel gerūdiū in dū vsurpari p̄t. vt flagitor respōdere: vel ad respōdēdū. sum paratus scribere: vel ad scribēdū. hortor studere: vel ad studēdū. Hec Valla. Et quanq̄ Virg. dicat. Qm̄ cōuenimus ambo Tu calamos inflare leues/ego dicere versus. In soluta tñ oratione infinitiuus huiusmodi non est vsurpandus. Metri enim causa infinitiuū loco gerūdij licēter vsurpat grecorū more qui gerūdijs carēt: vt alibi. Etsi tantus amor casus cognoscere nostros. p cognoscendi posuit cognoscere.

Valla.
Virgilius.

Infinitiuum desisto, desino, cesso,
Post se coniungi poscunt nonnunq̄ geruedum.

Terentius. ¶ Hec verba desino/desisto/cesso: infinitiuū modū ꝛ nūq̄ gerūdiū in dū post se subiungi postulāt: vt desistas vel desinas lachrymari: nō aūt ad lachrymandum: Terentius. Lucescit/cur cesso pulsare ostium vicini.

¶ De vsu gerundij in do.

Sensus participi præsentis quum sine fixo
Et situs & sensus cuiusq̄ præpositorum
Istorum præit in, vel ab, ex, e, pre, simul a, cum,
In do participi sensum tu pone gerundo
Præpositis istis simul omissis aliquando.

¶ Qñ sens⁹ ptcipij p̄sētis tp̄is sine adiectio subūcto est sit⁹ p̄cedēte seruz cuiusq̄ istaꝝ p̄pōnū in a/ab/de/e/ex/aut cū. Ille sens⁹ ptcipij in gerundio i do ponetur istis p̄pōnibus aliqñ p̄positis/aliqñ vero omissis. Ter. In apparādo totū hūc cōsumūt diē. Salu. Cesar dādo subleuādo: Cato nihil largiēdo/gloriā adeptus est. Plini. mi. Sermonibus diē trāsigebat/quū a scribēdo vacaret. Cice. Ab eūdo factꝰ est satur. Idem. Quid cogitas de eundo in Empyrū: obrutus est e bibendo nimis. Terē. putāt id fieri ex assentando. Quint. Sed ratio recte scribēdi iuncta cum eloquēdo est. Terē. Ambulando sum defessus.

Terentius.
Salustius.
Plini. minor.
Cicero.
Terentius.
Quintilianus.
Terentius.

Infinitiui sensus post verba præcandi
Quando subsequitur non in do pone gerundo
Infinitiui sensum, sed pono modo illum
In coniunctiuo pręeunte vt siue remoto
Ac infinito (quod rarius est) aliquando.

¶ Qñ sensus infinitiui modi sequitur ꝟba q̄ p̄cari vel orare signifīt. Ille sens⁹ infinitiui

nō in gerundio in do(vt quidā ignari censuere)licet in cōiunctiuō modo hac cōiunctione vt p̄eunte/et aliqñ omissa poni debet. Cice. Peto vt honoris mei causa euz expediat. Idē ad Aci. Abs te peto/efficias: vt is cōmēdationē hac intelligat sibi adiumēto fuisse. Et quandoq; (licet rarius) in infinitiuo poni potest. Sellius. Nerea martis obsecro te pacem dare.

Cicero. Sellius. Idem.

Sum pulchre iunctum cum do quandoq; gerundo.
Infinitiui sensum possumq; notabit.
Soluendo non sum, signat non soluere possum.

Soluēdo nō sū .i. nō possū soluere.

¶ Gerūdiū in do cū hoc v̄bo sum sibi adiūcto sīgt idē qđ possum cū infinitiuo v̄bi Quinti. Placeamus nobis licet fortuna nr̄a patet pauperi soluēdo nō sumus. i. soluere nō possumus. Hec Ualla. Cice. li. epistarū. iij. Que soluēdo ciuitates nō essz. Cū alio v̄bo cz̄ soluo/nōl' gitur hic modus loquendi.

Quintilianus. Ualla. Cicero.

¶ De voce & regimine gerundiuorū actiue sumptorum.

Actiue dum, di, do, sumpta gerundia: recti
Singlari ac geniti quarti & sexti quoq; voce.
Atq; sui verbi casus postse rogit abunt
Et sine casu vllo sita sunt quandoq; solute.

De gerūdijs actiue sumptis

¶ Gerundia actiue sumpta/in nti voce/gti/acti/r ablti singulari dūtaxat sunt variāda. vt ntō videdū. gtō videdi. actō videdū. abltō videdo. Et eos casus quos sua verba regunt post se ponunt. Et aliqñ absolute ponuntur. vt apud Terē. Ego vapulando/ille verberando ambo defessi sumus.

Terentius.

¶ Annotatio.

¶ Exēpla de gerūdis substātiuo in ntō. Et q; multi r plerisq; id negāt. testimonia fide nō indigna inferāt. Uirg. Pacē Troiano ab rege petēdū. Hoc in loco petēduz terminatio nti casus est. Et est sēl'. Petēduz. s. est pacē. hic actūs pacē regitur a gerundio in voce nti casus/petēduz. Priscianus dicit recte dici legēduz est/fuit/erit poetā orationē carmē. Cui suffragatur Aldus. qui dicit optime dici psalmos legēduz est. nec in vsitatuz nec inuenustuz. Authoritas. Lucres. Externas qñ penas in morte timēduz. Uarroli. iij. Colligēduz eas in vas aliquod. Idē. li. eodē. Singulis vbi parunt faciēduz aras quadratas. Et alibi. Infetura potius dāduz hordeaceos panes/cz̄ triticeos. Cice. li. xiiij. ad attz̄cum. Iterāduz eadē ista mihi. subaudi tur est. Selli. li. vij. Omnia que pater iusserit parendum. Et hic vor nti gerundij resoluetur per oportet aut opus est. vt in illo Plinij. ij. Grecis vtendum erit vocabulis. i. oportet vel opus est vti Grecis vocabulis. Iuuena. Uiuendum recte quum propter plurima/tum de his precipue causis. i. oportet viuere recte. Uel opus est recte viuatur: quum viuendus/da/dum/non dicitur.

Lucretius. Uarro. Idem. Cicero. Sellius. Plinius. Iuuenalis.

¶ De declinatione & vsu gerundiuorum passiue sumptorum.

Di dum do interdum sunt sumpta gerundia pulchre
Passiue, quæ nunc flectuntur posterioris
More futuri participi quadrareq; debent
In genere & numero cum subiunctis sibi fixis
Fixa sed in casu debent quadrare gerundis.
In constructura sunt actiue soluta.

De gerūdiues noibus passiue sumpta.

¶ Gerūdia in di/dum/do/ornate interdū passiue sumūtur. r mutātur in adiectis

gerundiua/ꝛ declinantur more participij posterioris futuri: vt ntō amandus/da/dū. gtō amandi de/di. cē. ꝛ in gñe et numero quadrare debent cū subiunctis substātiuis. In casu tamen ipsa substātiua cū gerūdijs coherere debēt. vt delectatio fruendi principatus/fruēde prouicie/fruendi imperij. Molestia educandorū filiorū/locandarū filiarū/colendorū prediorū. ¶ Exempla de gerūdio in dū. Eo ad salutādū fratrē/salutādā sororē/salutandū sydus/ad salutandos fratres/salutandas sorores/salutanda sydera. Exempla de gerūdio in do: vt occupatus sum in arando agro/collocanda filia/emendo predio/in arandis agris/collocandis filiabus/emēdis prediis. hec Ualla. Et in constructione actiue resolui debēt sic. Delectatio fruendi principatu/prouincia/predio. Molestia educandi filios/collocandi filias/emendi predia. et sic de ceteris.

Ualla.

¶ Annotatio.

Differētia iter gerūdiū ꝛ gerūdiuum.

¶ Gerūdiū est quod in di/do/dū/desinens: verbi cōstructionē gerit: vt venio causa audiendi historiaꝫ. Gerundium est adiectiuū a gerundio ductū: et declinatur more adiectiui: vt audiendꝰ/da/dū: et conuenit in genere ꝛ nūero cū substantiuo adiūcto: vt venio causa audiende historie.

Differētia iter gerūdiua ꝛ participia.

Gerūdiua ꝛ gerūdia offerunt a participijs futuri in dus (authore Ualla) q̄ participia sīgnt rei administrationē cum tpe: et p relatiuum et verbum futuri declarantur: vt expecto pecuniam soluendam crae. i. q̄ cras soluetur. Gerundia siue gerundiua sīgnt rei administrationem sine tpe determinato: nec declarantur per relatiuū: sed p coniūctiuū modū ꝛ vt. vt veluti si dicam. Veni huc causa videndi te. i. vt videam te. Huc veni causa tui loquendi. i. vt colloquar tecum.

Quum in recto aut terno sunt sumpta gerundia, fixis
Coniunctis, quadrant genere & casu numeroq;.
Est rectus per dum per do aliquando gerundum.
Est ternus per dum constructura resolutus.

¶ Qñ gerūdia in ntō vel dtō locantur. In casu gñe ꝛ nūero cū adiūctis substantiuis conuenire debent: vt apud Uirgiliū. Uoluēda dies an attulit vltro. Et ntūs dupliciter resolui pōt. Aliqñ in gerundiū in dū: vt in illo Terētiano. Mos gerendus est Thaidi: quod sic resoluitur. mihi morem gerēdū est Thaidi. Idē alibi. Michi molendum est habēde compedes. i. mihi habendū est compedes. Aliqñ in gerūdio in do. vt in illo Uirgi. Uoluenda dies en attulit vltro. quod resoluitur. dies voluenda. i. voluendo vel dum voluitur. Silr anni volnēdi tacito nos edūt: hoc est anni in voluendo/vel tpe resolutionis edūt. Dtūs gerundij p gerundiū in dū tm resolui debet. vt in Terentia. Natū me credo ferēdis miserijs. Quod sic resoluitur. Natum me credo ad ferendum miserias.

¶ Annotatio.

Casibus adiunctis nullis quandoq; solute
Passiue sunt in dum doq; gerundia sumpta
Flexa sunt geniti, quarti, sexti quoq; voce,
Di sumptum raro est passiue, sed pręeunte vt
Est modus illius coniunctiuus vice sumptus.

¶ Gerundia in dū do passiue sumpta: aliqñ (nullis adiunctis sibi casibus) absolute ponuntur. Salu. Pauca supra repetā quo ad cognoscendū oia illustria magis magisq; in aperto sint: hoc est cognoscant. Uirg. Alitur vitiū crescitq; tegendo. Idem Aegrescitq; medendo: hoc est: dum tegitur ꝛ medetur. Gerūdiū in di aliqñ (licet rarius) passiue sumitur: vt apud Justinum de regio puero li. xvij. Athenas quoq; erudiendi gratia missus. hoc est. vt eruditur. Idē in plogo primi libri. Qō ad te imperator Antonine nō tā cognoscendi q̄ emendandi causa transmisi. Hoc est. vt cognoscatur ꝛ emēdet. vsitatꝰ tamē (vt Ualle ꝛ alijs placet) loco illiꝰ gerundij in di vsurpatur coniunctiuus modus passiue vocis. vt hec vrbs est in periculo vt capia-

Salustius.
Uirgilius
Idem.
Justinus:
Idem.
Ualla.

tur. Neq; rationem vllam video quin gerundium in di/hoc in loco vsurpari posset: quare enim (pace q̄ Vallēsis aliorūq; fiat) nō licet dicere. Merces huc apportant veneūdi gratia. Item hec mulier ad nubēdi maturitatē puenit. q̄n oēs grammatici hmōi passiua ⁊ alia cum gerundijs inflectāt. Sed hec superiora Justini exempla Vallam latuisse arbitror.

¶ Annotatio.

Pluralem genitum di aliquando gerundia poscunt Ornate post se coniungi sub vice quarti.

¶ Gerūdia in di nō inuenuste gtiū ꝑ actō p̄sertim in plurali aliq̄n habere possūt. Licet Valla neget vitio nō carere: vt ꝓposui hūc librū instituēdi pueris gr̄a. sic gr̄ā maticus diceret. Oratori etiā instituēdi puerorū gr̄a. Plini. Quum illoq; videndi gr̄a. me in forū cōtulissem. Liui. xxj. Nō vereor/ne qs hoc vī adhortādi causa magnifice loqui existimet/ipsum aliter animo effectum esse. Plau. Nominandi istorū tibi erit magis q̄ edūdi copia hic apud me. Teren. in prologo heau. Date crescendi copiaz nouarū. Cice. in li. de diuina. Dolebas tantā Stoicos nr̄os Epicureis irridendi sui facultate dedisse. ꝑ irridēdi se: ⁊ capitur actiue irridendi/⁊ nō passiue Sueto. in Aug. exacta locandi licētia dirripiēdiq; pomorū/obsoniorū/rerūq; inf silitū. Similis locutio est illi Plautina. Nominandi istorum vt notauerunt. Beroaldus ⁊ Sabellicus. Cesar. vij. de bel. Gal. Vlq; eo vt qui sub valla tenderent mercatores recipiendi sui non haberent potestatem.

Plinius. Liuius. Plautus. Terentius. Cicero. Suetonius. Cesar.

Quando relatiuum sequitur post ipsa gerundia Actiue & nunq̄ passiue sumere debes.

Berūdia et supina sunt ꝟba.

¶ Quando post ipsa gerūdia relatiuum sequitur nūq̄ passiue sed semp actiue (auctore Valla) sumi debent. vt hic dies attulit initium dicendi ea que vellem: nō autem dicendorum eorum que vellem.

¶ Annotatio.

¶ Gerūdia ⁊ supina (testib⁹: Probo/Diomede/Donato/Seruio/⁊ Niniuita) ꝟba sunt dicēda: quib⁹ astipulatur Quintilian⁹. Et dicūtur gerūdia quasi vim ꝟbi gerentia. Et licet obiciatur gerūdia habere casus: et ꝟba oīa sīgre sine casu. ergo non esse ꝟba. Respōdeatur: quū Donatus dicit. Uerbū est pars orationis sine casu. Intelligendū est sine casu cui genus accidit. Sic gerūdia sunt sine casu cui genus accidit: q̄ nullius gn̄is sunt: vt genus in noīe capitur. Et ita diffinitio verbi gerūdijs ⁊ supinis bn̄ cōuenit: nullo aūt mō noia sunt. q̄ nec adiectiua nec substantiua genus recipiūt. Sed ꝟba sunt: vt ex Boetio ꝑbat Ferettus dicēs nullius esse casus: nisi voce tantū: q̄ quū dico ad amandū. ad (inquit) aduerbialiter. pro ⁊ quia sensus est. Sedeo ad legendū. i. vt legā. Preterea si obiciatur. Oīa ꝟba alicuius esse persone/numeri/modi/⁊ tp̄is. sed hec oīa desunt gerūdijs et supinis: non sunt igitur gerundia ⁊ supina ꝟba. Respondeat. Licet gerūdia ⁊ supina determinate et per se non sunt alicuius persone/numeri/modi/⁊ temporis. nc̄. tn̄ sunt alicui⁹ p̄sone/numeri. nc̄. indeterminate/vel ex adiūcto. Ut si amandi per se effers determinatam p̄sonam non dabis. At si dicas. occasio amandi te fuit mihi virtus tua. Iā amandi manifeste est prime persone. singularis numeri preteriti imperfecti tp̄is coniunctiui modi. quia per tale verbū declaratur sic. Occasio vt te amarem fuit ꝟtus tua. Similiter respondeatur de ꝟbis impersonalibus ⁊ ꝟbis infinitiui modi. Valla censet gerundia posse dici participia presentis tp̄is. quia per participia p̄sentis temporis fere declarātur tam gerūdia q̄ gerūdiua: vt iusiurandū. Sed vt predictis colligere licet potius verba sunt.

Obiectio. Diffinitio. Obiectio. Gerūdia nō sunt ꝑticipia opinione Valle.

¶ Gerūdiuū est adiectiuū nomē a gerūdio ductū: vt legēd⁹/da/dū. Qō si obiciat Gerundia habent gn̄a et casus: in vtroq; numero. vt venio causa legendi libri/audiende historie. ad salutandos. nc̄. teste Valla. Ego negaui male gerundia genera habere. Respondeatur. Valla large capit gerundia. pro gerundijs et gerundiuis. Itaq; Donatus et Sulpitius aliiq; dicentes. gerundium solum tres terminationes habere di/dum/do. seperant gerundia a gerundiuis.

gerūdiua noia adiectiua sunt. Obiectio. Solutio.

¶ De vsu supinorum.

Quando post verbum vel participale gerundum
Ad locum quod motum signat, sensus comitatur
Infinitiui: hunc tu pone prior supino.
In dum (si libeat) ponas illum ve gerundo
Et quandoq; modo coniunctiuo vt pręeunte.
Atq; aliquando prioris participante futuri.

¶ Qñ sensus ꝟbi infinitiui modi sequitur post ꝟbū/participiū/ꝛ gerundiū/quod motū ad locū sigt ponet in ꝑte supino vl̄ i gerūdio i dū aliqñ i participio prioꝛ futuri: aliqñ in ꝑtūctiuo mō pretūcta hac cōtūctione vt. Terē. Penates salutatuꝫ discertar. Idē. Ultro me accusatū aduenit. Cice. qō ad Antoniū. Audeundū ventistis. Terē. Percurrē ad forū vt dicam tibi oia hec. Virg. Si parituris abis.

Terentius.
Idem.
Cicero.
Virgilius.

Interdum liceat prius vsurpare supinum,
Post verbum includens motum in se latitantem
Vt loco doq; datur, cum compositis vero mitto.

¶ Licet nonūqꝫ vsurpare ꝑus supinū post ꝟba latentē motū in se includentia: qualia sunt do ꝛ eius passiuū dari vel dare/loco/colloco/ꝛ voco/ꝛ mitto cū cōpositis vt inuoco admitto. Terē. Cū filiā huc nuptū do. Datur ne illa hodie Pāphilo nuptū. Hora. in arte. Spectatū admissi risum teneatis amici? Terē. Si qñ illa decet Phedriam intromittamus comessatum: tu Pamphilum contatum prouocemus dic. Idem alibi. Ut potui virginem nuptum collocaui.

Terentius.
Horatius.
Terentius.

Infinitiui sensus quando immediate
Post adiectiua bilis vel ilis finita sequatur
Post ve gradusd medij neutrum genus & superantis
Hunc sensum ponas in posteriore supino.

¶ Qñ sensꝰ infinitiui imediate seqtur nota adiectiua in ilis vl̄ inbilis finita vel neutrū genꝰ cōparatiui aut superlatiui gradꝰ ponet in posteriori supino. Te. Nō est facile expurgatu. Virg. In breuia et spītes viget miserabile vīsu. Terē. Nihil facilius factu. Sal̄. Optimum factu credens exercitum augeri.

Terentius.
Virgilius.
Terentius.
Salustius.

Post adiectiua licet vsurpare supinum
Posterius, dignus, mirandus, mirus, acerbus,
Lucidus, obscurus, clarus, sic perspicuusq;,
Obscœnius, turpis, iocundus, periculosus,
Absurdus, fœdus, rarus pulchrum, atq; salubre.

¶ Posterius supinū vsurpatur post hec adiectiua superius dicta. vt dignū annotatu. mirādū vel mirū auditu. acerbū aspectu. lucidū intellectu: obscurū cognitu. clarū preceptu. perspicuū iudicatu. obscenū vel turpe dictu. iocūdum memoratu. periculosum factu. absurdum fedum/vel pulchrum visu. salubre potu.

Deq; loco motum quæ signant verba supinum.
Posterius nunq̄ rogitant in do ve gerundum
Post se. sed semper nomen verbale aliud ve
Quod simul est nomen cum pręposito præunte.

¶ Uerba sīgntia motū de loco nunqꝫ volūt posterius supinū vel gerūdiū in do (vt dā periti cēluere) ſꝫ nomē ꝟbale vl̄ aliō nomē sīl̄e ptūcta ꝑpōe (authore Val) vt redeo a venatiōe: nō aūt venatu vl̄ venando. redeo a cena: nō aūt cēnatu vl̄ cenādo.

¶ De vſu & venuſtate participij.

Binis de cauſis inuentum participans eſt
Vel ſermo vt breuior fiat dilucidiorq;
Quando excludatur coniunctio ſiue relatum
Aut aduerbum vel, quod fit quandoq; neceſſe
Vt per participans habeas exprimere quędam
Quæ vetitat dici per verbum ſermo latinus.

¶ Participiū duab⁹ de cauſis inuētū fuit. Primo vt oſo eēt breuior dilucidiorq; omiſſis relatiuis aduerbijs ⁊ ꝯiūctionib⁹. Sꝫ ꝓpter neceſſitatē. qꝛ aliqñ ſit neceſſe vt quedā ꝓticipia ꝓferāt que per verbū dici ſinit latinitas.

¶ De excluſione coniunctionis copulatiue.

Perpulchre verbi pro tempore ſæpe futuro,
Sumere non poſſis & participale futurum.

¶ Participiū futuri tꝑis cū hoc ῥbo ſuꝫ/es/fui. ꝓpulchre nōnūq; ſumi pōt ꝑ futuro tꝑe ῥbi. vel cū dico cōtinuo huc veniet. pulchrius ꝺr continuo eſt venturus.

Quum duo verba ſimul coniunctio copula iungit,
Excludi poterit coniunctio ſæpe venuſte
Alterutro verbo mutato in participale.

¶ Quū duo verba ꝑ ꝯiūctionē copulatiuā connectūt omiſſa cōfictione copulatiua alterutrū illorū ῥborū venuſte in participiū ſepius cōmutari pōt: vt ſi dicā/viuit et valet. Venuſtius ꝺr. viuens valet/⁊ vel viuit valens.

¶ De excluſione quanq̄, niſi cum ſil'ibus.

Quum verbum præeunt niſi quanq̄ conſimileſq;
Pulchre in participans verbum mutare licebit
Omiſſis illis ſimul expreſſis aliquando.

¶ Qñ ῥbū p̄cedūt: niſi/quanq̄/⁊ conſimiles: vt cuius/licet/tametſi. Illud ῥbū in participans pulchre ꝓmutare licebit: omiſſis p̄dictis quanq̄/niſi. ⁊c. Et etiā aliqñ expreſſis: vt ſi dicā. Nō credā tibi quanq̄ iures: pulchrius. Nō credam tibi iuranti. vel quanq̄ iuranti. Cice. Et qñ tu (niſi perfecta re) de me nunq̄ conquieuiſti. Cicero.

¶ De excluſione relatiui.

Verbum in participans tu commutare relati
Ornate poteris ſubtracto ſæpe relato.

¶ Uerbum relatiui ſepe in participiuꝫ (omiſſo relatiuo) pulchre conuerti poteſt: vt qui conſentiunt et qui agunt pari pena punientur. Ornatius dicas. conſentientes et agentes pari pena punientur.

¶ De excluſione dum & quum. &c.

Excluſis poſtq̄ dum quum, genus id reliquiſq;
Hęc comitans verbum vertas in participale.

¶ Uerbū ſequēs hec poſtq̄/dū/⁊ quū/⁊ id gen⁹ reliquū: vt ſimulac poſtubi ꝑ poſtq̄ ſumpta. Aliqñ in participiū iſtis omiſſis ornate cōuerti poteſt: vt poſtq̄ cōfeceris negocia huc redito. ornatius. Cōfectis negocijs huc redito. Ter. Id aduenientes mecū ſtomachabar. i. dum aduenirem. Terentius.

¶ De conſtructione participiorum.

Cum nomen iunctum aut pronomen participanti.

A nihilo regitur, sexto illud pone soluto.

¶ Qñ nomẽ vel pronomen ptcipio ꝓiũctũ a nulla dictione regitur: cũ illõ nomen vel ꝓnomen in ablõ absoluto poni debet. vt orto sole apertus est dies. Et iste ablus a quibusdã septimus õr. A ꝯbusdam ablus in designatione ꝓsequentie vel sequele: qr altera ratio post eam sequi designatur: sine qua sensus claudicat. vt orto sole/non est plenus sensus/nisi addatur apertus est dies: vel simile.

Nomen tu sexto, aut pronomen pone soluto
Intellecto non expresso participante.
Ens: quod nunc abolet, Prisco testante minori.

¶ Nomen vel ꝓnomen quandoq; in ablõ absoluto ponitur: quando participium non exprimit̃ sed intelligitur: et illud est participium huius verbi sum qõ authore Prisciano in minore nunc antiquatum est. Virgil. Te duce si qua manent sceleris vestigia nostri. intelligitur ente. Teren. Me impulsore hoc non fecit. Idem. Quib⁹ re salus et perdita prosum.

Prisc. Virgilius. Terentius.

Cuncta gerundia, participantia siue supina
Quos sua verba regunt omnes poscunt sibi casus
Posterius struitur passiui more supinum
Quanq̃ ex actiuo verbo descendere fertur.

¶ Omnia gerundia/participantia/ꝛ supina omnes casus post se regere possunt. quos verba a quibus deducuntur ꝓterq; posterius supinum: quod licet ab actiuo descendat passiui tamen constructionem sequitur.

¶ De aduerbiorum & interiectionum constructione.

Temporis atq; loci sic quanti aduerbia poscunt
Subiungi pulchre casum post se genitiuum.
Postridie pridie quarto des vel genitiuo.

¶ Aduerbia ꝛ interiectiones p⁹ se aliqñ casus accipiunt vt aduerbia quedam tẽporis loci ꝛ quantitatis q̃ gtm̃ regũt: vt nũc dierũ. Teren. Quoquo genitũ asportabitur certũ est prosequi. Idem. Nec satis cause ad obiurgãdũ. Pridie tamen ꝛ p⁹ tridie accusatiuũ vel genitiuũ poscunt. Cice in primo inuectiuarum. Pridie Kalendas Januarias. Liuius libro sexto. Postridie Idus. Ualla. Pridie illius diei/ꝛ pridie nonarum Decembrium.

Terentius. Idem. Cicero. Liuius. Ualla.

Ducta a præpositis medij gradus & superantis
Quartum (vltra propriam structuram) aduerbia poscunt.

¶ Aduerbia comparatiui ꝛ superlatiui gradus que a prepositionibus veniũt (vltra comparatiui ꝛ superlatiui cõstructionem) seruiunt accusatiuum. Cicero ad octauium. Castra propius vrbem mouerentur. Salustius in Jugur. Proxime hispaniam mauri sunt.

Cicero. Salustius.

Proximus & propius ternum, quartum ve reposcunt
Vel quartum ad præeunte: vel a cum sexto aliquando.

¶ Propius ꝛ proximus regũt datiuum. Virg. geor. Aut quos Oceano propior gerit Indis lucos. Salustius. Proxima Carthagini loca. Interdũ accusatiuũ. Cice. ad Octauium. Propius vrbem mouentur. Idem ad atticum. Nihil esset necesse ꝓterq; proxime Italiam esse. Aliquando actũ cum ad vel ablatiuũ cũ a. Liuius. j. Ducit exercitum ꝓterq; proxime ad hostem. Cicero. Ad eum propius adsum. Sueton⁹ in augu. Proximum a diis immortalibus.

Virgilius. Salustius. Cicero. Liuius. Sueton⁹.

Ecce petit rectum, en nunc quartum, nunc quoq; rectum,
Quintum deposcunt heu, ah sic vah simul ohe.
Hem proh nunc quarto iunguntur nunc quoq; quito.
Heu pulchre poscit nunc rectum, nunc quoq; quartum.

¶ Ecce soli ntō iūgitur. Virg. Deus ecce deꝰ. En sive iudicet sive approbet ntō/aut accusatiuo iūgitur. Quintilianus. En probitas. Iuuenalis. En habitū Virgili. En quattuor aras. Heus/ah/vah/ & ohe. vctō tantūmodo iunguntur. Hem/proh/nunc accusatiuo/nūc vocatiuo iunguntur. Terē. Proh deum fidem. Idem. Proh summe Iuppiter. Idez. Hem scelera. Idem. Hem astutias. Heu ntō/nūc actō iungitur. Ui. Heu pietas. Teren. Hei mihi me miserum. Uergilius. Quintilianus. Salustius. Iuuenalis. Virgilius. Idem.

Hei terno & recto, veh soli iungito terno.
O iungas recto, nunc quarto nunc quoq; quinto.

¶ Hei datiuo/aliquando ntō iungitur. Virg. Hei mihi qualis erat. Teren. Hei mi misera. O autem nominatiuo/accusatiuo/aut vocatiuo iungi potest. Cicero. O nox illa. Virgilius. O regina nouam. Idem. O fortunatos nimium bona si sua norint agricolas. Virgillus. Terentius. Cicero. Virgilius.

¶ De ordine constructionis.

Quinq; modis rectis constructuræ incipit ordo.
A quito, aut terno, posito vel sub vice recti
Infinitiuo cum iuncto vel sibi iunctis.
De impersonali, sive obliquo sibi nexo.
Ex ablatiuo casu posito ve solute,

¶ Rectus ordo construendi quinq; modis incipitur. Primo a vctō: vt in illo Virgiliano. Parce metu Cytherea. Secundo a ntō. vt apud eundem. Facilis discensus auerni. Tertio ab infinitiuo modo cū adiuncto/vl adiunctis sibi loco nominatiui posito. vt in illo Sal. Ui patriam regere & parentes (q̄q̄ & q̄ possis) tamen importunū est. Quarto modo a verbo impsonali/vel ex obliquo sibi cōiūcto vt in illo Virgiliano. Iur in antiquā sylua. Et apud eundem. Nec pentteat calamo triuisse labellum. Quinto ab ablatiuo absolute posito. vt in illo Euangeli. Recumbentibus vndecim discipulis apparuit illis Jesus. Virgilius. Idem. Salustius. Virgilius. Idem.

Impediunt ne sit structuræ congruus ordo:
Hæc infinitum nomen, quærensq; relatum,
Atq; negatiuum sic distribuensq; prolepsis.

¶ Rectus ordo construendi quinq; modis impeditur. Primo modo per nomē infinitum. vt Quemcunq; osculatus fuero ipse est tenete eum. Secundo modo per nomen interrogatiuū: vt quē queris? Tertio per nomen relatiuum: vt in illo Virgiliano. Trahit sua quemq; voluptas. Quarto per nomen negatiuum: vt neminem video. Quinto per nomen distributiuū vel per figuram prolepsim: vt puerorum: alij sunt tardi ingenij/alij vero dociles. Virgilius.

Construe sic casum si sit præpone vocantem
Hinc rectum pones cum præcipuo sibi verbo.
Post verbum subdes aduerbium nil mediante.
Quærens, sive negans. infinitum ve præibit.
Ordinis & quæuis coniunctio præpositiui,
Hinc ternum, & quartum, post rectorem genitiuum.

Pones hinc quartum, & ſextum cum prępoſitiuo;
Antea cedenti cum iunctis ſub de relatum.

¶ Hoc modo ordinande ſunt partes orationis in ipſa oratione. Primo ponitur vocatiuus caſus. Inde nominatiuus cum ſuo verbo precipuo ſiue primario poſt verbum aut participium ponetur immediate aduerbium: ſi tamen aduerbium ſit interrogatiuum negatiuum: aut infinitum preponetur verbo. Similiter omnis coniunctio prepoſitiui ordinis: vt etſi/quia donec. ꝛc. Deinde ponetur datiuus ꝛ accuſatiuus. genitiuus autem dictionum illum regentem ſubſequetur. Poſtea accuſatiuus ſiue ablatiuus cum prepoſitione. Relatiuum autem cum ſuis aduunctis ſuum antecedens immediate conſequetur.

Obliquo omne negans, necnon aduerbia quędam
Iſtud in aduerbum non oppoſitumq; reſolues.
Quando negans recti eſt, id nunq̃ tuq; reſolues.

¶ Omne nomen negatiuum obliquo poſitum: ſimiliter quedam aduerbia negatiua in illud aduerbium non. et ſuum oppoſitum reſolui debent: vt nulli inuideo/nulli pro non et vlli/ego non inuideo vlli. Nuſq̃ apparet. nuſq̃ pro non et vſq̃/ille non apparet vſq̃. et ſic de alijs. Quando tamen negatiuum eſt nominatiui caſus nuſq̃ reſolui debet. Horatius. Nemo contentus viuat.

Horatius.

Quum rectus ſequitur quintum caſum immediate
Qui ſpectant ad idem tunc inter quintum quoq; rectum.
Exiſtens nunq̃ ſiue ens, ſed qui eſq; ſubaudi.

¶ Quando nominatiuus vocatiuum immediate ſequitur: qui ad idem pertinet inter vtrũ et nominatiuum nunq̃ ens aut exiſtens: ſed qui es ſubaudiri oportet vt in illo Dauitico. Domine dominus noſter. Sic conſtruitur. O domine ſubaudi/qui es dominus noſter: q̃ ſi ſubaudiretur ens foret inconcinnitas: quia hoc participium ens ſimiles caſus connectit.

Propheta.

¶ FINIS.

Diſſipa gentes quæ bella volunt.
¶ Seneca.

Lauda parce, parcius vitupera.
¶ Cicero.

Ego neminem contemnendum iudico: in quo eſt aliqua ſignificatio virtutis.
¶ Cicero in prologo Tuſcu. Honos alit artes.
¶ Seneca de. iiij. virtutibus Car.

Non te moueat dicentis authoritas: ſed quid dicatur attende.

¶ Londonij, in ædibus VVinandi VVordenſis Chriſti ab incarnatione, xxvij. ſupra ſeſquimilleſimũ pridie Cal. Nouẽ.

FINIS.